

SOOVITUSED

KOMISJONI SOOVITUS (EL) 2019/786,

8. mai 2019,

hoonete renoveerimise kohta

(teatavaks tehtud numbri C(2019) 3352 all)

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 292,

ning arvestades järgmist:

- (1) Liit on võtnud kohustuse arendada välja säästlik, konkurentsivõimeline, turvaline ja vähese CO₂ heitega energiasüsteem. Liit on võtnud energialiidu ning aastani 2030 seatud energia- ja kliimapoliitika raamistikuga tõsise kohustuse vähendada kasvuhoonegaaside heidet 2030. aastaks veel vähemalt 40 % võrreldes 1990. aasta tasemega, suurendada tarbitava taastuvenergia osa, saavutada energiasääst liidu tasandi eesmärkide kohaselt, suurendades Euroopa energiapoliitika, konkurentsivõimet ja jätkusuutlikkust. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2012/27/EL, ⁽¹⁾ mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2018/2002, ⁽²⁾ on seatud liidu tasandil 2030. aasta energiatõhususe eesmärgiks vähemalt 32,5 % energiasääst. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2018/2001 ⁽³⁾ on sätestatud liidu tasandi 2030. aasta siduv eesmärk saada vähemalt 32 % energiast taastuvatest energiaallikatest.
- (2) Hooned on liidu energiatõhususe poliitika keskmes, sest nende arvele jääb peaaegu 40 % energia lõpptarbimisest.
- (3) Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 21. istungi järgu (COP 21) järgne 2015. aasta kliimamuutusi käsitlev Pariisi kokkulepe hoogustab liidu jõupingutusi oma hoonete CO₂-heite vähendamiseks. Arvestades, et peaaegu 50 % liidu energia lõpptarbimisest kulub küttele ja jahutusele, millest 80 % kasutatakse hoonetes, on liidu energia- ja kliimaeesmärkide saavutamine seotud hoonefondide renoveerimise jõupingutustega, pidades esmatähtsaks energiatõhusust, kohaldades energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ja kaaludes taastuvate energiaallikate arendamist.
- (4) Komisjon rõhutas energiatõhususe ja ehitussektori rolli tähtsust liidu energia- ja kliimaeesmärkide saavutamisel ning puhtale energiale üleminekul oma teatistes energiatõhususe ja selle panuse kohta energiapoliitikasse ja 2030. aasta energia- ja kliimapoliitika raamistikku, ⁽⁴⁾ teatistes vastupidava energialiidu ja tulevikku suunatud kliimamuutuste poliitika raamstrateegia kohta ⁽⁵⁾ ning teatistes jõuka, nüüdisaegse, konkurentsivõimelise ja kliimanetraalse majanduse Euroopa pikaajalise strateegilise visiooni kohta ⁽⁶⁾. Viimati nimetatud teatistes rõhutatakse, et energiatõhususe meetmetel peaks olema keskne roll kliimanetraalse majanduse saavutamisel 2050. aastaks ja energiatarbimise vähendamisel poole võrra võrreldes 2005. aastaga.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/27/EL, milles käsitletakse energiatõhusust, muudetakse direktiive 2009/125/EÜ ja 2010/30/EL ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2004/8/EÜ ja 2006/32/EÜ (ELT L 315, 14.11.2012, lk 1).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2002, millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL, milles käsitletakse energiatõhusust (ELT L 328, 21.12.2018, lk 210).

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328, 21.12.2018, lk 82).

⁽⁴⁾ Mõjuhinnaang, mis on lisatud dokumendile „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Energiatõhusus ning selle panus energiapoliitikasse ja 2030. aasta kliima- ja energiapoliitika raamistikku“ (SWD(2014) 255 final).

⁽⁵⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ning Euroopa Investeeringuspangale „Vastupidava energialiidu ja tulevikku suunatud kliimamuutuste poliitika raamstrateegia“ (COM(2015) 80 final).

⁽⁶⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ning Euroopa Investeeringuspangale „Puhas planeet kõigi jaoks Euroopa pikaajaline strateegiline visioon, et jõuda jõuka, nüüdisaegse, konkurentsivõimelise ja kliimanetraalse majanduseni“ (COM(2018) 773 final).

- (5) Energialiidu loomisel peetakse prioriteediks olemasolevate energiavaldkonna õigusaktide täielikku rakendamist ja täitmist.
- (6) Peamine õigusakt on Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2010/31/EL ⁽⁷⁾ (edaspidi „hoonete energiatõhususe direktiiv“) koos Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2009/125/EÜ ⁽⁸⁾ ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu (EL) 2017/1369, ⁽⁹⁾ milles käsitletakse hoonete energiatõhusust 2030. aasta energiatõhususe eesmärkide kontekstis. Hoonete energiatõhususe direktiivil on kaks üksteist täiendavat eesmärki, nimelt kiirendada olemasolevate hoonete renoveerimist 2050. aastaks ja toetada kõigi hoonete nüüdisajastamist arukate tehnoloogiatega ning selgema seosega puhta liikuvusega.
- (7) Hoonete renoveerimise kiirendamiseks liidus muudeti 2018. aastal hoonete energiatõhususe direktiivi Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2018/844 ⁽¹⁰⁾.
- (8) Kui liit soovib saavutada ja hoida kõrgemaid renoveerimismäärasid, on asjakohased rahastamisvahendid, et ületada turutõrked, sobivate oskustega piisav tööjõud ja kõigi kodanike jaoks taskukohasuse saavutamine keske tähtsusega. Hoonete ajakohastamine nõuab lõimitud lähenemisviisi ja kõigi asjaomaste poliitikavaldkondade kooskõllalisust, millega kaasatakse kõik asjaosalised, võttes arvesse selliseid aspekte nagu ohutus, taskukohasus, keskkonnakaitse ja ringmajandus.
- (9) Hoonete energiatõhususe direktiivi muudatustega on loodud 2050. aastaks vähese süsinikdioksiidheitega hoonefondi saavutamise selge tee ning seda toetavad riiklikud tegevuskavad vahe-eesmärkide ja riigisiseste edusammude näitajatega, ning avaliku ja erasektori rahastamisvahendid ja investeeringud. On vaja tugeva rahastamisbaasiga riiklikke pikaajalisi renoveerimisstrateegiaid kooskõllas hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a nõuetega, et olemasolevaid ehitisi ajakohastada 2050. aastaks väga energiasäästlikuks ja vähese CO₂-heitega hooneteks, hõlbustades sel viisil kõigi olemasolevate hoonete kulutasuvat ümberehitamist võimalikult väikese energiatarbega hooneteks.
- (10) Lisaks renoveerimise kasvule on vaja kogu liidus jätkuvalt suurendada põhjaliku renoveerimise osakaalu. Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a kohaselt on vaja kujundada selgete suunistega ja mõõdetavate, sihipäraste meetmetega riiklikud strateegiad, millega võimaldatakse ka võrdne juurdepääs rahastamisele, sealhulgas riigi hoonefondi halvimate tulemusnäitajatega segmentide, kütteostuvõimetute tarbijate, sotsiaaleluruumide ning selliste leibkondade jaoks, kelle probleemiks on omaniku ja üürniku huvide lahknemine, ning võtta ühtlasi arvesse taskukohasust.
- (11) Selleks et tagada energiatõhususega seotud finantsmeetmete kõige tõhusam rakendamine hoonete renoveerimisel, nõutakse nüüd hoonete energiatõhususe direktiivis, et need finantsmeetmed oleksid seotud renoveerimistööde kvaliteediga, pidades silmas renoveerimise eesmärgiks seatud või saavutatud energiasäästu. Riiklikud õigusaktid, millega võetakse üle hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 10 nõuded, peavad tagama, et energiatõhususe finantsmeetmed on seotud energiatõhususe, sertifitseerimise või kvalifitseerimise tasemega, energiaauditiga või renoveerimise tulemusena saavutatud paranemisega, mida tuleks hinnata, võrreldes enne ja pärast renoveerimist välja antud energiamärgiseid standardväärtuste või muude läbipaistvate ja proportsionaalsete meetodite abil.
- (12) Hoonefondi kohta on vaja saada kvaliteetseid andmeid, mida saab osaliselt kätte andmebaasidest, mida peaaegu kõik liikmesriigid praegu energiatõhususe sertifikaatide jaoks arendavad ja haldavad. Neid andmebaase saab kasutada nõuete täitmise kontrollimiseks ja piirkondlike või riigi hoonefondi kohta statistika koostamiseks. Artikli 10 ülevõtmismeetmed on vajalikud, et võimaldada andmete kogumist teatavate hoonete mõõdetud või arvutatud energiatarbimise kohta ning teha kättesaadavaks anonüümitud koondandmed.
- (13) Hoonete energiatõhususe direktiivi muudatustega on ajakohastatud ka hoonete energiatõhususe arvutamise üldist raamistikku. Läbipaistvuse ja järjepidevuse tagamiseks on vaja riiklikke õigusakte, millega võetakse üle hoonete energiatõhususe direktiivi muudetud I lisa nõuded.

⁽⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. mai 2010. aasta direktiiv 2010/31/EL hoonete energiatõhususe kohta (ELT L 153, 18.6.2010, lk 13).

⁽⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta direktiiv 2009/125/EÜ, mis käsitleb raamistiku kehtestamist energiamõjuga toodete ökodisaini nõuete sätestamiseks (ELT L 285, 31.10.2009, lk 10).

⁽⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2017. aasta määrus (EL) 2017/1369, millega kehtestatakse energiamärgistuse raamistik ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2010/30/EL (ELT L 198, 28.7.2017, lk 1).

⁽¹⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/844, millega muudetakse direktiivi 2010/31/EL hoonete energiatõhususe kohta ja direktiivi 2012/27/EL energiatõhususe kohta (ELT L 156, 19.6.2018, lk 75).

- (14) Riiklikke õigusakte, millega võetakse üle hoonete energiatõhususe direktiivi muudetud artikli 20 lõike 2 nõuded, on vaja selleks, et suurendada teavet, mida tuleks anda hoonete või hooneosade omanikele või üürnikele, ning tagada, et seda pakutakse kättesaadavate ja läbipaistvate nõustamisvahendite kaudu.
- (15) Liikmesriigid peavad jõustama seadused, eeskirjad ja haldussätted, millega võetakse üle direktiiv (EL) 2018/844, 10. märtsiks 2020.
- (16) Hoonete energiatõhususe muudetud direktiivi täielik ülevõtmine ja tõhus rakendamine on ülioluline, et toetada 2030. aasta energiatõhususe eesmärkide saavutamist ja et liit oleks riikide hoonefondide 2050. aastaks ettenähtud täielikult heitevabaks muutmise graafikus.
- (17) Hoonete energiatõhususe direktiiv jätab liikmesriikidele ulatusliku kaalutusõiguse ehitusnormide väljatöötamisel ja renoveerimistööde, hoonete energiatõhususe sertifikaatide ja hoonete tehnosüsteemide tehniliste nõuete rakendamisel nende kliimatingimuste ja hoonefondiga kõige paremini sobival viisil. Käesoleva soovitus eesmärk on selgitada nende tehniliste nõuete sisu ja direktiivi eesmärkide saavutamise viise. Selles esitatakse ka kogemused ja parimad tavad, mida komisjon on liikmesriikidest saanud.
- (18) Komisjon on võtnud endale kohustuse teha tihedat koostööd liikmesriikidega nende poolt hoonete energiatõhususe direktiivi ülevõtmiseks ja tõhusaks rakendamiseks. Selle eesmärgi täitmiseks on koostatud käesolev soovitus, et selgitada üksikasjalikumalt, kuidas hoonete energiatõhususe direktiivi teatavaid sätteid tuleks mõista ja kuidas neid siseriiklikku õigusesse ülevõtmise kontekstis kõige paremini rakendada. Eelkõige on eesmärgiks tagada liikmesriikide ühtne arusaam oma ülevõtmismeetmete ettevalmistamisel. Käesolev soovitus ei muuda hoonete energiatõhususe direktiivi õiguslikke tagajärgi ega piira Euroopa Kohtu antud siduvat tõlgendust hoonete energiatõhususe direktiivi kohta. Käesolevas soovituses käsitletakse keerukaid hoonete energiatõhususe direktiivi küsimusi, mis on vaja üle võtta ning mis võivad oluliselt mõjutada hoonete energiatõhusust. Käesolevas soovitus keskendutakse hoonete renoveerimist käsitlevatele sätetele ning see puudutab hoonete energiatõhususe direktiivi artikleid 2a, 10 ja 20 ning I lisa, mis sisaldavad sätteid pikaajaliste renoveerimisstrateegiate, rahastamismehhanismide, stiimulite, teabe ja hoonete energiatõhususe arvutamise kohta. Hoonete energiatõhususe direktiivi sätteid, mis käsitlevad hoonete nüüdisajastamist ja tehnosüsteeme, käsitletakse eraldi soovituses.
- (19) Seetõttu peaks käesolev soovitus võimaldama liikmesriikidel oluliselt mõjutada oma renoveeritud hoonefondi energiatõhusust,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA SOOVITUSE:

1. Direktiivis (EL) 2018/844 sätestatud nõuete ülevõtmisel peaksid liikmesriigid järgima käesoleva soovitus eesmärgi esitatud suuniseid.
2. Käesolev soovitus on adresseeritud liikmesriikidele.
3. Soovitus avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

Brüssel, 8. mai 2019

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Miguel ARIAS CAÑETE

LISA

1. SISSEJUHATUS

Direktiivis 2010/31/EL (edaspidi „hoonete energiatõhususe direktiiv“) on sätestatud, et liikmesriigid võtavad vastu pikaajalised renoveerimisstrateegiad ja kehtestavad uute hoonete ja oluliselt rekonstrueeritavate olemasolevate hoonete energiatõhususe vähimnõuded.

Direktiiv 2012/27/EL (edaspidi „energiatõhususe direktiiv“) sisaldas sätteid hoonete renoveerimise ja pikaajaliste strateegiate kohta investeeringute tegemiseks riigi hoonefondi renoveerimiseks.

Hoonete energiatõhususe direktiivi ja energiatõhususe direktiivi muudeti direktiiviga (EL) 2018/844, mis jõustus 9. juulil 2018. Hoonete energiatõhususe direktiivi artiklis 2a on sätestatud pikaajaliste renoveerimisstrateegiate raamistik, et toetada riigi hoonefondi renoveerimist, et saavutada 2050. aastaks väga energiatõhus ja vähese CO₂-heitega hoonefond, hõlbustades olemasolevate hoonete kulutasuvat ümberehitamist energiasäästuhooneteks. Direktiivi kohaselt toetatakse strateegiaid finantsmehhanismidega hoonete renoveerimisse investeerimiseks, mida on vaja nende eesmärkide saavutamiseks.

Kooskõlas hoonete energiatõhususe direktiivi artikliga 10 on poliitikat ja meetmeid vaja selleks, et

- a) siduda renoveerimise teel hoonete energiatõhususe suurendamiseks ette nähtud finantsmeetmed kavandatud või saavutatud energiasäästuga;
- b) võimaldada koguda andmeid asjaomaste hoonete arvutusliku või mõõdetud energiatarbimise kohta ning
- c) teha kättesaadavaks anonüümitud koondandmed.

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 20 kohaselt tuleb hoonete omanikke ja üürnikke teavitada ligipääsetavate ja läbipaistvate nõustamisvahendite kaudu.

Hoonete energiatõhususe direktiivis sätestatakse hoonete energiatõhususe määramise üldine raamistik, sealhulgas näitajad ja kasutatavad arvutused. Need suunised toetavad riiklike ja piirkondlike õigusraamistike nõuetekohast rakendamist. Need kajastavad komisjoni seisukohti. Need ei muuda hoonete energiatõhususe direktiivi õiguslikke tagajärgi ega piira selle artiklite 2a, 10 ja 20 ning selle I lisa siduvat tõlgendust, mille on andnud Euroopa Liidu Kohus.

2. PIKAAJALISED RENOVEERIMISSTRATEEGIAID**2.1. Eesmärk**

Liikmesriikide kohustus kehtestada oma riigi hoonefondi pikaajaline renoveerimisstrateegia on energiatõhususe direktiivist üle viidud hoonete energiatõhususe direktiivi. Direktiivi (EL) 2018/844 artikkel 1 lisati hoonete energiatõhususe direktiivi kui uus artikkel 2a pikaajaliste renoveerimisstrateegiate kohta ja sellega tunnistati kehtetuks energiatõhususe direktiivi artikkel 4, millega kohustati liikmesriike kehtestama pikaajaline strateegia investeeringute tegemiseks riigi hoonefondi renoveerimiseks.

Hoonete energiatõhususe direktiiv hõlmab nüüd järgmist:

- a) tugevam viide energiaostuvõimetusele ja ning
- b) uued viited
 - i) tervisele, ohutusele ja õhukvaliteedile;
 - ii) algatustele, mille eesmärk on edendada arukaid tehnoloogiaid, oskusi ja haridust;
 - iii) poliitikale, mis on suunatud riigi hoonefondi halvima tõhususega segmentidele;

- iv) huvide lahknemise olukordadele; ⁽¹⁾
- v) turutõrgetele ja
- vi) üldkasutatavatele hoonetele.

Eeldatakse, et tugevad pikaajalised renoveerimisstrateegiad kiirendavad praegu vähesel määral renoveeritavate olemasolevate hoonete kulutasuvat renoveerimist ning tagavad, et rohkem hakatakse tegema täielikku renoveerimist. Strateegia ei ole eesmärk iseeneses, vaid tugevamate meetmete lähtekoht.

2.2. Kohaldamisala

Hoonete energiatõhususe direktiiviga laiendatakse liikmesriikide pikaajaliste renoveerimisstrateegiate kohaldamisala. Nagu energiatõhususe direktiivi artiklis 4 kohaste strateegiate puhul, kohaldatakse pikaajalisi renoveerimisstrateegiaid riigi üldkasutatavate ja erahoonete, elu- ja mitteeluhoonete fondi suhtes. Hoonete energiatõhususe muudetud direktiiviga kehtestatakse siiski uued ja ulatuslikumad kohustused ning määratakse kindlaks uued poliitikavaldkonnad ja meetmed, mida pikaajalistes renoveerimisstrateegiates tuleb käsitleda.

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a kohaselt peavad liikmesriigid tegema muu hulgas järgmist:

- a) koostama tervikliku pikaajalise renoveerimisstrateegia, mille eesmärk on saavutada 2050. aastaks väga energiatõhus ja vähese CO₂-heitega hoonefond ja olemasolevate hoonete kulutasuv ümberehitamine energiasäästuhooneteks;
- b) koostama tegevuskava, mis hõlmab meetmeid, mõõdetavaid edusammude näitajaid ja soovituslikke vaheeesmärke aastateks 2030, 2040 ja 2050;
- c) korraldama enne pikaajalise renoveerimisstrateegia komisjonile esitamist selleteemalise avaliku konsultatsiooni ja määrama kindlaks pikaajalise renoveerimisstrateegia rakendamise jooksul kaasaval viisil konsulteerimise korra;
- d) hõlbustama aruka rahastamise kaudu juurdepääsu mehhanismidele, et toetada investeeringute tegemist renoveerimisse, ning ja
- e) esitama oma strateegia oma lõpliku ⁽²⁾ lõimitud riikliku energia- ja kliimakava ⁽³⁾ osana ning esitama oma integreeritud riiklikes energia- ja kliimaalastes eduaruannetes teavet rakendamise kohta.

2.3. Kohustus koostada terviklik strateegia, et saavutada 2050. aastaks väga vähese CO₂-heitega hoonefond

2.3.1. Pikaajalise renoveerimisstrateegia kohustuslikud elemendid

Liikmesriikide pikaajalised renoveerimisstrateegiad peaksid hõlmama olemasolevaid elemente (vt energiatõhususe direktiivi artikkel 4) ja uusi elemente (vt hoonete energiatõhususe direktiivi artikkel 2a). Iga pikaajaline renoveerimisstrateegia peab nüüd hõlmama allpool esitatud elemente.

2.3.1.1. Ülevaade kogu riigi hoonefondist – hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõike 1 punkt a

Energiatõhususe direktiivi artikli 4 punktiga a on ette nähtud, et pikaajaliste renoveerimisstrateegiate lähtekoht on ülevaade kogu riigi hoonefondist.

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõike 1 punktis a on sätestatud, et igas pikaajalises renoveerimisstrateegias on „ülevaade kogu riigi hoonefondist, mis põhineb asjakohasel juhul statistilisel valimil ning renoveeritud hoonete eeldataval osakaalul aastaks 2020“.

⁽¹⁾ Huvide lahkumine tekib hoone omaniku ja üürniku vahel või omanikel omavahel, kui energiatõhusust suurendavate uuenduste või tõhususe suurendamise eest maksev pool ei saa tagasi täielikku kasu ega kokkuhoidu.

⁽²⁾ Erandina tuleb esimene pikaajaline renoveerimisstrateegia esitada komisjonile 10. märtsiks 2020 (direktiivi (EL) 2018/844 ülevõtmise tähtaeg). Pärast seda tuleb pikaajalised renoveerimisstrateegiad esitada koos lõpliku lõimitud riikliku energia- ja kliimakavaga.

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus energialiidu ja kliimameetmete juhtimise kohta (edaspidi „juhtimismäärus“), artikkel 3.

Renoveeritud hoonete eeldatavat osakaalu võib väljendada mitut moodi, näiteks

- a) protsendina (%);
- b) absoluutarvuna või
- c) renoveeritud ruumi m²-na hoonetüübi kohta.

Suurema täpsuse huvides võib kasutada ka renoveerimise põhjalikkust (nt „kerge“, „keskmine“ ja „täielik“). Üldisemalt öeldes peaks täielik renoveerimine andma tõhususe nii energia kui ka kasvuhoonegaaside seisukohast ⁽⁴⁾.

„Eeldatav osakaal“ ei ole mõeldud siduva eesmärgina, vaid näitajaks, mis esindab realistlikult 2020. aastal renoveeritud hoonete tõenäolist määra. Liikmesriigid võivad märkida ka 2030., 2040. ja 2050. aastaks lõpetatud renoveerimise eeldatava osakaalu kooskõlas nõudega esitada nende aastate kohta vastavalt nõudele esitada nende aastate kohta soovituslikud vahe-eesmärgid.

2.3.1.2. Renoveerimise kulutasuvad lahendused – hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõike 1 punkt b

Energiatõhususe direktiivi artikli 4 punktis b juba nõuti liikmesriikidelt, et nad teeksid oma pikaajalistes renoveerimisstrateegiatel kindlaks kulutasuvad renoveerimislahendused, mis sobivad hoonetüübi ja kliimavõõtmega.

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõike 1 punktiga b on ette nähtud, et iga pikaajalise renoveerimisstrateegia osa on „hoonetüübi ja kliimatooni suhtes asjakohaste kulutasuvate lahenduste kindlakstegemine seoses renoveerimisega, võttes vajaduse korral arvesse asjakohaseid võimalikke otsustavaid hetki hoone olelusringis“;

Direktiivi (EL) 2018/844 põhjenduses 12 selgitatakse, et „otsustav hetk“ hoone olelusringis „on näiteks kulutasuvuse või mingi häire seisukohast sobiv aeg, et hoonet energiatõhususe parandamiseks renoveerida“.

Otsustav hetk võib olla

- a) tehing (nt hoone müük, üürimine ⁽⁵⁾ või liisimine, selle refinantseerimine või kasutusotstarbe muutmine);
- b) renoveerimine (nt juba kavandatud ulatuslikum renoveerimine, mis ei ole seotud energiatõhususega) ⁽⁶⁾ või
- c) suurõnnetus/õnnetusjuhtum (nt tulekahju, maavärin, üleujutus) ⁽⁷⁾.

Teatavate hoonete puhul ei pruugita otsustavaid hetki kohaldada, mistõttu kasutatakse väljendit „vajaduse korral“.

Energiatõhususe suurendamiseks tehtava renoveerimise sidumine selliste otsustavate hetkedega peaks tagama, et hoone olelusringi hilisemas etapis ei jäeta energiamõjuga meetmeid tähelepanuta. Keskendumine energiatõhususele otsustavatel hetkedel peaks piirama riski jätta kasutamata renoveerimise võimalused, ja suurendama võimalikku koostimet muude meetmetega.

Otsustavad hetked võivad tuua kaasa kulutasuva renoveerimise mastaabisäästu tõttu, mida on võimalik saavutada, kui energiatõhusaks renoveerimine tehakse samal ajal muu vajaliku töö või planeeritud renoveerimisega.

⁽⁴⁾ Primaarenergia säästu alusel on ELi hoonefondi vaatluskeskuse kontekstis töötatud välja järgmised renoveerimise tasemed:

- kerge (vähem kui 30 %);
- keskmine (30 % – 60 %) ja
- täielik (üle 60 %).

Energiasäästuhoonete renoveerimistööd ei ole määratletud konkreetse primaarenergia säästu künnise järgi, vaid vastavalt ametlikele riiklikele energiasäästuhoonete renoveerimise määratlustele.

⁽⁵⁾ Direktiivi (EL) 2018/844 põhjenduses 9 julgustatakse liikmesriiki kaaluma niisuguste nõuete kehtestamist või jätkuvat kohaldamist, mille kohaselt peab üürikinnisvara vastama energiamärgise kohaselt teatavale energiatõhususele. Sedalaadi meede, mis läheks hoonete energiatõhususe direktiivi nõuetest kaugemale, oleks nõue renoveerida halvimate tõhususnäitajatega hooned enne nende väljaüürimist.

⁽⁶⁾ Näiteks renoveerimine, mille eesmärk on parandada piiratud liikumisvõimega inimeste juurdepääsu, parandada hoone turvalisust (nt tulekahju, üleujutus, seismiliste või elektririkete vastu) või asbest eemaldada.

⁽⁷⁾ Pärast suurõnnetust või õnnetusjuhtumit võetavad sekkumismeetmed võivad olla avariitööd või ajutised lahendused. Siiski tuleks teha jõupingutusi energiatõhususe nõuete arvessevõtmiseks. Liikmesriigid võiksid uurida võimalust innustada kindlustusandjaid teavitama kliente olemasolevatest rahastamisvahenditest (vähendades sellega ka loodusõnnetuse/õnnetuse tagajärjel tekkinud kulusid).

2.3.1.3. Täieliku renoveerimise poliitika ja meetmed – hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõike 1 punkt c

Energiatõhususe direktiivi artikli 4 punkti c kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et pikaajalised renoveerimissstrateegiad hõlmaksid poliitikat ja meetmeid, millega soodustatakse hoonete kulutõhusat ja täielikku renoveerimist, sealhulgas etapiviisilist täielikku renoveerimist.

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõike 1 punktis c on sätestatud, et iga pikaajaline renoveerimissstrateegia peab hõlmama järgmist: „poliitika ja meetmed, millega edendatakse hoonete kulutasuvat täielikku renoveerimist, sealhulgas järkjärgulist täielikku renoveerimist, ning toetatakse sihipäraseid kulutasuvaid meetmeid ja renoveerimistöid, näiteks hoonete renoveerimispasside vabatahtliku süsteemi kasutuselevõttuga“.

Täielik renoveerimine tähendab remonti, mis vähendab nii hoonele tarnitava energia kui ka lõppenergia tarbimist märkimisväärse protsendi võrra võrreldes renoveerimiseelse tasemega, millega saavutatakse väga suur energiatõhusus⁽⁸⁾. Komisjoni 2013. aasta aruandele „Hoonete energiatõhususe rahaline toetamine“ lisatud talituste töödokumendi⁽⁹⁾ kohaselt võib täielikku renoveerimist pidada renoveerimiseks, mis toob kaasa tõhususe märkimisväärse (tavaliselt üle 60 %) paranemise.

Hoonete energiatõhususe direktiivis viidatakse hoonete renoveerimispassidele näitena meetmest, millega liikmesriigid saavad toetada sihipärast kulutasuvat renoveerimist ja järkjärgulist renoveerimist. Hoonete energiatõhususe direktiivis ei selgitata üksikasjalikult, mida hoonete renoveerimispass endast kujutab,⁽¹⁰⁾ kuid mitu ühist elementi on määratud kindlaks muudes dokumentides, mida võib eeskujuna kasutada: renoveerimispass on elektrooniline või paberkandjal dokument, milles kirjeldatakse pikaajalise (15–20 aastat) järkjärgulise renoveerimise tegevuskava (soovitavalt võimalikult väheste etappidega) konkreetse hoone jaoks, mis võib tuleneda kohapealsest energiaauditist, mis vastab konkreetsetele kvaliteedikriteeriumidele, ning milles kirjeldatakse asjakohaseid meetmeid ja renoveerimistöid, mis võiksid hoone energiatõhusust parandada⁽¹¹⁾.

2.3.1.4. Poliitika ja meetmed, mis on suunatud halvimate tõhususnäitajatega hoonetele ja energiaostuvõimetusele – hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõike 1 punkt d

Kooskõlas hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõike 1 punktiga d peab iga pikaajalises renoveerimissstrateegias olema „ülevaade poliitikast ja meetmetest, mis on suunatud riigi hoonefondi halvimate tõhususnäitajatega segmentidele, huvide lahknemise olukordadele ja turutõrgetele, ning ülevaade energiaostuvõimetuse leevendamisele kaasa aitavatest asjakohastest riiklikest meetmetest“.

See on uus element, mida energiatõhususe direktiivi artiklis 4 ei olnud. Liikmesriikide pikaajalistes renoveerimisstrateegiates tuleb nüüd anda ülevaade poliitikast ja meetmetest, mis on suunatud

- a) riigi hoonefondi halvimate tõhususnäitajatega segmentidele;
- b) huvide lahknemise olukordadele⁽¹²⁾;
- c) turutõrgetele ja
- d) energiaostuvõimetuse leevendamisele.

⁽⁸⁾ Energiatõhususe direktiivi põhjendus 16.

⁽⁹⁾ Komisjoni talituste töödokument (SWD(2013) 143 final), mis on lisatud komisjoni aruandele Euroopa Parlamendile „Hoonete energiatõhususe rahaline toetamine“ (COM(2013) 225 final).

⁽¹⁰⁾ Vt hoonete energiatõhususe Euroopa uurimisasutuse Buildings Performance Institute Europe 2016. aasta aruanne; http://bpie.eu/wp-content/uploads/2017/01/Building-Passport-Report_2nd-edition.pdf

⁽¹¹⁾ Hoonete energiatõhususe direktiivi artiklis 19a on sätestatud, et komisjon peab korraldama enne 2020. aastat teostatavusuuringu hoonete vabatahtliku, energiamärgiseid täiendava renoveerimispassi kasutuselevõtu võimaluste ja ajakava kohta. Uuring annab põhjaliku ülevaade olemasolevatest hoonete renoveerimispassi kavadest.

⁽¹²⁾ Energiatõhususe direktiivi artiklis 19 on sätestatud, et liikmesriigid „[hindavad] õigusnormidega seotud ja muid tõkkeid energiatõhususe saavutamisele ning vajaduse korral võtavad nende kõrvaldamiseks asjakohased meetmed eelkõige seoses järgmisega: hoone omanikku ja üürnikku või eri omanikke mõjutavate stiimulite erinevused, et nimetatud osalisi ei takistaks tõhususe parandamisse investeerimast asjaolu, et nemad ise ei saa sellest kogu kasu või et puuduvad eeskirjad kulude ja kasu jagamiseks nende vahel, sealhulgas riiklikud eeskirjad ja meetmed, millega reguleeritakse otsustusprotsesse mitme omanikuga hoonete puhul“.

Ülevaade peaks sisaldama vähemalt iga poliitikasuuna ja meetme lühikirjeldust, selle ulatust ja kestust, eraldatud eelarvet ja oodatavat mõju.

Liikmesriigid peavad oma hoonefondi halvimate tõhususnäitajatega segmendid kindlaks määrama, näiteks järgmistel viisidel:

- a) määrares konkreetse künnise, näiteks energiatõhususe kategooria (nt madalam kui „D“);
- b) kasutades primaarenergia tarbimise näitajat (väljendatuna kWh m² kohta aastas) või isegi
- c) keskendudes enne teatavat aega ehitatud hoonetele (nt enne 1980. aastat).

Huvide lahknemise olukordade puhul soovitatakse liikmesriikidel tutvuda Teadusuuringute Ühiskeskuse (JRC) 2014. aasta aruandega „Overcoming the split-incentive barrier in the building sector“⁽¹³⁾ (Huvide lahknemise tõkke ületamine hoonesektoris).

Termin „turutõrked“ viitab paljudele probleemidele, mis kipuvad hoonefondi ümberehitamist ja kulutasuva energiasäästu potentsiaali ärakasutamist edasi lükkama. Need võivad olla näiteks järgmised:

- a) arusaamise puudumine energiatarbimisest ja võimalikest säästudest;
- b) piiratud renoveerimis- ja ehitustegevus kriisijärgses olukorras;
- c) huvipakkuvate rahastamistoodete puudumine;
- d) vähene teave hoonefondi kohta ja
- e) tõhusate ja arukate tehnoloogiate piiratud kasutamine⁽¹⁴⁾.

Viide „energiaostuvõimetusele“ hoonete energiatõhususe direktiivis ei ole uus. Energiatõhususe direktiivis viidatakse „kütteostuvõimetusele“ (inglise keeles „energy poverty“ energiatõhususe direktiivi artikkel 7 ja põhjendus 53 ning inglise keeles „fuel poverty“ põhjenduses 49). Energiaostuvõimetus tekib väikese sissetuleku, suurte energiakulude ja eluruumide kehva energiatõhususe koosmõjus – tõhusad meetmed energiaostuvõimetus leevendamiseks peaksid seetõttu hõlmama energiatõhususe meetmeid ja sotsiaalpoliitika meetmeid. Kuigi mitme liikmesriigi pikaajalistes renoveerimisstrateegias juba tegeletakse energiaostuvõimetus probleemiga, on hoonete energiatõhususe direktiivis nüüd sätestatud, et pikaajalistes renoveerimisstrateegiates tuleks anda „ülevaade energiaostuvõimetus leevendamisele kaasa aitavatest asjakohastest riiklikest meetmetest“⁽¹⁵⁾.

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõike 1 punktiga d ja direktiivi (EL) 2018/844 põhjendusega 11 antakse liikmesriikidele piisav paindlikkus õigusakti rakendamiseks riigisiseseid olusid arvesse võttes, sekkumata nende sotsiaalpoliitika alasse pädevusse⁽¹⁶⁾.

2.3.1.5. Poliitika ja meetmed, mis on suunatud üldkasutatavatele hoonetele – hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõike 1 punkt e

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõike 1 punkti e kohaselt tuleb kõigis pikaajalistes renoveerimisstrateegiates esitada „poliitika ja meetmed, mis on suunatud kõigile üldkasutatavatele hoonetele“.

Energiatõhususe direktiivi artikli 4 kohaste pikaajaliste renoveerimisstrateegiate kohaldamisalasse on juba hõlmatud teatavad üldkasutatavad hooned. Nüüd on hoonete energiatõhususe direktiivi artiklis 2a aga sätestatud, et pikaajalised renoveerimisstrateegiad peavad hõlmama konkreetseid poliitikavaldkondi ja meetmeid, mis on suunatud kõigile üldkasutatavatele hoonetele. See peaks sisaldama liikmesriikide käimasolevaid algatusi, mis tulenevad nende kohustustest hoonete energiatõhususe direktiivi ja energiatõhususe direktiivi kohaselt⁽¹⁷⁾.

⁽¹³⁾ <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/overcoming-split-incentive-barrier-building-sector>

⁽¹⁴⁾ Mõjuhindang, mis on lisatud ettepanekule võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2010/31/EL energiatõhususe kohta (COM(2016) 765), komisjoni talituste töödokument.

⁽¹⁵⁾ Määruse (EL) 2018/1999 artikli 3 lõike 3 punkti d kohaselt peab liikmesriik lisama oma lõimitud riiklikku energia- ja kliimakavasse energiaostuvõimetus vähendamise riikliku soovitusliku eesmärgi ja selle saavutamise meetmed, kui ta leiab, et tema riigis on märkimisväärsel arvul energiaostuvõimetuid leibkondi, ja andma oma aastaaruannetes aru edusammude kohta.

⁽¹⁶⁾ Direktiivi (EL) 2018/844 põhjenduses 11 on märgitud: „Kooskõlas liikmesriikide poolt kindlaksmääratud kriteeriumidega tuleks võtta arvesse energiaostuvõimetus leevendamise vajadust. Oma renoveerimisstrateegiates energiaostuvõimetus leevendamisele kaasa aitavate riiklike meetmete kehtestamisel on liikmesriikidel õigus kindlaks määrata, mida nad peavad asjakohasteks meetmeteks“.

⁽¹⁷⁾ Energiatõhususe direktiivi artiklite 5 ja 6 kohaselt on liikmesriikidel juba kohustused keskkvalitsuse omandis või kasutuses olevate hoonete ja keskkvalitsuse korraldatavate hoonehangete suhtes.

Nii energiatõhususe direktiivi kui ka hoonete energiatõhususe direktiivi kohaselt on nõutav, et avaliku sektori asutused näitaksid eeskju, võttes varakult kasutusele energiatõhususe parandamise meetmed; vt eelkõige energiatõhususe direktiivi artiklid 5 ja 6, mida kohaldatakse avaliku sektori asutuste hoonete suhtes.

Siiski on hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõike 1 punkti e kohaldamisala laiem kui energiatõhususe direktiivi artiklite 5 ja 6 kohaldamisala, sest see hõlmab kõiki üldkasutatavaid hooned, mitte ainult avaliku sektori asutuste hooned, ⁽¹⁸⁾ mida omab ja kasutab keskvalitsus. Artikli 2a lõike 1 punkti e kohased poliitikavaldkonnad ja meetmed peaksid hõlmama näiteks hooned, mida kasutavad (nt liisivad või üürivad) kohalikud või piirkondlikud omavalitsused, ja hooned, mis kuuluvad valitsusele ja kohalikele või piirkondlikele omavalitsustele, kuid mida nad tingimata ei kasuta.

Erinevalt energiatõhususe direktiivi artikli 5 lõikest 2 ⁽¹⁹⁾ ei jäeta hoonete energiatõhususe direktiivi artiklist 2a välja ühtegi üldkasutatavate hoonete kategooriat. Seega kohaldatakse seda põhimõtteliselt hoonete suhtes, mis võivad teatavas liikmesriigis olla energiatõhususe direktiivi artikli 5 lõike 2 kohasest renoveerimisnõudest vabastatud. Paljud energiatõhususe direktiivi artikli 5 lõikes 2 loetletud hooned võivad anda olulise panuse riiklike eesmärkide saavutamisse.

Finantsmehhanismid ja -stiimulid peaksid edendama avaliku sektori asutuste investeeringuid energiatõhusasse hoonefondi, näiteks avaliku ja erasektori partnerluse või vabatahtlike energiatõhususe lepingute ⁽²⁰⁾ kaudu, kasutades bilansivälist rahastamist kooskõlas Eurostati juhistega raamatupidamiseskirjade kohta ⁽²¹⁾.

2.3.1.6. Arukate tehnoloogiate ja oskuste kasutamise algatused – hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõike 1 punkt f

Hoonete energiatõhususe direktiivi läbivaatamise üks eesmärke oli viia see vastavusse tehnoloogilise arenguga (nagu arukad ehitustehnoloogiad) ning hõlbustada elektrisõidukite ja muude tehnoloogiate kasutuselevõttu nii konkreetsete paigaldamisnõuete kaudu kui ka tagades, et ehitusspetsialistid suudavad pakkuda vajalikke oskusi ja oskusteavet.

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõike 1 punktis f on sätestatud, et pikaajalistes renoveerimisstrateegiates peab olema „ülevaade riiklikest algatustest, mille eesmärk on edendada arukaid tehnoloogiaid ning omavahel hästi ühendatud hooned ja kogukondi, samuti oskusi ja haridust ehitussektoris ja energiatõhususe sektoris“.

See on uus element, mida energiatõhususe direktiivi artiklis 4 ei olnud. Liikmesriikide pikaajalistes renoveerimisstrateegiates tuleb nüüd anda ülevaade riiklikest algatustest, millele edendatakse

- a) arukaid tehnoloogiaid ning omavahel hästi ühendatud hooned ja kogukondi ja
- b) oskusi ja haridust ehitussektoris ja energiatõhususe sektoris.

Ülevaade peaks sisaldama vähemalt iga algatuse lühikirjeldust, selle ulatust ja kestust, eraldatud eelarvet ja oodatavat mõju.

⁽¹⁸⁾ Avaliku sektori asutus on määratletud energiatõhususe direktiivi artikli 2 punktis 8 kui „ostja“ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. mai 2004. aasta direktiivi 2004/18/EÜ (ehitustööde riigihankelepingute, asjade riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise korra kooskõlastamise kohta) tähenduses (ELT L 134, 30.4.2004, lk 114)..

⁽¹⁹⁾ Energiatõhususe direktiivi artikli 5 lõike 2 kohaselt võivad liikmesriigid otsustada, et nad ei kehtesta või ei kohalda lõikes 1 osutatud nõudeid järgmistele hoonekategooriatele:

- a) hooned, mis on ametliku kaitse all teatava keskkonna või nende endi spetsiifilise arhitektuurilise või ajaloolise väärtuse tõttu, nii et konkreetsete energiatõhususe vähimnõuete täitmine muudaks vastuvõetamatult nende olemust või välimust;
- b) relvajõududele või keskvalitsusele kuuluvad ja riigikaitse eesmärke teenivad hooned, välja arvatud relvajõudude ja riigikaitseasutuste teenistuses oleva muu personali individuaalsed eluruumid või kontorihooned, ja
- c) kultuskohtadena või religioosseks tegevuseks kasutatavad hooned.

⁽²⁰⁾ Direktiivi (EL) 2018/844 artikkel 16;

⁽²¹⁾ 2018. aasta mais avaldasid Eurostat ja Euroopa Investeeringuspank oma uue praktilise juhendi energiatõhususe lepingute statistilise käsitlemise kohta. See aitab avaliku sektori asutustel ja turuosalistel mõista, millistel tingimustel võib selliseid lepinguid pidada bilansiväliseks. See aitab avaliku sektori asutustel koostada ja rahastada projekte, kaasates erakapitali ja teadmisi; <http://www.eib.org/en/infocentre/publications/all/guide-to-statistical-treatment-of-epc.htm>

Hoonete arukus on tähtis osa CO₂-heitega, suure taastuenergia osakaaluga ja dünaamilisemas energiasüsteemis, mis on suunatud 2030. aastaks seatud energiatõhususe ja taastuenergia ELi eesmärkide täitmisele ning 2050. aastaks ELi vähese CO₂-heitega hoonefondi saavutamisele. Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a punkti f kohaselt tuleb pikaajalistes renoveerimisstrateegiates kirjeldada riiklikke algatusi arukate tehnoloogiate ja hästi ühendatud hoonete ja kogukondade kohta, mille eesmärk võib olla näiteks

- a) saavutada suur energiatõhusus hoone optimaalse toimimise kaudu ja hõlbustada hoone tehnosüsteemide hooldamist;
- b) tugevdada nõudluspoolsel paindlikkuse rolli taastuvate energiaallikate osakaalu suurendamisel energiasüsteemis ja tagada, et kasu jõuaks tarbijateni;
- c) tagada, et hoone kasutajate vajadused on rahuldatud ja nad saavad hoonet tõhusalt kasutada, ja
- d) aidata kaasa omavahel hästi ühendatud hoonete ⁽²²⁾ ja arukate kogukondade loomisele, toetades ka arukate linnade kodanikeskuste ja avatud standarditel põhinevaid lahendusi.

Liikmesriigid võivad kaaluda selliste meetmete võtmist, mis soodustavad elektrisõidukite laadimispunktide ja juhtmete taristu kasutuselevõttu hoone renoveerimisprojektide raames, isegi kui renoveerimist ei peeta hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2 punkti 10 tähenduses „oluliseks rekonstrueerimiseks“.

Energiaekspertide koolitamine on ülioluline, et tagada teadmiste edastamine hoonete energiatõhususe direktiivi rakendamiseks seotud küsimustes. Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 17 kohaselt peavad liikmesriigid juba tagama, et hoonete energiamärgise väljastavad ning kütte- ja kliimaseadmete ülevaatuse viivad läbi sõltumatud erialase ettevalmistusega ja/või akrediteeritud eksperdid. Pikaajalistes renoveerimisstrateegiates tuleks esitada ülevaade riiklikest algatustest, mille eesmärk on edendada oskusi, mida ehitusspetsialistid vajavad, et kohaldada uusi tehnikaid ja tehnoloogiaid energiasäästuhoonete ja hoonete energiatõhusaks renoveerimise valdkonnas.

2.3.1.7. Eeldatava energiasäästu ja laiema kasu hinnang – hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõike 1 punkt g

Energiatõhususe direktiivi artikli 4 punktis e on sätestatud, et pikaajalistes renoveerimisstrateegiates tuleb anda tõenditel põhinev hinnang eeldatavale energiasäästule ja laiemale kasule.

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõike 1 punkti g kohaselt peab igas pikaajalises renoveerimisstrateegias olema „eeldatava energiasäästu ja laiema kasu, näiteks tervise, ohutuse ja õhukvaliteediga seotud kasu tõendus põhinev hinnang“.

Muudatusega nähakse ette mittetäielik loetelu laiema kasu liikidest, mida pikaajalistes renoveerimisstrateegiates tuleks hinnata. Teatavad energiatõhususe parandamise meetmed võivad kaasa aidata kujundada tervislikku sisekeskkonda. Meetmete eesmärk peaks olema näiteks

- a) vältida kahjulike ainete, näiteks asbesti ebaseaduslikku kõrvaldamist ⁽²³⁾;
- b) hõlbustada töötingimusi, tervist ja ohutust ning heitkoguseid käsitlevate õigusaktide järgimist ⁽²⁴⁾ ja
- c) luua suurem mugavus ja heaolu hoone kasutajate jaoks, nt tagades täieliku ja ühtlase isolatsiooni ⁽²⁵⁾ koos hoone tehnosüsteemide (eelkõige kütte- ja kliimaseadmed, ventilatsioon ning hoone automatiseerimine ja juhtimine) sobiva paigaldamise ja reguleerimisega.

Laiem kasu võib hõlmata ka väiksemaid haigus- ja tervishoiukulusid, suuremat tööjõu tootlikkust tänu parematele töö- ja elutingimustele, rohkem töökohti hoonesektoris ning heite ja hoone olelusringi CO₂-heite ⁽²⁶⁾ vähenemist.

⁽²²⁾ Omavahel hästi ühendatud hooned on hooned, millel on sidetaristu, mis võimaldab hoonetel oma keskkonnaga tõhusalt sidet pidada.

⁽²³⁾ Kõrvaldamine, mis ei vasta kehtivatele tervise- ja ohutusnõuetele.

⁽²⁴⁾ Direktiivi (EL) 2018/844 põhjendus 14.

⁽²⁵⁾ Vt viide Maailma Terviseorganisatsiooni 2009. aasta suunistele direktiivi (EL) 2018/844 põhjenduses 13.

⁽²⁶⁾ Hoone kogu olelusringi väljel tekkiv süsinikdioksiidi heide.

Energiatõhususe meetmete võimaliku laiema kasu hindamine võib võimaldada riigi tasandi terviklikumat ja lõimitumat lähenemisviisi, milles rõhutatakse koostööt, mida on võimalik saavutada teiste poliitikavaldkondadega, ja millesse kaasatakse ideaaljuhul valitsuse teised osakonnad, nt need, mis vastutavad tervishoiu, keskkonna, rahanduse ja taristu eest.

Nende elementide kohta on üldteada, et energiatõhususe parandamiseks tehtavad jõupingutused on tavaliselt seotud ehitustoodete tootmise ja ehitamisega seotud süsinikdioksiidi heitega. Seetõttu ei tohiks igapäevase energiakasutuse vähendamist vaadelda eraldi, sest paratamatult tuleb teha kompromiss süsinikdioksiidist tulenevate kulude-tulude vahel. Kuigi hoonete energiatõhususe direktiivis ei ole seda käsitletud, aitaks kogu olusringi lähenemisviisi välja selgitada summaarselt parima viisi kogu kasutusea süsihappegaasiheite vähendamiseks ning soovimatute tagajärgede ärahoidmiseks. Lisaks aitab see leida kõige kulutõhusamaid lahendusi. Lõppkokkuvõttes on vähese süsinikdioksiidiheitega hoone selline hoone, mis optimeerib ressurside kasutamist ja piirab seeläbi süsinikdioksiidi heidet ehitamise ja kasutamise ajal kogu hoone olusringi jooksul.

Renoveerida võiks nii, et kui hoone jõuab oma olusringi lõppu või sellele tehakse muu oluline rekonstrueerimine, saaks erinevaid ehitustooteid või -materjale üksteisest eraldada. See võimaldab korduskasutamist või ringlussevõttu, mis võib oluliselt vähendada prügilasse ladestatavate lammutusjäätmete hulka. Tulevikus sõltuvad ringlusvõimalused otseselt sellest, kuidas toimub renoveerimine, milliseid materjale valitakse ja kuidas need kokku pannakse. Materjalide ringlussevõtt võib avaldada energiatarbimisele soodsat mõju, sest ehituse esmatoodete valmistamiseks kulub tavaliselt rohkem energiat kui teiste toodete valmistamiseks.

Eelisteks võivad olla meetmeid hoonete kohandamiseks kliimamuutusega, ⁽²⁷⁾ eelkõige sellised meetmeid nagu näiteks varjestajad, mis kaitsevad hooned kuumalainete ajal ülekuumenemise eest, mõjutades sellega otse hoone energiatarbimist, kuna väheneb aktiivse jahutamise vajadus ⁽²⁸⁾. Lisaks soovitatakse püüda uute hoonete ja oluliselt rekonstrueeritavate hoonete puhul vältida puuetega inimeste jaoks juurdepääsutekete loomist, ja võimaluse korral tuleks olemasolevad takistused kõrvaldada ⁽²⁹⁾.

Lõpuks võivad liikmesriigid hõlmata oma tervise, ohutuse ja õhukvaliteediga seotud kasu tõenduspõhises hinnangus nende meetmete mõju, mida nad võtavad hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 7 lõike 5 kohaselt ⁽³⁰⁾. Ka võivad nad lisada nende meetmete mõju, mida nad võtavad vastavalt hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõikele 7, milles viidatakse tuleohutuse ning tugeva seismilisusega seotud riskidele.

2.3.2. Tegevuskava – hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõige 2

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõikes 2 on sätestatud:

„Iga liikmesriik koostab oma pikaajalise renoveerimisstrateegia raames meetmete ja riigi tasandil kindlaksmääratud mõõdetavate edusammude näitajatega tegevuskava, pidades silmas pikaajalist, aastaks 2050 seatud eesmärki vähendada liidus kasvuhoonegaaside heitkoguseid 80–95 % võrreldes 1990. aastaga, tagada väga energiatõhus ja vähese CO₂-heitega riiklik hoonefond ning hõlbustada olemasolevate hoonete kulutasuvat ümberehitamist liginullenergiahooneteks. Tegevuskava hõlmab soovituslikke vahe-eesmärke aastateks 2030, 2040 ja 2050 ning täpsustab, kuidas need aitavad saavutada liidu energiatõhususe eesmärke vastavalt direktiivile 2012/27/EL“.

⁽²⁷⁾ Vt komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ning Euroopa Investeeringuspangale „Puhas planeet kõigi jaoks. Euroopa pikaajaline strateegiline visioon, et jõuda jõuka, nüüdisaegse, konkurentsivõimelise ja kliimaneutraalse majanduseni“ (COM(2018) 773 final), milles on tähelepanu keskendatud hoonetele ja energiatõhususe meetmetele ning lisatud põhjalik analüüs. https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2050_et.

⁽²⁸⁾ Vt nt „Overheating in buildings: adaptation responses“ in „Building Research & Information“ (<https://www.tandfonline.com/loi/toc/rbri20/45/1-2>).

⁽²⁹⁾ 19. detsembril 2018 toimunud institutsioonidevaheliste läbirääkimiste tulemusel sõlmitud ajutine kokkulepe ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv toodete ja teenuste kättesaadavuse nõuete kohta (COM(2015) 615 - C8-0387/2015 – 2015/0278 (COD)), sisaldab mitut ehitatud keskkonnale esitatavat juurdepääsetavuse nõuet. Euroopa Standardikomiteele (CEN), Euroopa Elektrotehnika Standardikomiteele (Cenelec) ja Euroopa Telekommunikatsioonistandardite Instituudile (ETSI) antud asjakohased standardimisvolitused hõlmavad järgmist: volitus M/420 ehitatud keskkonna riigihangete Euroopa juurdepääsetavuse nõuete toetamiseks ja volitus M/473, et lisada asjakohastele standardimisalgatustele „universaalsisain“.

⁽³⁰⁾ Meetmed, mis on seotud siseruumide tervislike kliimatingimuste, tuleohutuse ja tugeva seismilisusega seotud riskidega.

See on uus element, mida energiatõhususe direktiivi artiklis 4 ei olnud.

Põhieesmärk on saavutada väga energiatõhus ja vähese CO₂-heitega riiklik hoonefond; see on väga oluline, et täita ELi eesmärk vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid. Mõiste „vähese CO₂-heitega“ hoonefond ei ole ELi õigusaktides määratletud, kuid selleks võib pidada sellist hoonefondi, mille süsinikdioksiidi heide on vähendatud nullini, vähendades energiavajadust ja tagades, et ülejäänud vajadused rahuldatakse võimalikult suures ulatuses CO₂ mitteeraldavate energiaallikatega. Selline lähenemisviis võimaldab kasutada mitmesuguseid süsinikdioksiidi heite vähendamise viise, võttes arvesse liikmesriigi energiaallikate valikut, eelistusi, võimalusi ja näitajaid.

Kuna strateegiate eesmärk on kehtestada pikaajaline visioon, kuidas saavutada 2050. aasta CO₂-heite vähendamise eesmärk, peaksid liikmesriigid minema kaugemale pelgast olemasolevate meetmete loetelust (mis annab lühiajalised elemendid) ja andma pikaajalise vaate tulevaste poliitikasuundade ja meetmete arengule. Selle saavutamine on uues artiklis 2a esitatud raamtegevuskava eesmärk.

Artikli 2a lõike 2 kohaselt peab tegevuskava sisaldama järgmist:

- mõõdetavad edusammude näitajad* – need võivad olla kvantitatiivsed või kvalitatiivsed muutujad, millega mõõdetakse edasiminekut pikaajalise, aastaks 2050 seatud eesmärgi poole vähendada liidus kasvuhoonegaaside heitkoguseid ning tagada väga energiatõhus ja vähese CO₂-heitega riiklik hoonefond. Vajaduse korral võib need läbi vaadata, ja
- soovituslikud vahe-eesmärgid* – need võivad olla kas kvantitatiivsed või kvalitatiivsed eesmärgid. Liikmesriigid peavad lisama „soovituslikud vahe-eesmärgid aastateks 2030, 2040 ja 2050 ning täpsustama, kuidas need aitavad saavutada liidu energiatõhususe eesmarke vastavalt [energiatõhususe direktiivile]“.

Liikmesriigid võivad kohandada oma vahe-eesmarke ja näitajaid riigi eripära järgi. Eesmärgiks ei ole hoonesektorile sektoripõhise eesmärgi kehtestamine ega õiguslikult siduvate eesmärkide seadmine. Liikmesriikide ülesanne on määrata kindlaks konkreetset vahe-eesmärgid ja otsustada, kas muuta need eesmärgid hoonesektorile siduvaks (seega ületades hoonete energiatõhususe direktiivis kehtestatud kohustusi). Liikmesriigid peaksid siiski meeles pidama, et ambitsioonikate ja selgete vahe-eesmärkide seadmine on investorite riskide ja ebakindluse vähendamisel ning sidusrühmade ja ettevõtjate kaasamisel otsustava tähtsusega. Järjepidevate ja usaldusväärsete andmete kättesaadavus on mõõdetavate näitajate määramisel peamine tegur.

Artikli 2a lõike 2 kohaselt tuleb pikaajalises renoveerimisstrateegias täpsustada, kuidas 2030., 2040. ja 2050. aasta vahe-eesmärgid aitavad kaasa liikmesriikide poolt energiatõhususe direktiivi artikli 3 kohaselt määratletud soovitusliku põhieesmärgi saavutamisele, sest hooned on energiatõhususe poliitika peamine tugisammas. See teave võib aidata poliitikakujundajatel vormida tulevast energiatõhususe poliitikat ja kavandada asjakohaseid meetmeid.

Alljärgnevas tabelis on esitatud näitajate ja vahe-eesmärkide määratlemise võimalik raamistik:

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikkel 2a	Näitajad (eesmärgiga vähendada kasvuhoonegaaside heidet + vähendada hoonefondi CO ₂ -heidet + hõlbustada kulutasuvat ümberehitamist)	Vahe-eesmärgid (mis aitavad kaasa ELi energiatõhususe eesmärkide täitmisele)
Lõige 1		
a) ülevaade kogu riigi hoonefondist, mis põhineb asjakohasel juhul statistilisel valimil ning renoveeritud hoonete eeldataval osakaalul aastaks 2020;	— Hoonete/elamute arv m² kohta: — hoone tüübi järgi — hoone vanuse järgi — hoone suuruse järgi — kliimavöötmeline järgi — Aastane energiatarve — hoone tüübi järgi — lõppkasutuse järgi — Aastas renoveeritud hoonete %: — renoveerimise tüübi järgi	— Energiasääst (absoluutne ja suhteline väärtus protsentides) hoonesectori kaupa (elu-, mitteelu-ruumid jne) — Renoveeritud hoonete (renoveerimise tüübi järgi) — CO₂-heite vähendamine hoonesectoris (renoveerimine/uued hooned) — Energiasäästuhoonete % (hoone-ectorite kaupa)

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikkel 2a	Näitajad (eesmärgiga vähendada kasvuhoonegaaside heidet + vähendada hoonefondi CO ₂ -heidet + hõlbustada kulutasuvat ümberehitamist)	Vahe-eesmärgid (mis aitavad kaasa ELi energiatõhususe eesmärkide täitmisele)
	— hoonesektori järgi – elu- ja mitteeluhooned — Renoveeritud m²: — hoone tüübi järgi — hoone suuruse järgi — hoone vanuse järgi — Energiamärgiste arv: — hoone tüübi järgi — energiaklassi järgi — Energiasäästuhoonete arv m² kohta: — hoonesektori järgi	
b) hoonetüübi ja kliimatsiooni suhtes asjakohaste kulutasuvate lahenduste kindlakstege mine seoses renoveerimisega, võttes vajaduse korral arvesse asjakohaseid võimalikke otsustavaid hetki hoone olelusringis;	— Peamiste renoveerimismeetmete kulutasuvus (nt nüüdisväärtus, tasuvusperiood, investeerimiskulud aastase säästu kohta): — hoone tüübi järgi — kliimavõõrme järgi — Energia kogusäästu potentsiaal: — hoonesektori järgi	
c) poliitika ja meetmed, millega edendatakse hoonete kulutasuvat täielikku renoveerimist, sealhulgas järkjärgulist täielikku renoveerimist, ning toetatakse sihipäraseid kulutasuvaid meetmeid ja renoveerimistööid, näiteks hoonete renoveerimispasside vabatahtliku süsteemi kasutuselevõttuga;	— Täielikult ja energiasäästuhooneks renoveeritavate hoonete kogu- ja aastane osakaal — Täieliku renoveerimise riiklikud stiimulid — Avaliku ja erasektori investeeringud täielikku renoveerimisse — Täielikust renoveerimisest saadav energiasääst	
d) ülevaade poliitikast ja meetmetest, mis on suunatud riigi hoonefondi halvimate tõhususnäitajatega segmentidele, huvide lahkne mise olukordadele ja turutõrgetele, ning ülevaade energiaostuvõimetuse leevendamisele kaasa aitavatest asjakohastest riiklikest meetmetest;	— Avaliku sektori investeeringud mainitud probleeme käsitlevasse poliitikasse (huvide lahknevus, energiaostuvõimetuse jne) — Selliste energiamärgisega üüritud hoonete %, mille energiatõhusus jääb teatavast tasemest allapoole — Energiaostuvõimetuse näitajad: — kütteostuvõimetute inimeste % — leibkonna kasutada jääva sissetuleku energiale kulutatav osa — kommunaalmaksete võlgnevus — elanikud, kes elavad ebapiisavates elamutingimustes (nt läbijooksev katus) või ebapiisava kütte ja jahutusega — madalaima energiaklassi hoonete %	— Kütteostuvõimetute inimeste hulga vähenemise % — Madalaima energiaklassi hoonete arvu vähenemise %

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikkel 2a	Näitajad (eesmärgiga vähendada kasvuhoonegaaside heidet + vähendada hoonefondi CO ₂ -heidet + hõlbustada kulutavat ümberehitamist)	Vahe-eesmärgid (mis aitavad kaasa ELi energiatõhususe eesmärkide täitmisele)
e) poliitika ja meetmed, mis on suunatud kõigile üldkasutatavatele hoonetele;	— Renoveeritud üldkasutatavate hoonete m²: — hoone tüübi järgi — hoone suuruse järgi — kliimavõõrtme järgi	— Energiasääst üldkasutatavates hoonetes
f) ülevaade riiklikest algatustest, mille eesmärk on edendada arukaid tehnoloogiaid ning omavahel hästi ühendatud hooneid ja kogukondi, samuti oskusi ja haridust ehitussektoris ja energiatõhususe sektoris;	— Hoonete energiatõhusussüsteemidega (BEMS) või sarnaste arukate süsteemidega varustatud hoonete arv: — hoone tüübi järgi (rõhk mitteleluruumidel) — Avaliku ja erasektori investeeringud arukatesse tehnoloogiatesse (sealhulgas arukad võrgud) — Energiakogukondades osalevad isikud — Kõrgkooli lõpetanute arv — ülikoolikursused, mis keskenduvad energiatõhususele ja sellega seotud arukatele tehnoloogiatele — kutseõpe/tehniline koolitus (energiamärgise sertifitseerijad, kütmise, ventileerimise ja õhu konditsioneerimise tehnosüsteemide inspektorid jne) — Nende paigaldajate arv, kellel on oskused uute tehnoloogiate ja töövõtete valdkonnas — Hoonete energiatõhususe valdkonna riiklike uurimisprogrammide eelarve — Riiklike ülikoolide osalemine hoonete energiatõhususe teemalistes rahvusvahelistes teadusuuringute projektides (nt raamprogramm „Horisont 2020“)	— Energiatõhusussüsteemidega või sarnaste arukate süsteemidega varustatud hoonete protsent: — hoone tüübi järgi
g) eeldatava energiasäästu ja laiema kasu, näiteks tervise, ohutuse ja õhukvaliteediga seotud kasu tõendus põhine hinnang.	— Energiakulude vähendamine leibkonna kohta (keskmise)/energiaostuvõime vähenemine — Saavutatud tegelik energiasääst — Siseringkonna õhukvaliteedi keskmised või koondindeksid (IAQI) ja soojusmugavuse indeks (TCI) — Tänu energiatõhususe meetmetele välditud haiguskulud/vähendatud tervishoiukulud — Oletusliku CO₂-heite vähenemine — Tänu hoonefondi ja elamistingimuste parandamisele paranenud näitaja „tervisekao tõttu kaotatud eluaastad“ (DALY)/ „kvaliteetselt elatud eluaasta“ (QALY)	

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikkel 2a	Näitajad (eesmärgiga vähendada kasvuhoonegaaside heidet + vähendada hoonefondi CO ₂ -heidet + hõlbustada kulutasuvat ümberehitamist)	Vahe-eesmärgid (mis aitavad kaasa ELi energiatõhususe eesmärkide täitmisele)
	— Tööjõu tootlikkuse suurenemine tänu paremale töökeskkonnale ja paranenud elamistingimustele — Heite vähenemine — Tööhõive ehitussektoris (töökohtade arv sektorisse investeeritud miljoni euro kohta) — SKP suurenemine hoonesektoris — Liikmesriigi imporditud energia % (energiavarustuskindluse meetmed) — Puuetega inimeste juurdepääsutõkete eemaldamine/ärastamine	
Lõige 3		
a) projektide koondamine, sh investeerimisrühmade või -platvormide ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate konsortsiümide loomise teel, et anda investorite juurdepääs ning pakkuda pakettlahendusi potentsiaalsetele klientidele;	Lõimitud/koondatud projektide arv	
b) energiatõhususega seotud tegevusest tuleneda võivate riskide vähendamine investore ja erasektori jaoks;	Energiatõhususega seotud tegevusest tuleneda võiv risk (uuringupõhine)	
c) avaliku sektori raha kasutamine erasektori investeeringute võimendamiseks või teatavate turutõrgete kõrvaldamiseks;	Avaliku sektori investeeringud protsendina energiasäästu tehtud koguinvesteeringust Avaliku ja erasektori partnerluse algatused	
d) investeeringute suunamine energiatõhusate üldkasutatavate hoonete fondi kooskõlas Eurostati juhistega ja	Investeeringud üldkasutatavate hoonete energiatõhususe nimel tehtavasse renoveerimisse	
e) kättesaadavate ja läbipaistvate nõustamisvahendite loomine, näiteks tarbijatele ettenähtud kontaktpunktid ja energiaalase nõustamise teenused, mille abil saab teavet energiatõhususe saavutamiseks tehtavate renoveerimiste ja rahastamisvahendite kohta.	Käimasolevad ühtse kontaktpunkti algatused Teadlikkuse suurendamise algatused (arv, kaasatud sihtrühmad, tegutsevad sihtrühmad)	— Ühtse kontaktpunkti algatuste arv — Teadlikkus on suurenenud ja toonud kaasa konkreetse tegevuse

2.3.3. Avalik konsultatsioon ja seire

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõikes 5 on sätestatud, et

„[o]ma pikaajalise renoveerimisstrateegia väljatöötamise toetamiseks korraldab iga liikmesriik enne pikaajalise renoveerimisstrateegia komisjonile esitamist selletemalise avaliku konsultatsiooni. Iga liikmesriik avaldab oma avaliku konsultatsiooni tulemuste kokkuvõtte oma pikaajalise renoveerimisstrateegia lisana.

Iga liikmesriik määrab kindlaks pikaajalise renoveerimisstrateegia rakendamise jooksul kaasaval viisil konsulteerimise korra.“

See on uus element, mida energiatõhususe direktiivi artiklis 4 ei olnud. Konsultatsioon puudutab väljatöötatud pikaajalist renoveerimisstrateegiat, sealhulgas investeeringute kaasamiseks rahastatismehhanisme, mille kättesaadavust peavad liikmesriigid hõlbustama.

Kuna avalik konsultatsioon võib parandada meetmete tulemusi, on need hoonete energiatõhususe direktiiviga tehtud kohustuslikuks, kuid konsultatsiooni vorm (nt avatud või suunatud) ja meetod (nt silmast silma toimuvad kohtumised/üritused, kirjalikud seisukohavõtted või veebiküsimustikud) on jäetud liikmesriigi otsustada. Liikmesriikidel võivad juba olla menetlused oluliste poliitiliste või seadusandlike algatuste üle konsulteerimiseks, mida võiks rakendada pikaajalise renoveerimisstrateegia puhul ⁽³¹⁾.

Hoonete energiatõhususe määruse artikli 2a lõike 5 kohaselt peavad liikmesriigid korraldama enne pikaajalise renoveerimisstrateegia komisjonile esitamist selleteemalise avaliku konsultatsiooni, olenemata sellest, kas see on riikliku õigusakti kohaselt nõutav. Avalik konsulteerimine pikaajalise renoveerimisstrateegia rakendamise ajal, mis on hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõike 5 kohaselt samuti nõutav, on liikmesriikide jaoks võimalus reageerida edusammudele ja lahendada puudusi.

Liikmesriigid võivad kaaluda ka sidusrühmade platvormi loomist ⁽³²⁾. Sidusrühmade kindlakstegemine ja nendega konsulteerimine võib pikaajalise renoveerimisstrateegia edukale rakendamisele oluliselt kaasa aidata. Hoonete energiatõhususe suurendamisega seotud sidusrühmade otsene või kaudne kaasamine on oluline pikaajalise renoveerimisstrateegia levitamise ja andmete kogumise seisukohast ning see võib soodustada pikaajalise renoveerimisstrateegia suhtes konsensuse saavutamist ja strateegia heakskiitmist ⁽³³⁾.

Liikmesriigid võivad avaliku konsultatsiooni kavandamisel eespool nimetatud tegureid arvesse võtta. Artikli 2a lõike 5 kohaselt peavad liikmesriigid määrama kindlaks pikaajalise renoveerimisstrateegia rakendamise jooksul kaasaval viisil konsulteerimise korra. Liikmesriigid peaksid enne pikaajalise renoveerimisstrateegia komisjonile esitamist andma piisavalt aega selle üle konsulteerimiseks.

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõikes 5 kohaselt tuleb avaliku konsultatsiooni kokkuvõtte avaldada pikaajalise renoveerimisstrateegia lisana. Selles võib anda ülevaate näiteks konsultatsiooni kestusest, perioodist, tüübist (avatud või suunatud), meetodist (silmast silma kohtumised/üritused, kirjalikud märkused või veebis), osalejate arvust, osalejate liigist (ühendused, eraisikud, arhitektid, piirkondlikud omavalitsused ja linnavalitsused, muud asjaomased kohalikud asutused jne), peamistest märkustest ja järeldustest.

2.3.4. Ohutus

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõikes 7 on sätestatud, et liikmesriik võib kasutada oma pikaajalisi renoveerimisstrateegiaid selleks, et tegeleda tuleohutuse ning tugeva seismilisuse seotud riskidega, mis mõjutavad energiatõhusat renoveerimist ja hoonete eluiga. Sätet tuleks lugeda koostöös artikliga 7, ⁽³⁴⁾ mille kohaselt peavad liikmesriigid käsitlema neid küsimusi kapitaalselt remonditavate hoonete puhul

⁽³¹⁾ Juhtimismääruse artikli 10 kohaselt peavad liikmesriigid, ilma et see piiraks liidu õiguse muude nõuete kohaldamist, kehtestama avaliku konsulteerimise korra, mille eesmärk on valmistada lõimitud riiklike energia- ja kliimakavade projektid ja lõplikud kavad ette aegsasti enne nende vastuvõtmist.

⁽³²⁾ Vt nt www.buildupon.eu

⁽³³⁾ Juhtimismääruse artikli 11 kohaselt peavad liikmesriigid seadma sisse mitmetasandilise kliima- ja energiadialoogi, mis toob kokku kohalikud omavalitsused, kodanikuühiskonna organisatsioonid, äriühingud, investorid, muud asjaomased sidusrühmad, et arutada energia- ja kliimapolitiika valikuid.

⁽³⁴⁾ Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 7 uues viimase lõikega on lisatud oluliselt rekonstrueeritavate hoonete puhul uus kohustus – liikmesriigid peavad

— soodustama alternatiivsete, suure tõhususega süsteemide kasutamist, kui see on teostatav, ja

— pidama silmas siseruumide tervislikke kliimatingimusi ning tuleohutust ja tugeva seismilisusega seotud riske.

Ohutus on riiklik pädevusvaldkond ning olenevalt hoone kasutusotstarbest (nt elu-, mitmeeluruum, kool, haigla), kasutajatest (nt haavatavad kasutajad, nagu lapsed, puuetega inimesed või eakad) ning hoonetüübist (madal hoone, kõrghoone) tuleks rakendada asjakohaseid riiklikke eeskirju ⁽³⁵⁾.

Otsustavad hetked (vt punkt 2.3.1.2 eespool) võivad olla ka sobivad hetked hoone ohutuse aspektide hindamiseks ja vastupidi, ohutuse parandamine võib olla sobiv hetk energiatõhususe suurendamiseks.

Odavamad hooned on üldiselt vanemad ja vananenud elektripaigaldistega, mis muudab energiaostuvõimetud tarbijad eriti haavatavaks ⁽³⁶⁾. Sellised meetmed nagu korrapärased kontrollid (eriti enne renoveerimist) ja ajakohastused, et viia elektripaigaldised ohutusnõuetega vastavusse, võivad elektriohutust märkimisväärselt parandada. Ka on soovitatav kontrollida elektri- ja gaasipaigaldiste ning -seadmete ohutust.

Euroopa standardid („euronormid“) on igakülgne ja ajakohane vahend hoonete struktuurseks projekteerimiseks ja muude tsiviilehitustööde tegemiseks, võttes projekteerimisel arvesse seismilist ⁽³⁷⁾ ja tuleohutust ⁽³⁸⁾.

Eeldatakse, et liikmesriigid kohaldavad ELi õigusaktide alusel välja töötatud ühiseid meetodeid, et hinnata ja klassifitseerida ehitustooteid vastavalt tuletundlikkusele, ⁽³⁹⁾ tulekindlusele ⁽⁴⁰⁾ ja sobivusele kasutamiseks katusel, ⁽⁴¹⁾ pidades silmas kahjutule levimist ja ohutut põgenemist.

Liikmesriigid võivad ergutada sobivate ventilatsiooni- ja sprinklersüsteemide paigaldamist ning selliste seadmete ohutut ja korrektset paigaldamist, millel võib olla tuleohutusmõju, nagu päikesepaneelid ja elektrisõidukite laadimispunktid.

Olulist rolli võivad täita ka tulekahjude ennetamise meetmed ja selline poliitika nagu tuleohutuse kontrollid, teadlikkuse suurendamine kodukülastuste kaudu ja riskivähendusmeetmed, näiteks suitsuandurite paigaldamine.

Liikmesriigid ja huvitatud sidusrühmad võivad saada kasu tulekahjuteabe vahetamise platvormist (FIEP), ⁽⁴²⁾ mille komisjon on loonud selleks, et hõlbustada teabevahetust pädevate riiklike asutuste ja teiste sidusrühmade vahel, et nad saaksid kasu tuleohutuse valdkonnas omandatud kogemustest ja parimatest tavadest. See peaks suurendama reguleerivate asutuste suutlikkust täita oma ülesandeid, tundes täielikult nende langetatavate reguleerivate otsuste eeliseid ja puudusi.

2.4. Kohustus hõlbustada juurdepääsu mehhanismidele, millega toetatakse investeringute tegemist renoveerimisse – hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõige 3

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõikega 3 nõutakse, et liikmesriigid hõlbustaksid juurdepääsu finantsmehhanismidele, et toetada investeringute tegemist renoveerimisse, mida on vaja, et täita artikli 2a lõikes 1 sätestatud eesmärgid, st saavutada 2050. aastaks väga energiatõhus ja vähese CO₂-heitega hoonefond

⁽³⁵⁾ Kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega reguleeritakse ohutusega seotud küsimusi liikmesriigi tasandil. Küsimusi, mis on seotud materjalide valiku, hoonete üldiste ohutusnõuete ja hoonete struktuuritoimivusega, reguleeritakse riigi tasandil ja need jäävad direktiivi kohaldamisalast välja.

⁽³⁶⁾ ELis põhjustavad vananenud või vigased elektripaigaldised igas tunnis 32 kodupõlengut (20–30 % kõigist elamutes tekkivatest tulekahjustest); <https://www.energypoverity.eu/news/addressing-safety-and-energy-poverty-better-protect-vulnerable-consumers>

⁽³⁷⁾ EN 1998: Maavärinakindlate konstruktsioonide projekteerimine (euronorm nr 8).

⁽³⁸⁾ Standardite EN 1991, EN 1992, EN 1993, EN 1994, EN 1995, EN 1996 ja EN 1999 osad, milles käsitletakse mitmesuguseid materjale, nt betoon, teras, puit jne.

⁽³⁹⁾ Komisjoni 1. juuli 2015. aasta delegeeritud määrus (EL) 2016/364, mis käsitleb ehitustoodete liigitamist tuletundlikkustoimivuse alusel vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) nr 305/2011 (ELT L 68, 15.3.2016, lk 4).

⁽⁴⁰⁾ Komisjoni 3. mai 2000. aasta otsus 2000/367/EÜ, millega rakendatakse nõukogu direktiivi 89/106/EMÜ ehitustoodete ja ehitiste ning nende osade liigitamise puhul tulekindlustoimivuse järgi (EÜT L 133, 6.6.2000, lk 26).

⁽⁴¹⁾ Komisjoni 21. augusti 2001. aasta otsus 2001/671/EÜ, millega rakendatakse nõukogu direktiivi 89/106/EMÜ katuste ja katusekatete liigitamise suhtes välisele tulele vastupidavuse järgi (EÜT L 235, 4.9.2001, lk 20).

⁽⁴²⁾ <https://efectis.com/en/fire-information-exchange-platform-fiep/>

ja olemasolevate hoonete kulutasuv ümberehitamine energiasäästuhooneteks. Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõikes 3 on sätestatud võimalikud mehhanismid ja on tuginetud energiatõhususe direktiivi artiklile 20, mille kohaselt peavad liikmesriigid energiatõhususe parandamise meetmete rakendamiseks aitama luua rahastuid või hõlbustama juba olemasolevate rahastamisvahendite kasutamist.

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõikes 3 on sätestatud:

„Selleks et toetada investeeringute tegemist renoveerimisse, mida on vaja lõikes 1 osutatud eesmärkide saavutamiseks, hõlbustavad liikmesriigid juurdepääsu asjakohastele mehhanismidele, mis on mõeldud

- a) projektide koondamiseks, sh investeerimisrühmade või -platvormide ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate konsortsiumide abil, et võimaldada investorite juurdepääsu ning samuti pakettlahenduste pakkumist potentsiaalsetele klientidele;
- b) energiatõhususega seotud tegevuse arvatavate riskide vähendamiseks investorite ja erasektori jaoks;
- c) avaliku sektori raha kasutamiseks erasektori investeeringute suurendamise või konkreetsete turutõrgete kõrvaldamise nimel;
- d) investeeringute suunamiseks energiatõhusate üldkasutatavate hoonete fondi koostöös Eurostati juhistega ja
- e) kättesaadavate ja läbipaistvate nõustamisvahendite loomiseks, näiteks tarbijatele mõeldud kontaktpunktid ja energiaalase nõustamise teenused, mille abil saab teavet energiatõhususe nimel tehtavate renoveerimiste ja rahastamisvahendite kohta.“

Seda elementi energiatõhususe direktiivi artiklis 4 ei olnud.

Oma pikaajaliste renoveerimisstrateegiate juhtimiseks peavad liikmesriigid looma juurdepääsu erinevatele finantsmehhanismidele, et toetada investeeringute tegemist, võttes eelkõige arvesse, kuidas kasutada uuenduslikku rahastamist, et anda väikestele klientidele ja väikestele tarnijatele tegelikud võimalused.

Alljärgnev on finantsmehhanismide liikide üldiste näidete mittetäielik nimekiri.

a) Projektide koondamine

- i) Kohaliku omavalitsuse energiateenuste lepingu hange, ⁽⁴³⁾ mis on ette nähtud mitmepereelamute moderniseerimiseks (mida rahastatakse energiasäästu kaudu);
- ii) suutlikkuse suurendamine ja sidusrühmade dialoog, et parandada asjaomaste üksuste suutlikkust pakkuda ühendamineid;
- iii) energiateenuse lepingu hankimine kohalike omavalitsuste rühma poolt mõningate nende üldkasutatavate hoonete jaoks ning
- iv) ühendatud renoveerimisteenuste pakkumine – üksus (nt energiaagentuur, kohalik või piirkondlik omavalitsus, energiateenuse ettevõtja, finantseerimisasutus) võiks luua ühtse kontaktpunkti, mis pakub renoveerimisteenuseid ja rahastamist üsna standardsel viisil, tänu millele on võimalik koondprojekte refinantseerida.
- v) Vt ka komisjoni talituste töödokument *Good practice in energy efficiency* ⁽⁴⁴⁾ (Energiatõhususe hea tava), punkt 7.2.

b) Eeldatavate riskide vähendamine

- i) standardimine (nt protokollide, sertifitseerimise, standardite kaudu), et vähendada hilisemaid energiatõhususega seotud riske;
- ii) hüpoteegid/laenud, mille puhul võetakse arvesse projekti energiatõhususe komponendi soodsat mõju vara väärtusele ja maksejõuetuse riskile;

⁽⁴³⁾ Energiatõhususe parandamise lepingute abil on võimalik parandada taristu ja seadmete toimivust. Tavaliselt ei ole kliendipoolsed eelinvesteeringud vajalikud ja energiatõhususe investeeringud makstakse tagasi energiasäästust. Vt Teadusuuringute Ühiskeskuse (JRC) teabelehekülge (<https://e3p.jrc.ec.europa.eu/articles/energy-performance-contracting>) ja programmi „Horisont 2020“ projekt „Transparence“ (www.transparence.eu). Energiatõhususe lepingute keskeid põhimõtteid kirjeldatakse *Energiatõhususe lepingute tegevusjuhendis* (<http://www.transparence.eu/eu/epc-code-of-conduct/>).

⁽⁴⁴⁾ Komisjoni talituste töödokument „Good practice in energy efficiency“, mis on lisatud ettepanekule võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL energiatõhususe kohta, SWD/2016/0404 final - 2016/0376 (COD) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1535361114906&uri=CELEX:52016SC0404>).

- iii) refinantseerimine (fondid, võlakirjad, faktooring), et pakkuda energiateenuse ettevõtjatele ja finantsinvestoritele pikaajalist rahastamist;
- iv) maksupõhine rahastamine – st hoone seisukorra parandamise investeeringuteks laenatud raha makstakse tagasi kinnisvaramaksu kaudu;
- v) arvepõhine rahastamine – st laen makstakse tagasi kommunaalteenuste arve kaudu, kus energiasääst katab investeeringukulud;
- vi) toetus energiatõhususe investeeringute tegeliku tehnilise ja finantstulemuse tõendite kogumiseks, nt panustades Euroopa energiatõhususe platvormi (DEEP) andmebaasi (vt allpool) või luues sarnaseid riiklikke andmebaase;
- vii) energiatõhususse tehtavate investeeringute riski hindamise juhendite väljatöötamise ja kasutamise ergutamine ning
- viii) tagatised toetusesaajatele ja tagatisvahendid finantsvahendajatele.

Vt ka eespool nimetatud dokumendi *Good practice in energy efficiency* punkt 7.3.

c) Rahastamine riiklikest vahenditest ⁽⁴⁵⁾

- i) Avaliku sektori vahenditest kaasrahastatavad laenukavad;
- ii) riskijagamistahendid (nt laenud, tagatisvahendid ja tehniline abi);
- iii) haavatavatele tarbijatele mõeldud toetused;
- iv) tehnilise abi toetused ja toetused energiatõhususe sertifikaatide ja energiaauditite kulude katmiseks ning (kui need ei ole kohustuslikud) selleks, et soodustada nende kasutamist ja suurendada teadlikkust investimisvõimalustest, ja
- v) energiatõhususe fondid.

Vt ka komisjoni 2016. aasta dokument heade tavade kohta, punkt 7.1.

d) Investeeringute juhtimine energiatõhusasse üldkasutatavasse hoonefondi

- i) Abi energiatõhususe lepingute (turujärelevalve, raamlepingud, praktilised juhendid jne) kasutamise valdkonnas;
- ii) õiguslik raamistik, millega soodustatakse energiateenuse ettevõtjate ja üldiselt energiateenuste turu arengut;
- iii) suutlikkuse suurendamine projekti arendamiseks pakutava abi, koolituse, vastastikuse abi jne kaudu ning
- iv) üldkasutatavate hoonete väikeste projektide koondamine (nt eri omavalitsuste või avaliku sektori omanike sarnased projektid).

e) Kättesaadavad ja läbipaistvad nõustamistahendid ja energianõustamisteenused

- i) rahastamise ja renoveerimise ühtne kontaktpunkt või ühendteenus;
- ii) nõustamisteenused;
- iii) tehniline juhendamine rahastamise ja renoveerimise valdkonnas ning ja
- iv) finantsharidus, millega parandatakse arusaamist erinevatest rahastamistahenditest.

Finantsmehhanismide näited on esitatud alapunktis 2.6.

⁽⁴⁵⁾ Ilma et see piiraks asjakohaste riigiabi eeskirjade, eelkõige üldise grupierandi komisjoni 17. juuni 2014. aasta määruse (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.6.2014, lk 1) artiklite 38 ja 39 ning keskkonna- ja energiaalast riigiabi käsitlevate ELi suuniste punkti 3.4 nõuete täitmist.

Need sätted on kooskõlas komisjoni arukate hoonete aruka rahastamise algatusega, ⁽⁴⁶⁾ mille esimene samm käsitleb riiklike vahendite tõhusamat kasutamist järgmistel viisidel:

- a) suutlikkuse suurendamine rahastamisvahendite kasutuselevõtu edendamiseks (nt säästva energia investeeringute foorumid) ⁽⁴⁷⁾;
- b) paindlike energiatõhususe ja taastuvenergia rahastamisplatvormide arendamine ja
- c) energiatõhususe lepingute raamatupidamisarvestuse selgitamine.

See võimaldab riiklike vahendeid tõhusamalt suunata ja ühendada ning kiirendada rahastamisvahendite kasutuselevõttu. Paindlikud rahastamisplatvormid pakuvad lõplikele toetusesaajatele huvitavamaid rahastamisvõimalusi riskide jagamise ja riiklike vahendite, sealhulgas Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide ning Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi parima kasutamise abil.

Arukate hoonete aruka rahastamise algatuse teine samm (abi koondamisel ja projektide arendamiseks) hõlmab

- a) projekti arendamiseks pakutava abi suuremat kättesaadavaks tegemist ELi tasandil ja
- b) kohalike/piirkondlike ühtsete kontaktpunktide väljaarendamise ergutamist energiatõhususe teenuste pakkumiseks.

See aitab projekti arendajatel häid projektiideid küpsuseni arendada ja lihtsustab hoone omanike, kodumajapidamiste ja ettevõtjate juurdepääsu teabele ja energiatõhususe teenustele, mis võimaldab arendada laiaulatuslikke investeerimisprogramme. Spetsiaalsed kohalikud või piirkondlikud ühtsed kontaktpunktid hõlbustavad projektide koondamist, muutes need finantsturu jaoks huvipakkumaks.

Kolmandat sammast (riskide vähendamine) rakendab energiatõhususe finantseerimisasutuste rühm (EEFIG) järgmiste algatuste kaudu:

- a) Euroopa energiatõhususe platvormi avatud lähtekoodiga andmebaas, mis annab tõendeid energiatõhususe investeeringute tegeliku tehnilise ja rahalise tulemuse kohta, ⁽⁴⁸⁾ ja
- b) Energiatõhususe finantseerimisasutuste rühma kindlustusriski vahend, ⁽⁴⁹⁾ mis on energiasäästu investeeringute kindlustuslepingute sõlmimise konsensuslik raamistik – see on mõeldud selliste investeeringutega seotud riskide ja kasu hindamiseks.

Need algatused võivad aidata turuosalistel õigesti hinnata energiatõhususe investeeringutega seotud riske ja kasu, suurendades sellega usaldust ja muutes need projektide elluvijatele, investoritele ja finantseerimisasutustele huvipakkumaks.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1999 ⁽⁵⁰⁾ artikli 7 ja I lisa kohaselt peavad liikmesriigid andma oma lõimitud riiklikus energia- ja kliimakavas üldise ülevaate investeeringutest, mis on vajalikud riiklikus kavas esitatud eesmärkide ja panuste saavutamiseks. Ülevaade peab hõlmama teavet olemasolevate investeeringuvuogude ja kavandatavate poliitikasuundade ja meetmetega seotud tulevaste investeeringute prognoose koos riskitegurite, takistustega ja selleks vajalike avaliku sektori rahaliste toetuste ja vahenditega.

⁽⁴⁶⁾ Lisa „Puhta energia kiirem kasutuselevõtt hoonetes“ järgmise dokumendi juurde: „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ja Euroopa Investeerimispankale „Puhas energia kõikidele eurooplastele“, COM(2016) 860 final (https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/1_en_annexe_autre_acte_part1_v9.pdf).

⁽⁴⁷⁾ Säästva energia investeeringute foorumid on korraldanud kogu liidus avalikke üritusi, kuhu tulevad kokku mitme liikmesriigi ministeeriumide esindajad ning finants- ja energiavaldkonna sidusrühmad, et vahetada teadmisi ja häid tavasid paralleelsete riiklike ümarlaudade ja veebiseminaridega.

⁽⁴⁸⁾ <https://deep.eefig.eu/>

⁽⁴⁹⁾ <http://www.eefig.eu/index.php/underwriting-toolkit>

⁽⁵⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1999, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 663/2009 ja (EÜ) nr 715/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/22/EÜ, 98/70/EÜ, 2009/31/EÜ, 2009/73/EÜ, 2010/31/EL, 2012/27/EL ja 2013/30/EL ning nõukogu direktiive 2009/119/EÜ ja (EL) 2015/652 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 525/2013 (ELT L 328, 21.12.2018, lk 1).

2.5. Rahalised soodustused, turutõkked ja teave – hoonete energiatõhususe direktiivi artiklid 10 ja 20

Samuti muudeti hoonete energiatõhususe mitut teist direktiivi artikli 2a sätetega seotud artiklit.

2.5.1. *Energiasäästuga seotud finantsmeetmed – hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 10 lõige 6*

2.5.1.1. Kohustused

Hoonete energiatõhususe direktiivis tunnustatakse finantsalgatuste ja teabekampaaniate rolli õigusraamistiku nõuetekohasel rakendamisel ja hoonete energiatõhususe direktiivi eesmärkide saavutamisel. Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 10 lõikes 6 on sätestatud:

„Liikmesriigid seovad renoveerimise teel hoonete energiatõhususe suurendamiseks ette nähtud finantsmeetmed kavandatud või saavutatud energiasäästuga, nagu on kindlaks määratud ühes või mitmes järgmistest kriteeriumidest:

- a) renoveerimiseks kasutatud seadmete või materjali energiatõhusus. Sellisel juhul peavad renoveerimiseks kasutatud seadmed või materjal olema paigaldatud paigaldaja poolt, kellel on asjakohane sertifitseerimis- või kvalifikatsioonitase;
- b) hoonete energiasäästu arvutamisel kasutatavad standardväärtused; ⁽⁵¹⁾
- c) sellise renoveerimisega saavutatud paranemine, võrreldes omavahel enne ja pärast renoveerimist antud energiamärgiseid; ⁽⁵²⁾
- d) energiaauditi tulemused;
- e) mõne muu asjakohase läbipaistva ja proportsionaalse meetodi tulemused, mis näitavad energiatõhususe suurenemist.“

See on uus lõige. Lõike nõudeid kohaldatakse alates selle jõustamisest riiklike õigusaktide kaudu (st hiljemalt ülevõtmise tähtajaks). Lõiget kohaldatakse kõikide finantsmeetmete, sealhulgas maksumeetmete suhtes. Lõiget soovitatakse võimaluse korral kohaldada ka olemasolevate meetmete suhtes (nt toetuskavade puhul julgustatakse liikmesriike kaaluma ja kehtestama tulevase rahalise toetuse suhtes kohaldatavaid muudatusi) ⁽⁵³⁾.

Juba praegu on tavaline, et energiatõhususe rahastamise meetmetega kaasnevad tingimused või kohustused, mis nõuavad lõplikelt toetusesaajatelt projekti tulemuslikkuse ja avaliku sektori vahendite tõhusa kasutamise tõendamist. See nõue kehtib olenemata sellest, kas kõnealune renoveerimine kujutab endast „olulist rekonstrueerimist“ hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2 punkti 10 tähenduses.

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 10 lõige 6 võimaldab erinevaid lähenemisviise, kuidas siduda rahaline toetus hoone energiatõhusaks renoveerimise kvaliteediga, kuid see annab liikmesriikidele paindlikkuse selle rakendamisel vastavalt riiklikele või piirkondlikele tingimustele. Sättega on ette nähtud, et liikmesriigid peavad kasutama ühte või mitut eespool nimetatud kriteeriumi a–e.

Pädevus ja oskused on renoveerimise kvaliteedi tagamisel keskse tähtsusega, seega tuleks energiatõhususe finantsmeetmete puhul nõuda, et renoveerimistööd teeksid kvalifitseeritud või sertifitseeritud spetsialistid. See on iseäranis oluline eespool nimetatud kriteeriumi a puhul, mille kohaselt peab renoveerimiseks kasutatavate seadmete või materjalide paigaldamisel ja paranduste kontrollimisel osalema kvalifitseeritud ja sertifitseeritud spetsialist. Selle nõude puhul tuleb aga arvesse võtta asjaomaseid kutsealasid käsitlevaid riiklikke eeskirju.

⁽⁵¹⁾ Mis puudutab hoonete energiasäästu arvutamise standardväärtusi (kriteerium b), siis on juba palju tehnoloogiaid, mille puhul sellised väärtused on seotud nende energiatõhususega (LED-valgustid, kahekordse/kolmekordse klaasiga aknad jne). Lisaks on paljude ELi rahastatud projektide eesmärk määrata kindlaks standardväärtused (nt programmi „Horisont 2020“ raames rahastatav projekt „multEE“; <http://multee.eu/>).

⁽⁵²⁾ Kriteeriumi c puhul on energiatõhususe lepingud tõhus vahend hoone energiatõhusaks renoveerimiseks antud rahalise toetuse abil saavutatud energiasäästu dokumenteerimiseks. Neid kasutatakse juba mitme eri liikmesriikides kasutusel oleva rahastamisvahendi puhul ja need on kõige tõenäolisemalt kasutatavad vahendid, millega määratakse kindlaks keskkonnahoidlikud hüpoteegid energiatõhususe hüpoteegi algatuse kontekstis (töösolev).

⁽⁵³⁾ Toetusesaajatel peaks aga olema võimalik tugineda varasematele otsustele ja kohustustele, mis on seotud konkreetsetele projektidele antava avaliku sektori rahalise toetusega.

Lisaks nõuetekohasele paigaldamisele soovitatakse kvaliteedi kindlustamiseks, et renoveerimise tulemusi hindaksid sertifitseeritud inspektorid.

2.5.1.2. Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 10 lõike 6 ülevõtmine ja rakendamine

Pärast kohaldatavate kvaliteedikriteeriumide valimist peaksid liikmesriigid edastama riiklikud meetmed, millega hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 10 lõige 6 üle võetakse, ja andma nende kohta teavet kõikidele asjakohastele ametitele/asutustele (st operatiivasutustele), kes vastutavad finantsmeetmete kavandamise ja rakendamise eest. See on oluline tagamaks, et meetmete kavandamine ja rakendamine on seotud ühe või mitme kriteeriumiga.

Liikmesriigid peaksid läbi vaatama oma riiklikud eeskirjad paigaldajate asjakohaste kutsealade kohta, et renoveerimisprotsessis osaleksid kindlasti vaid kvalifitseeritud ja sertifitseeritud paigaldajad.

2.5.2. *Energiamärgiste andmebaasid – hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 10 lõige 6a*

2.5.2.1. Kohustused

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 10 lõikes 6a on sätestatud, et

„[e]nergiamärgiste andmebaasid võimaldavad koguda andmeid asjaomaste hoonete arvutusliku või mõõdetud energiatarbimise kohta, hõlmates vähemalt neid üldkasutatavaid hooneid, millele artikli 12 kohaselt on antud artiklis 13 osutatud energiamärgis“.

Energiamärgiste registrid või andmebaasid võivad

- a) olla nõuete suurema täitmise peamine vahend;
- b) parandada teadmisi hoonefondist;
- c) anda poliitikakujundajatele paremat teavet ning
- d) toetada ettevõtjate otsuseid ⁽⁵⁴⁾.

Liikmesriigid ei pea andmebaasi või registrit looma. Kui selline andmebaas on olemas või kasutusele võetud, peavad liikmesriigid seda uut sätet järgima ⁽⁵⁵⁾. Nende ülesanne on määrata kindlaks, kui tihti uuendatakse andmebaasi (tegelike või arvutuslike) andmetega energiatarbimise kohta.

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 10 lõikega 6a nõutakse, et energiamärgiste andmebaasid võimaldaksid koguda asjaomaste hoonete (mõõdetud või arvutuslike) energiatarbimise kohta. Andmebaasid peavad hõlmama vähemalt üldkasutatavaid hooneid, millele on antud hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 13 alusel energiamärgis, st hooneid, mida kasutavad avaliku sektori asutused ja mille üldine kasulik põrandapind on üle 250 m² (need on hooned, mille puhul on energiamärgis nõutav hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 12 lõike 1 kohaselt).

Liikmesriikidel on vabadus otsustada, mida tähendab „sageli külastatav“, kuid hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 10 lõike 6a ülevõtmisel kasutatav tõlgendus peaks olema kooskõlas hoonete energiatõhususe direktiivi artiklite 12 ja 13 tõlgendusega (mis on juba üle võetud).

Liikmesriikidel on lubatud otsida andmeid teistest allikatest ja registreerida need energiamärgiste andmebaasides.

⁽⁵⁴⁾ Direktiivi (EL) 2018/844 põhjenduses 34 märgitakse, et „[h]oonefondi kohta on vaja kvaliteetseid andmeid ja neid on osaliselt võimalik koguda andmebaaside kaudu, mida praegu peaaegu kõik liikmesriigid loovad ja haldavad seoses energiamärgistega“.

⁽⁵⁵⁾ Direktiivi (EL) 2018/844 põhjenduses 34 selgitatakse, et „... [k]ui sõltumatuid energiamärgiste kontrollimise süsteeme täiendatakse vabatahtliku andmebaasiga, mis läheb kaugemale käesoleva direktiiviga muudetud direktiivi 2010/31/EL nõuetest, ...“.

2.5.2.2. Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 10 lõike 6a ülevõtmine ja rakendamine

Kui liikmesriikidel on energiamärgiste andmebaas, peaksid nad

- a) uurima, kas eeskirjad võimaldavad koguda arvutusliku või mõõdetud energiatarbimise andmeid ja vajaduse korral muutma neid artikli 10 lõikes 6a sätestatud kohustuse täitmiseks;
- b) tagama, et andmebaasi kantakse vähemalt selliste üldkasutatavate hoonete andmed, mida inimesed sageli külastavad, ja
- c) andmeid ajakohastama, soovitatult vähemalt üks kord aastas.

2.5.3. Anonüümitud koondandmed – hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 10 lõige 6b

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 10 lõikes 6b on sätestatud, et

„[v]ähemalt anonüümitud koondandmed, mis vastavad liidu ja riiklikele andmekaitseõuetele, tehakse nõudmisel kättesaadavaks statistilise analüüsi ja teadusuuringute eesmärgil, ning hoone omanikule“.

Liikmesriigid peavad võtma meetmeid selle nõude täitmiseks. Selle sättega ei nõuta neilt olemasolevates andmebaasides muudatuste tegemist, vaid selle tagamist, et õigusraamistik võimaldaks andmete kättesaadavaks tegemist kooskõlas kõnealuses artiklis sätestatud kohustustega.

2.5.4. Teavitamine – hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 20 lõige 2

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 20 lõikes 2 on sätestatud:

„Elkõige annavad liikmesriigid hoonete omanikele ja üürnikele teavet energiamärgiste, sealhulgas nende otstarbe ja eesmärkide kohta, kulutasuvate meetmete kohta ning vajaduse korral ka hoone energiatõhususe suurendamise rahastamisvahendite kohta ja fossiilkütustel töötavate katelde säästlikumate alternatiividega asendamise kohta. Liikmesriigid esitavad teabe ligipäasetavate ja läbipaistvate nõustamisvahendite kaudu, nagu renoveerimisalane nõustamine ja ühtsed kontaktpunktid tarbijate jaoks.“

Liikmesriikide taotlusel abistab komisjon liikmesriike lõike 1 ja käesoleva lõike esimese lõigu kohaldamiseks vajalike teabekampaaniate korraldamisel, mis võib toimuda liidu programmide raames.“

Hoonete energiatõhususe direktiivi artiklit 20 muudeti, et selgitada liikmesriikide kohustust anda üürnikele või omanikele teavet. Juhtumite (mittetäielik) loetelu sisaldab nüüd kohustust anda teavet fossiilkütusekatelde ⁽⁵⁶⁾ asendamise kohta säästvamate alternatiividega.

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 20 lõikes 2 on sätestatud: „Liikmesriigid esitavad teabe ligipäasetavate ja läbipaistvate nõustamisvahendite kaudu, nagu renoveerimisalane nõustamine ja ühtsed kontaktpunktid tarbijate jaoks“.

⁽⁵⁶⁾ Fossiilkütusekatel on kas tahkekütusekatel, küttekatel või veesoojendi-küttekatel, milles kasutatakse fossiilkütust. Tahkekütusekatel on seade, milles on vähemalt üks tahkekütusel töötav soojusgeneraator, millega toodetakse soojust vesiküttesüsteemiga soovitud sisetemperatuuri saavutamiseks ja selle hoidmiseks ühes või mitmes suletud ruumis, ning mille soojuskadu ümbritsevas keskkonnas ei ületa 6 % nimisoojusvõimsusest (vt komisjoni 28. aprilli 2015. aasta määruse (EL) 2015/1189 (millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/125/EÜ seoses tahkekütusekatelde ökodisaini nõuetega) (ELT L 193, 21.7.2015, lk 100) artikkel 2 ja I lisa). Küttekatel on küttesead, milles toodetakse soojust fossiil- ja/või biomasskütusest ja/või elekterküttekeha läbiva elektrivoolu soojuslikul toimel. Veesoojendi-küttekatel on selline katel, millega toodetakse soojust ka sooja tootmiseks sooja joogi- ja olmevee tarnimiseks [...] (vt komisjoni 2. augusti 2013. aasta määruse (EL) nr 2013/813 (millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/125/EÜ seoses kütteseadmete ja veesoojendite-kütteseadmete ökodisaini nõuetega) (ELT L 239, 6.9.2013, lk 136) artikkel 2). Sõekatelde ökodisaini nõudeid hakatakse kohaldama alates 1. jaanuarist 2022 ja nendega keelatakse teatavate toodete turuleviimine nende energiatõhususe ning NO_x, PM, CO₂ ja lenduvate orgaaniliste ühendite heite tõttu. Tänapäeval kohaldatakse kuni 400 kW fossiilgaasi- ja õlikatelde suhtes ökodisaini nõudeid ning seetõttu on keelatud teatavate toodete turulelaskmine nende energiatõhususe ja NO_x heite tõttu. Gaas- ja õlikatlad ja veesoojendid-küttekatlad on hõlmatud määrusega (EL) nr 2013/813 ning tahkekütusekatlad on hõlmatud määrusega (EL) 2015/1189. Määrusega (EL) 2015/1189 ei keelata tahkete fossiilkütuste katelde turule laskmist.

2.6. Pikaajalise renoveerimisstrateegia ja eduaruannete esitamine

2.6.1. Pikaajalise renoveerimisstrateegia esitamine

Hoonete energiatõhususe direktiivi ⁽⁵⁷⁾ artikli 2a lõike 8 kohaselt tuleb pikaajaline renoveerimisstrateegia esitada komisjonile iga liikmesriigi lõpliku lõimitud riikliku energia- ja kliimakava osana. Pikaajaline renoveerimisstrateegia tuleks esitada lõimitud riikliku energia- ja kliimakava lisana.

Määruse (EL) 2018/1999 artikli 3 lõike 1 kohaselt on lõpliku lõimitud riikliku energia- ja kliimakava esitamise tähtaeg 31. detsember 2019 ja seejärel iga kümne aasta tagant.

Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõikes 8 sätestatud erandina on esimese pikaajalise renoveerimisstrateegia esitamise tähtaeg seevastu hiljemalt 10. märts 2020 ehk kolm kuud pärast lõpliku lõimitud riikliku energia- ja kliimakava tähtaega. Liikmesriikidel soovitatakse siiski püüda oma pikaajaline renoveerimisstrateegia valmis saada samal ajal lõpliku lõimitud riikliku energia- ja kliimakavaga, et pikaajalist renoveerimisstrateegiat saaks täielikult arvesse võtta ning lõimitud riiklikku energia- ja kliimakava kujundada.

Määruse (EL) 2018/1999 artikli 4 lõike b punkti 3 kohaselt peavad liikmesriigid sätestama oma lõimitud riiklike energia- ja kliimakavade osana energialiidu iga viie valdkonna eesmärgid ja vastavad panused. Lõimitud riikliku energia- ja kliimakava projekti ja lõpliku kava kohustuslikud elemendid on järgmised:

- a) soovituslikud vahe-eesmärgid; ⁽⁵⁸⁾
- b) riigi tasandil kindlaksmääratud mõõdetavate edusammude näitajatega tegevuskava; ⁽⁵⁹⁾
- c) eeldatava energiasäästu ja laiema kasu tõendus põhine hinnang ⁽⁶⁰⁾ ja
- d) panused liidu energiatõhususe eesmärkidesse ⁽⁶¹⁾ vastavalt energiatõhususe direktiivile kooskõlas hoonete energiatõhususe direktiivi artikliga 2a.

Need põhielemendid tuli lisada lõimitud riikliku energia- ja kliimakava projekti, mille tähtaeg oli 2018. aasta lõpp, ja need peavad olema lõplikus lõimitud riiklikus energia- ja kliimakavas, mis tuleb esitada 2019. aasta lõpuks. Põhielemendid on keske tähtsusega lõimitud riiklikes energia- ja kliimakavades sätestatud eesmärkide täitmiseks ning need toetavad tugevdatud, täielikult väljatöötatud pikaajalisi renoveerimisstrateegiaid.

2.6.2. Eduaruanded

Määruse (EL) 2018/1999 4. peatükis on sätestatud lõimitud riiklike energia- ja kliimakavadega seotud aruandekohustused, sealhulgas seoses pikaajalise renoveerimisstrateegiaga.

Määruse (EL) 2018/1999 artiklis 17 on sätestatud, et liikmesriigid esitavad lõimitud riiklikud energia- ja kliimaalased eduaruanded (edaspidi „eduaruanded“) 15. märtsiks 2023 ja seejärel iga kahe aasta tagant.

Määruse (EL) 2018/1999 artikli 17 lõike 2 punkti c kohaselt peavad eduaruanded sisaldama määruse (EL) 2018/1999 artiklis 21 määratud kohustuslikku teavet energiatõhususe kohta.

2.6.2.1. Aruandlus riiklike trajektooride ja eesmärkide kohta

Määruse (EL) 2018/1999 artikli 21 punkti a kohaselt peavad eduaruanded sisaldama teavet riiklike trajektooride ja eesmärkide täitmise kohta. Seoses hoonete ja pikaajaliste renoveerimisstrateegiatega hõlmab see järgmist:

- a) pikaajalise renoveerimisstrateegia soovituslikud vahe-eesmärgid ning
- b) panused liidu energiatõhususe eesmärkidesse vastavalt energiatõhususe direktiivile ja hoonete energiatõhususe direktiivi artiklile 2a;
- c) asjakohasel juhul lõimitud riiklikus energia- ja kliimakavas sätestatud muude riiklike eesmärkide ajakohastamine.

⁽⁵⁷⁾ Kooskõlas määruse (EL) 2018/1999 artikli 4 punkti b alapunktiga 3 ja I lisa punktiga 3.2.

⁽⁵⁸⁾ Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõige 2.

⁽⁵⁹⁾ Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõige 2.

⁽⁶⁰⁾ Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõike 1 punkt g.

⁽⁶¹⁾ Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõige 2.

2.6.2.2. Aruandlus poliitikasuundade ja meetmete kohta

Määruse (EL) 2018/1999 artikli 21 punkti b kohaselt peavad eduaruanded sisaldama teavet poliitikasuundade ja meetmete rakendamise kohta, sealhulgas hoonete energiatõhususe direktiivi artiklis 2a osutatud pikaajalise renoveerimisstrateegia kohta.

2.6.2.3. Riiklikud eesmärgid

Vastavalt määruse (EL) 2018/1999 artikli 21 punktile c, milles viidatakse määruse (EL) 2018/1999 IX lisa 2. osale, peavad eduaruanded sisaldama ka täiendavat teavet riiklike eesmärkide kohta, sealhulgas olulised seadusandlikud ja mitteseadusandlikud poliitikasuunad, meetmed, rahastamismeetmed ja programmid, mida rakendati eelneva kahe aasta jooksul määruse (EL) 2018/1999 artikli 4 punktis b osutatud eesmärkide saavutamiseks, sealhulgas need, mis parandavad hoonete energiatõhusust (määruse (EL) 2018/1999 IX lisa 2. osa punkt a).

2.7. Hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a nõuete täitmise hea tava

Käesolevas jaos esitatakse suunised heade tavade kohta, mis on liikmesriikidele kasulikud artikli 2a nõuete täitmisel. Selle ülesehitus sarnaneb eelmise jao ülesehitusega.

Hoonete renoveerimise strateegiad, mille liikmesriigid esitasid energiatõhususe direktiivi artikli 4 kohaselt 2014. ja 2017. aastal, on tulevaste pikaajaliste renoveerimisstrateegiate alusmaterjal. Riikliku *energiatõhususe tegevuskava juhend* ⁽⁶²⁾ sisaldab üksikasjalikke juhiseid teatavate elementide lisamiseks nendes strateegiatesse – viited asjaomastele jagudele on allpool. See on kasulik lähteukoht, sest direktiiv (EL) 2018/844 tugineb hoonete renoveerimisstrateegiatega seotud kohustustele.

2.7.1. Ülevaade kogu riigi hoonefondist – hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõike 1 punkt a

Üksikasjad punktide kohta, mida riigi hoonefondi ülevaade peab hõlmama, on esitatud riikliku energiatõhususe tegevuskava juhendi B lisa 1. jao juhises 57.

Liikmesriikidel soovitatakse võtta oma ülevaate koostamisel arvesse INSPIRE direktiivi ⁽⁶³⁾ nõudeid. Hooned on üks nimetatud direktiivis käsitletud 34 teemast ning riiklikelt ja kohalikelt haldusasutustelt oodatakse aastaks 2020 selliste suurte andmekogumite loomist, mis sisaldavad asjakohast teavet (nt ehitamise aeg, praegune kasutus ja seisukord), mida on võimalik leida ja alla laadida. Selles suhtes võib olla kasulik Teadusuuringute Ühiskeskuse (JRC) 2016. aasta tehniline aruanne „*Buildings-related datasets accessible through the INSPIRE geoportal*“ (Hooneandmestikud, mis on kättesaadavad geoportaalist INSPIRE) ⁽⁶⁴⁾.

Valloonia (Belgia), Prantsusmaa ja Malta 2017. aasta pikaajalised renoveerimisstrateegiad on näited hea tava kohta riigi hoonefondist ülevaate esitamisel ⁽⁶⁵⁾.

2.7.2. Renoveerimise kulutasuvad lahendused – hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõike 1 punkt b

Riikliku *energiatõhususe tegevuskava juhendi* B lisa 2. jaos esitatakse renoveerimise kulutasuvate meetodite kindlakstegemise üksikasjalikud juhised.

⁽⁶²⁾ SWD(2013) 180 final; https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/20131106_swd_guidance_neeaps.pdf

⁽⁶³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2007. aasta direktiiv 2007/2/EÜ, millega rajatakse Euroopa Ühenduse ruumiandmete infrastruktuur (INSPIRE) (ELT L 108, 25.4.2007, lk 1).

⁽⁶⁴⁾ Vt: http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC102276/jrc102276_buildings_related_datasets_in_the_inspire_geoportal_def_pubsy%20-isbn-issn.pdf

⁽⁶⁵⁾ *Assessment of second long-term renovation strategies under the Energy Efficiency Directive*, JRC Science for Policy report (2018).

Brüsseli piirkonna 2014. aasta pikaajalist renoveerimisstrateegiat ning Valloonia (Belgia) ja Bulgaaria 2017. aasta pikaajalisi renoveerimisstrateegiaid on tunnustatud näitena kulutasuvate meetodite hea tava näitena ⁽⁶⁶⁾.

Vt ka Euroopa hoonete energiatõhususe instituudi (Buildings Performance Institute Europe (BPIE)) 2016. aasta teabeleht *Trigger points as a must in national renovation strategies* ⁽⁶⁷⁾ (Lähteetked riiklike renoveerimisstrateegiate kohustusliku elemendina).

Tööstuslik moderniseerimine

Tööstuslik renoveerimine tehase seeriatoodanguna valmistatud eelkoostatud fassaadisoojustus- ja katuselementidega, milles on juhtmestik, torud ja klaaspinnad, võib olla kulutasuvam ja elanikke vähem häiriv renoveerimine.

Projektis „E2ReBuild“ ⁽⁶⁸⁾ uuriti, edendati ja näidati kahekorruseliste elumajade näitel kulutasuvaid ja energiatõhusaid renoveerimisstrateegiaid, mis loovad lisaväärtust.

Projekt „2ndskin“ ⁽⁶⁹⁾ tõi kokku hoonesektori eri sidusrühmad eesmärgiga ühendada nende oskused-teadmised ja eesmärgid mitmekorruseliste elumajade uuendusliku renoveerimise kontseptsioonis, millega saavutatakse energiakasutuse vähendamine nullini, pakkudes mastaapimise võimalusi. Projekt on üles ehitatud hüpoteesile, et nullini vähendatud energiatarbega hooneks renoveerimist saab edendada ja kiirendada, kasutades monteeritavaid fassaadimooduleid, mida saab kiiremini paigaldada ja ühtlasi häiritakse vähem hoone kasutajaid.

Üürimine ja energiatõhusus

Riikide üüripindade fondi vajaliku täiustamise edasiseks toetamiseks peaksid liikmesriigid kaaluma üüripindade energiamärgiste nõuete kehtestamist või nende kohaldamise jätkamist, et tõendada teatavat energiatõhususe taset (vt direktiivi (EL) 2018/844 põhjendus 9). Seda tehes peaksid liikmesriigid kaaluma selliste finantsmehhanismide loomist, mis kergendavad kinnisvaraomanike koormust vajalike renoveerimistööde rahastamisel.

Madalmaade valitsus on teatanud, et alates 2023. aastast peaks hoonete energiaklass olema vähemalt „C“, et neid saaks kontoriruumidena välja üürida ⁽⁷⁰⁾.

Inglismaal ja Walesis on 2015. aasta energiatõhususe (üüritud erakinnisvara) määrustega kehtestatud erasektori üürivate elu- ja mitteeluruumide vähim energiatõhusus. Alates 2018. aasta aprillist on sellise kinnisvara omanikel kohustus tagada, et enne uue üürilepingu sõlmimist uute või olemasolevate üürnikega on nende kinnisvara energiaklass vähemalt E. Alates 2020. aasta 1. aprillist (elamukinnisvara puhul) ja 2023. aasta 1. aprillist (muu kui elamukinnisvara puhul) kohaldatakse nõuet kõigi välja üüritud erakinnisasjade suhtes, isegi kui üürilepingus ei ole muudatusi tehtud ⁽⁷¹⁾.

Šotimaa on võtnud kasutusele meetme, millega nõutakse vähese energiatõhususega sotsiaalkorterite renoveerimist. Kreekas rakendatakse sarnast lähenemisviisi, mille kohaselt peaks hoonel olema avalikule sektorile rendile andmiseks või selleks, et avalik sektor saaks hoone omandada, vähemalt energiaklass C. Aastaks 2020 kohaldatakse seda kohustust kõigi olemasolevate rendilepingute suhtes.

2.7.3. Täieliku renoveerimise poliitika ja meetmed – hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõike 1 punkt c

Riikliku energiatõhususe tegevuskava juhendi B lisa 3. jaos esitatakse teave, mis tuleb edastada poliitikasuundade ja meetmete kohta, millega edendatakse täielikku renoveerimist.

⁽⁶⁶⁾ Samas ja Synthesis report on the assessment of Member States' building renovation strategies (Kokkuvõttev aruanne liikmesriikide hoonete renoveerimise strateegiate hindamise kohta), JRC Science for Policy report (2018).

⁽⁶⁷⁾ <http://bpie.eu/publication/trigger-points-as-a-must-in-national-renovation-strategies/>

⁽⁶⁸⁾ <https://www.smartcities-infosystem.eu/sites-projects/projects/e2rebuild>

⁽⁶⁹⁾ Vt: <https://projecten.topsectorenergie.nl/storage/app/uploads/public/5a0/c14/5dc/5a0c145dc79f1846323269.pdf>

⁽⁷⁰⁾ <https://www.akd.nl/en/b/Pages/Office-building-with-energy-label-D-or-worse-banned-as-from-2023.aspx>.

⁽⁷¹⁾ <https://www.gov.uk/government/publications/the-private-rented-property-minimum-standard-landlord-guidance-documents>

Brüsseli piirkonna ja Prantsusmaa 2017. aasta pikaajalised renoveerimisstrateegiad on täieliku renoveerimise meetmete edendamise hea tava näide ⁽⁷²⁾.

Tegevuskavad

iBRoadi projektis ⁽⁷³⁾ arendatakse individuaalset tegevuskava ühepereelamute renoveerimiseks. Kõnealuses vahendis vaadeldakse hoonet tervikuna ja koostatakse pikaajaline (15–20 aastat) kohandatud renoveerimiskava (iBRoad), mille juurde kuulub hoone majaraamat või energiapass, kuhu kantakse energiaalased meetmed. iBRoadi projektis leiti, et koduomanikud ja ostjad vajavad rohkem kasutajasõbralikke ja usaldusväärseid nõuandeid energiatõhususe parandamise prima viisi kohta.

iBRoadi aruandes *The concept of the individual building renovation roadmap – an in-depth case study of four frontrunner projects* ⁽⁷⁴⁾ (Hoone renoveerimise individuaalse tegevuskava kontseptsioon – nelja teedrajava projekti põhjalik juhtumiuuring) käsitletakse sellise tegevuskava koostamise ja elluviimise protsessi ja peamisi küsimusi, mis tuleb lahendada. Selles esitatakse ka elulisi näiteid Taanist (BetterHome) ⁽⁷⁵⁾, Flandriast (Woningpas ja EPC+), Prantsusmaalt (*Passeport efficacité énergétique*) ja Saksamaalt (*Individueller Sanierungsfahrplan*).

Hoonete täieliku renoveerimise liit (ALDREN) ⁽⁷⁶⁾ pakub etapiviisiliseks renoveerimiseks ka hoonepasse ja Euroopa vabatahtlikku sertifitseerimiskava ühtlustatud energiatõhususe reitingute tegemiseks.

Hooneteave

Programmi „Arukas energeetika – Euroopa“ (IEE) projektis „Request2Action“ ⁽⁷⁷⁾ käsitleti energiamärgiseid ja seda, kuidas parandada nende soovitude elluviimist. Kavandatud lahendus, mis mõnel juhul on energiapassisüsteemi sarnane, on seotud hoonet käsitleva teabe infopunkti või ühtse kontaktpunktiga. Üks näide sellisest lähenemisviisist on Portugalis keskus Casa+, mis on ette nähtud kõigi eluruumide energiamärgiste ja nendega seotud andmete säilitamiseks, ning see võimaldab teha pakkumisi nende renoveerimiseks, nii et tulemused ka registreeritakse. Täpsemat teavet võib leida hoonete infopunkte käsitlevast aruandest *Recommendations on building hubs* ⁽⁷⁸⁾.

2.7.4. Poliitika ja meetmed, mis on suunatud halvimate tõhususnäitajatega hoonetele ja energiaostuvõimetusele – hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõike 1 punkt d

2.7.4.1. Riigi hoonefondi halvimate tõhususnäitajatega segmendid

Programmi „Horisont 2020“ projektis „ENERFUND“ ⁽⁷⁹⁾ käsitletakse vajadust teha põhjalikult energiatõhusaks renoveerimisest tuleneva energiasäästu kohta kergesti kättesaadav ja usaldusväärne hindamine et Euroopas rohkem selliseid projekte ellu viidaks. Projekti raames töötatakse välja otsuste tegemise vahend, millega hinnatakse põhjaliku renoveerimise võimalusi näitajate kogumi abil – nagu nt pangad kasutavad krediidiindeid klientide hindamiseks. Vahend esitatakse veebikaardina, millel on näidatud üksikute hoone energiatõhusused.

Taanis teevad sotsiaalkorterite ühendused igakuiseid makseid solidaarsusfondi, mida kasutatakse kõige halvimate tõhususnäitajatega hoonete renoveerimiseks.

Ka üüripindade energiatõhususega seotud piirangud (millele on osutatud punktis 6.2) on tõhus meede kõige halvimate tõhususnäitajatega hoonete renoveerimise soodustamiseks.

⁽⁷²⁾ https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/2014_article4_en_denmark.pdf

⁽⁷³⁾ <http://ibroad-project.eu/>

⁽⁷⁴⁾ <http://ibroad-project.eu/news/the-concept-of-the-individual-building-renovation-roadmap/>

⁽⁷⁵⁾ <http://bpie.eu/publication/boosting-renovation-with-an-innovative-service-for-home-owners/>

⁽⁷⁶⁾ www.aldren.eu

⁽⁷⁷⁾ <http://building-request.eu/>

⁽⁷⁸⁾ http://building-request.eu/sites/building-request.eu/files/d4.1_recommendations_report_final.pdf

⁽⁷⁹⁾ <http://enerfund.eu/>

Maksumehhanismid on veel üks viis, millega liikmesriigid saavad kehva energiatõhususega hoonete renoveerimist ergutada, näiteks:

- a) tulumaksu mahaarvamine energiatõhusaks renoveerimise teatavatelt kuludelt (Taani) ja
- b) energiatarbimise maksustamine (Madalmaad) ⁽⁸⁰⁾.

2.7.4.2. Huvide lahknemine

Ka üüripindade energiatõhususega seotud piirangud on tõhus meede kehva energiatõhususega hoonete renoveerimise soodustamiseks. Näited:

- a) üürileandjaid sunnitakse parandusi tegema (Ühendkuningriik) ⁽⁸¹⁾ ja
- b) üüripindade energiatõhususe vähimnõuded, nt
 - i) kohustuslik katuse soojustamine (*Flandria hooneseadustik*), ning
 - ii) bürooruumide energiaklassi nõuded (Madalmaad).

2.7.4.3. Turutõrked

Riikliku energiatõhususe tegevuskava juhendi B lisa punkti 3 alapunktis b on esitatava teabe loetelus renoveerimise takistuste analüüs. Punkti 3 alapunktis d soovitatakse kasutada selliste takistuste kõrvaldamiseks uusi poliitika-meetmeid.

Ka hoonete energiatõhususe direktiivi läbivaatamise ettepanekule lisatud mõjuhindangus ⁽⁸²⁾ on käsitletud hoonete energiatõhususe investeeringute takistusi.

2.7.4.4. Energiaostuvõimetuse leevendamine

JRC koostatud 2017. aasta pikaajaliste renoveerimisstrateegiate hinnangus on esitatud ülevaade liikmesriikide otsestest (konkreetsed poliitikasuunad ja meetmed) ja kaudsetest (üldised strateegiad või algatused) viidetest energiaostuvõimetuse leevendamiseks tehtavatele või kavandatud jõupingutustele. Paljud meetmed on rahalised stiimulid, mis on ette nähtud elanikkonna segmentidele, kes leitakse elavat allpool energiaostuvõimetuse piiri, väikese sissetulekuga leibkondadele või sotsiaaleluasemetele. Mõned riigid on kehtestanud oma energiatõhususe kavade raames konkreetsed meetmed energiaostuvõimetuse vähendamiseks, teised võtsid kasutusele vastavad teadlikkuse suurendamise ja nõustamisteenused.

ELi energiaostuvõimetuse vaatluskeskus on väärtuslik andmete ja statistika allikas. Vaatluskeskus on töötanud välja energiaostuvõimetuse näitajad, pannud kokku ulatusliku poliitikameetmete kataloogi ja koostanud põhjaliku teadusuuringute hoidla. Vaatluskeskus aitab energiaostuvõimetuse valdkonna poliitika kujundamisel või rakendamisel osalevaid sidusrühmi (poliitikakujundajad, valitsusvälised organisatsioonid, eri tasandite ametiasutused, teadlased ja praktikud) selle nähtuse määratlemisel ja mõõtmisel. Ka hõlbustab ta kasulike tavade vahetamist ja pakub koolitusmaterjale. Ta võib aidata liikmesriike otse nõustamise ja eksperditeadmiste pakkumisel – nii juhtumipõhiselt kui ka oma ulatusliku nõuandekogu kaudu, mis koosneb kõigis energiaostuvõimetuse aspektides kogunud ekspertidest.

Prantsusmaal lahendab riiklik hoonestusamet kütteostuvõimetuse probleeme muu hulgas oma programmi *Habiter mieux* („Parem elu“) kaudu. Prantsusmaa energiasästu sertifikaatide süsteemiga kehtestatakse uus kohustus, mille eesmärk on võidelda kütteostuvõimetuse vastu. Kava raames rahastatakse väikese sissetulekuga leibkondade võetavaid meetmeid. Prantsusmaa on loonud ka „kütteostuvõimetuse vaatluskeskuse“, et mõõta kütteostuvõimetuse olukordi täpsemalt ning jälgida ebasoodsas olukorras olevatele leibkondadele antavat avaliku ja erasektori rahalist abi, koos kohalike ja riiklike algatuste raames võetavate meetmetega.

⁽⁸⁰⁾ Vt: http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC97408/reqno_jrc97408_online%20nzeb%20report%281%29.pdf

⁽⁸¹⁾ <https://www.gov.uk/government/consultations/domestic-private-rented-sector-minimum-level-of-energy-efficiency>

⁽⁸²⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016SC0414&from=EN>

Iirimaa valitsuse energiaostuvõimetuse vastu võitlemise strateegia ja raamistiku „Healthy Ireland“ kohaselt on riiklikud asutused loonud soojust ja heaolu käsitleva kava (Warmth and Wellbeing), mis on katseprojekt, mille eesmärk on kontrollida Iirimaa oludes rahvusvahelisi tõendeid selle kohta, et kodude soojemaks ja energiatõhusamaks muutmisel võib olla soodne mõju vaesuses elavate inimeste tervisele ja heaolule, kes kannatavad ka selliste haiguste all nagu krooniline obstruktiivne kopsuhaigus ja astma. Iirimaa sotsiaalkorteritesse investeerimise programmi raames eraldatakse kohalikele omavalitsustele igal aastal kapitalivahendeid mitmesuguste meetmete võtmiseks, et parandada nende sotsiaalkorterite fondi üldist kvaliteeti, sealhulgas energiatõhusust.

Partnerluses ELi projektiga „Episcope“ on Iirimaa kogukondlik energiaühendus Energy Action töötanud välja energiamärgise määramise vahendi ⁽⁸³⁾. Interaktiivsel kaardil on näidatud hoonete omadused (sh energiaostuvõimetuse näitajad) Dublini eri linnaosades. Andmed koondatakse väikestes piirkondades ja valimisjaoskondades. Selline kaardistamine hõlbustab kohalikus poliitikakujundamises piirkondlikku lähenemisviisi ja strateegiate väljatöötamist energiaostuvõimetuse leevendamiseks.

Austria energiatõhususe kohustuste süsteemis kohaldatakse boonustegurit, mille puhul väikese sissetulekuga majapidamistes saavutatud kokkuvõtte kaalutakse teguriga 1,5. Lisaks peavad energiatarnijad juhtima keskusi, mis annavad teavet ja nõu muu hulgas energiaostuvõimetuse kohta. Muudeks näideteks Austria piirkondlikest/kohalikest programmidest on energianõustamise kava Viinis ja elektri säästmise projekt väikese sissetulekuga majapidamistele Braunau, Freistadt ja Linz-Landi piirkonnas.

Madalmaade sotsiaaliürikorterite sektori energiasäästu kokkuleppes on hooneühistutele seatud eesmärk saavutada 2020. aastaks keskmiselt energiaklass B (vastab energiaiindeksile 1,25).

Teised näited on järgmised:

- a) Programm „PLAGE SISP“ Brüsseli piirkonnas;
- b) toetused haavatavate leibkondade individuaalsetele energiatõhususe meetmetele Horvaatias;
- c) ühekuuluvuspoliitika JESSICA programmid Leedus ja Tšehhi Vabariigis;
- d) energiatõhususe valdkonna individuaalsed nõustamisteenused väikese sissetulekuga leibkondadele Luksemburgis ja mujal ja
- e) sotsiaaltoetused või soodustused väikese sissetulekuga perede energiatarvetele Itaalias ja Prantsusmaal.

Projektis „REACH“ ⁽⁸⁴⁾ on energiaostuvõimetuse probleemi lahendamiseks koolitatud kutsekoolide õpetajaid ja õpilasi energianõustajateks. REACH-projekti partnerid tegid energiatõhususe põhimeetmete võtmiseks ligikaudu 1 600 kodukülastust. Sloveenias aitas projekt käivitada üleriigilise kodumajapidamiste energiaostuvõimetuse kava. Koolituspaketid ja lõplik mõjuaruanne on kättesaadavad projekti veebisaidil.

Projekti „ASSIST“ ⁽⁸⁵⁾ eesmärk on võidelda energiaostuvõimetuse vastu ja pakkuda eriteenuseid haavatavate tarbijate energianõustajate võrgustiku (VCEA) kaudu. Haavatavate tarbijate energianõustajad valitakse nende inimeste hulgast, kellel on otsene kogemus haavatavuse ja/või energiaostuvõimetusega, keda koolitatakse, et parandada nende tulevast tööalast konkurentsivõimet ja suurendada vastastikust kasu. Meetmete hulka kuuluvad

- a) töö tagasiside süsteemidega;

⁽⁸³⁾ http://bpie.eu/wp-content/uploads/2017/05/Factsheet_B-170511_v4.pdf

⁽⁸⁴⁾ <http://reach-energy.eu/>

⁽⁸⁵⁾ Olulised võivad olla järgmised projekti „ASSIST“ tulemused:

- aruanne energiaostuvõimetust käsitlevate peamiste riiklike/piirkondlike/kohalike algatuste kohta osalevates riikides (https://www.assist2gether.eu/documenti/risultati/report_on_replicable_best_practice_national_and_european_measures.pdf);
- aruanne finantsmeetmete kohta osalevates riikides (https://www.assist2gether.eu/documenti/risultati/report_best_practice_guide_on_financial_measures.pdf)

- b) energiaauditid;
- c) algatused kogukondades;
- d) toetus energiatõhususe jaoks rahaliste vahendite hankimisel ning

innovaatiliste rahastamismehhanismide katsetamine. ELi linnade tegevuskava⁽⁸⁶⁾ algatati 2016. aastal valitsus-tevahelise koostöö raamistikus, mille üldeesmärk oli kaasata poliitikavaldkondadesse linnamõõde, et saavutada parem reguleerimine, parem rahastamine ja paremad teadmised Euroopa linnadest. Tegevuskava viiakse ellu partnerluste kaudu mitmetasandilise juhtimise vormis. Üks partnerlustest on keskendatud energiasüsteemi ümberkujundamisele. Muu hulgas on selle partnerluse eesmärk parandada energiatõhusust hoonete tasandil hoonete energiatõhusaks renoveerimise ja haldamise, sealhulgas nõustamise abil, et sellega ühtlasi leevendada energიაostuvõimetust. Lisaks käsitletakse hoonepartnerluses vajadust suurendada taskukohaste eluasemete arvu, võttes sealhulgas meetmeid taskukohase eluaseme investeringute jälgimiseks, andes soovitusi väljatõstmise vältimiseks energiatõhusamaks renoveerimise teel, edendades seejuures koosrenoveerimist piirkondlikul tasandil ning täiendades ELi andmeid soo, vaesuse ja energia seose kohta.

Muud energiatõhusaks renoveerimise projektid, mis on suunatud -sotsiaalkorteritele

Kuigi projektis „FIESTA“⁽⁸⁷⁾ ei käsitletud konkreetset energიაostuvõimetuid kodumajapidamisi, elas arvestatav osa asjaomastest majapidamistest sotsiaalkorterites. Projekti raames tegeleti kütte- ja jahutussüsteemide tõhususega perekondades, keskendudes eriti haavatavamatele peredele. Energiaalase tasuta nõustamise teenistused 14 linnas andsid üksikisikutele nõu (kas silmast silma või interneti teel) ja tegid ükselt uksele energიაauditid. Vähemalt 39 Euroopa linna on võtnud ametlikult kohustuse FIESTA mudelit korrata. Projekti raames töötati välja kodumajapidamiste kasutajasõbralikud energiasäästujuhendid, näiteks *FIESTA energiatõhususe juhend*⁽⁸⁸⁾ ja lühikesed animafilmid⁽⁸⁹⁾ bulgaaria, hispaania, horvaadi, inglise, itaalia ja kreeka keeles.

Programmi „Horisont 2020“ projekt „EnerSHIFT“ (2016. aasta veebruarist kuni 2019. aasta jaanuarini)⁽⁹⁰⁾ on mõeldud Liguuria piirkonna (Itaalia) sotsiaalkorterite sektorile. Projektiga pakutakse tehnilist abi teostatavuse suuringute ettevalmistamiseks ja selle lõppeesmärk on käivitada energiateenuse ettevõtjate investeringute pakkumine energiatõhususe lepingu kaudu. Projekt hõlmab ka ühtekuuluvuspoliitika vahendite kasutamist investeringute käivitamiseks. Eesmärgiks on ligi 15 miljoni euro suurune investimisprogramm, et saavutada primaarenergia sääst 14,5 GWh aastas.

2018. aasta septembris lõppes esimene EnerSHIFTi hankemenetlus, mis oli suunatud 44 sotsiaalkorterile Genova provintsis (Itaalia) ning leping peaks allkirjastatama aasta lõpuks. Liguuria pangandussüsteemiga sõlmitud kokkuleppe eesmärk on hõlbustada energiateenuse ettevõtjatel laenu saada. Energiatõhususe lepingute rakendamise hõlbustamiseks muudeti sotsiaaleluasemete sektori piirkondlikku seadust nr 10/2004. Selle tulemusena ei ole kavandatud lepingute sõlmimiseks enam nõutav üürnike eelnev formaalne heakskiit.

Energiasüsteemi ümberkujundamise projekti „Transition Zero“⁽⁹¹⁾ eesmärk on suurendada energiasäästuhoonete levikut kogu Euroopas, seejuures keskendatakse tähelepanu eelkõige sotsiaalkorterite renoveerimisele. Tuginedes Madalmaade *Energiesprong*i edule, laiendab „Transition Zero“ Ühendkuningriigis ja Prantsusmaal renoveerimist, mille tulemusena renoveeritud hoonete energia netotarve võrdub nulliga, kasutades

⁽⁸⁶⁾ <https://ec.europa.eu/futurium/en/urban-agenda>

⁽⁸⁷⁾ <http://www.fiesta-audit.eu/en/>

⁽⁸⁸⁾ http://www.fiesta-audit.eu/media/46433/fiesta_en_low.pdf

⁽⁸⁹⁾ <http://www.fiesta-audit.eu/en/learning/>

⁽⁹⁰⁾ <https://enershift.eu>

⁽⁹¹⁾ <http://transition-zero.eu/index.php/publications/>

katalüsaatorina sotsiaalkorterite sektorit. *Energiesprong* pakub ühendrenoveerimispakette, millel on pikaajaline garantii, mis muudab lahenduse äriselt rahastavaks ja mastaabitavaks. „Transition Zero“ ei piirdu energiaostuvõimetuse leevendamisega – seda kasutatakse hoonete renoveerimiseks ka energiaostuvõimelisuse puhul. Selle ärimudeliga luuakse elujõulisi lahendusi, mille abil sotsiaalmajutusettevõtted saavad leevendada probleeme, mis on seotud taskukohase eluaseme ja energiaostuvõimetusega. Asjakohased aruanded on keskendatud sotsiaalkorterite struktuursetele finantstoodetele, energiatõhususe tagatistele ja renoveerimispakettide teostamise protokollidele, hankenäitajatele, renoveerimise riiklikule ja piirkondlikule regulatsioonile ning turgude hindamisele.

2.7.5. *Poliitika ja meetmed, mis on suunatud üldkasutatavatele hoonetele – hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõike 1 punkt e*

Horvaatias on kaasatud kaks projekti, mis algatati 2015. aastal Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi investeeringute ühiskasutuse hõlbustamiseks avalike hoonete renoveerimisel:

- a) energiatõhususe ja taastuvenergia süsteemi (RES) meetmete üksikasjaliku projekti koostamine hoonetes ning
- b) investeeringud koolihoonete energiatõhusaks renoveerimisse.

240 taotluse hulgast valiti rahastamiseks välja 12 katseprojekti (viis projektidokumentide kohta ja seitse koolidesse tehtavate investeeringute kohta) ⁽⁹²⁾.

Sloveenial on palju üldkasutatavaid pärandhooneid ja suur energiasäästu potentsiaal. Selliseid hooneid käsitletakse hoonete energiatõhususe direktiivi raames üldiselt siiski erandina. Sloveenia poliitikapakett sisaldab suuniseid (tehnilised soovitused) kultuuripärandi hulka kuuluvate hoonete renoveerimise kohta ja positiivseid kriteeriume, et hõlbustada kultuuripärandi hoonete kvalifitseerumist ELi ühtekuuluvuspoliitika vahenditest rahastamisele ⁽⁹³⁾.

Programmi „Horisont 2020“ projekt „Premium Light Pro“ ⁽⁹⁴⁾ on toetanud LED-valgustuse süsteemide kasutuselevõttu üheksa ELi riigi ametiasutustes ja eraettevõtetes. Eesmärgiks on aidata riigiasutustel välja töötada mõjus poliitika, et hõlbustada tõhusate uuenduslike valgusdiodidega valgustuse süsteemide kasutuselevõttu teenindussektoris. Projekti veebilehel on avaldatud keskkonnahoidliku riigihanke kriteeriumid ning suunised siseruumides ja välistingimustes kasutatavate LED-valgustuse süsteemide kohta.

Koostöö- ja toetusprojekti „EmBuild“ ⁽⁹⁵⁾ eesmärk on

- a) parandada piirkondlike/omavalitsusasutuste suutlikkust koguda vajalikke andmeid, et koostada üldkasutatavate hoonete sihiteadlikud, jätkusuutlikud ja realistlikud renoveerimisstrateegiad;
- b) -teha kindlaks ja analüüsida renoveerimise kulutasuvaid meetodeid;
- c) esitada poliitilisi soovitusi, et stimuleerida ehitiste kulutasuvat täielikku renoveerimist ja määrata kindlaks parimad tavad;
- d) suunata avaliku sektori investeerimisotsuseid ja hõlbustada erasektori osalemist ning
- e) mõõta eeldatavat energiasäästu ja laiemat kasu ning nendest teavitada.

2.7.6. *Arukate tehnoloogiate ja oskuste algatused – hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõike 1 punkt f*

2.7.6.1. *Arukad tehnoloogiad*

Programmi „Horisont 2020“ projekti „Smart-up“ (2015. aasta märtsist kuni 2018. aasta juulini) ⁽⁹⁶⁾ eesmärk oli ergutada arukate arvestite ja majasiseste näidikute aktiivset kasutamist haavatavate tarbijate seas Hispaanias, Itaalias, Maltal, Prantsusmaal ja Ühendkuningriigis. Haavatavate kodumajapidamistega eriti lähedases kontaktis olevate sidusrühmade koolitamisel kasutati tugevat kaasamisstrateegiat. 46 koolitustel koolitati rohkem kui 550 esmatasandi töötajat (peamiselt sotsiaaltöötajad) ja nad andsid rohkem kui 4 460 haavatavale kodumajapidamisele nõu,

- a) kuidas kasutada energiat tõhusamalt;

⁽⁹²⁾ Vt kooskõlastatud *tegevusaruanne*, november 2016; <https://www.epbd-ca.eu/wp-content/uploads/2018/04/CA-EPBD-CCT2-Policies-and-Implementation.pdf>

⁽⁹³⁾ Samas.

⁽⁹⁴⁾ <http://www.premiumlightpro.eu/>

⁽⁹⁵⁾ http://bpie.eu/wp-content/uploads/2018/09/local_strategies_Final_NEW.pdf

⁽⁹⁶⁾ <https://www.smartup-project.eu/>

b) kuidas mõista elektri- ja/või gaasiarvesteid ja lugeda näitu ning

c) kuidas vähendada oma energiaarveid.

Hispaanias innustas projekt Barcelona omavalitsust rahastama sotsiaalprogrammi energiaostuvõimetuse vastu võitlemiseks. Selle abil koolitati 100 töötut ja nõustati rohkem kui 1 800 haavatavat kodumajapidamist. Teiseks positiivseks tulemuseks on see, et 32 % koolitatutest töötab praegu Barcelona küttestuvõimetuse teabepunktides. Koolituspaketid ja lõplik mõjuaruanne on kättesaadavad projekti veebisaidil.

Projekti PEAKapp ⁽⁹⁷⁾ raames soodustatakse energiasäästu, tuginedes inimloomuse võistlushimule, hõlbustades ühtlasi kodutarbijatel hetketurult ostetud puhta ja odava elektrienergia tarbimist. Kasutades juba paigaldatud elektriarvestite andmeid, innustab PEAKappi lahendus energiat tõhusamalt kasutama ning tarbima energiat sellisel ajal, mil toodetakse rohkem taastuvenergiat, võimaldades sellega sotsiaalkorterite elanikel elektriturul aktiivselt osaleda ja raha säästa. PEAKapp kontrollib praegu seda IKT-lahendust tegelikes tingimustes enam kui 2 500 kodumajapidamises Austrias, Eestis, Lätis ja Leedus.

Projekti „MOBISTYLE“ ⁽⁹⁸⁾ eesmärk on motiveerida käitumise muutust, suurendades tarbijate teadlikkust, pakkudes info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) teenuste kaudu huvipakkuvat kohandatud teavet kasutaja energiatarbimise, siseruumide elukeskkonna ja tervise kohta. Käitumise muutus saavutatakse teadlikkuse suurendamise kampaaniatega, mille käigus julgustatakse lõppkasutajaid aktiivselt oma energiatarbimist muutma ning parandama samal ajal tervist ja heaolu. MOBISTYLE'i lahendus ja kohandatud teenuseid on katsetatud tegelikes toimimistingimustes viies riigis ⁽⁹⁹⁾.

Eco-Boti ⁽¹⁰⁰⁾ eesmärk on kasutada hiljutisi vestlusroboti (*chat-bot*) vahendi alal tehtud edusamme ja täiustatud signaalitöötlust (st energijaotust), kasutades väikese resolutsiooniga aruka arvesti tüüpi andmeid; eesmärk on muuta nende käitumine energiatõhusamaks. Eco-Boti eesmärk on personaalne virtuaalne energiaassistent, mis annab vestlusroboti vahendi kaudu (seadme tasandil) seadme kohta teavet energiatarbimise kohta.

2.7.6.2. Oskuste arendamise kavad

Algatuse „BUILD UP Skills“ ⁽¹⁰¹⁾ eesmärk on ühendada Euroopa hoonesektori tööjõud ja suurendada kvalifitseeritud töötajate arvu. Selles keskendutakse töökohas toimuvale õppele ning käsitööliste ja teiste kohapealsete töötajate koolitamisele energiatõhususe ja hoonetes kasutatava taastuvenergia valdkonnas, ning sellel on kolm põhikomponenti:

- a) riiklike kvalifikatsiooniplatvormide ja kvalifikatsioonistrateegiate koostamine aastaks 2020 (I samm: 2011–2013);
- b) kvalifikatsiooni- ja koolitusprogrammide arendamine ja ajakohastamine (II samm: alates 2013. aastast) ning
- c) üleeuroopaline koordineeritud toetustegevus (vahetused ELi piires).

Algatuse „BUILD UP Skills“ projektis *Construye2020* (Hispaania) ⁽¹⁰²⁾ töötati välja mobiilseadmete rakendus, mida võib kasutada hoonete renoveerimise valdkonna tööde, eelkõige alumiiniumi töötlemise, isoleerimise, energiatõhususe ja taastuvenergia süsteemide, energiatõhususe ja tõhusate paigaldiste valdkonna kasulike tavade õppevahendina. Projekti viiakse ellu koostöös riikliku kvalifikatsiooniinstituudiga, et töötada välja uus maasoojuspumpade paigaldamise kvalifikatsioon.

BUILD UP Skills Netherlands@Work ⁽¹⁰³⁾ on koostanud kaheksa oskustöölise kutsealase pädevuse profiili energiasõltumatute hoonete ehitamiseks vajalike oskuste kohta. Äpp võimaldab oskustöölistel valida oma varasemate teadmiste põhjal sobiv kursus.

⁽⁹⁷⁾ <http://www.peakapp.eu/>

⁽⁹⁸⁾ <https://www.mobistyle-project.eu>

⁽⁹⁹⁾ Sotsiaalkorterid Taanis Aalborgis Kildensparkenis; Sloveenia Ljubljana ülikooli hooned; korterid Itaalias Torinos Orologios; tervishoiukeskus Madalmaades Maastrichtis ning elamud Poolas Wrocławis.

⁽¹⁰⁰⁾ <http://eco-bot.eu/>

⁽¹⁰¹⁾ <http://www.buildup.eu/en/skills>

⁽¹⁰²⁾ <http://construye2020.eu/>

⁽¹⁰³⁾ www.buildupskills.nl

Algatuse „BUILD UP Skills“ projekti „BEEP“ (Soome) ⁽¹⁰⁴⁾ partnerid on töötanud välja innovaatilise koolitusmeetodi (koolitajatele ja töötajatele), millega viiakse energiatõhusa ehituse parimad tavad terviklikku töövahendisse, mis sisaldab järgmist:

- a) slaidiseeriad ja õppevideod viies keeles;
- b) iseseisva õppe materjalid töötajatele;
- c) pilootkoolitus „muutuste läbiviijatele“ (kogenud töötajad/juhendajad, kes suudavad näidata ja selgitada, kuidas töö kvaliteeti parandada) ja
- d) kohapealne koolituse saadik, kes täidab töötajate pilootkoolitusel osalema veenmises otsustavat rolli.

Algatuse „BUILD UP Skills“ projektiga „Qualishell“ (Rumeenia) ⁽¹⁰⁵⁾ toetati soojustussüsteemide ja hea soojapidavusega aknasüsteemide paigaldajate riiklike kvalifikatsioonikavade rakendamist, et tagada hoonete kesta suur energiatõhusus ja toetada üleminekut energiasäästuhoonetele.

2.7.6.3. Ekspertide koolitamine ja sertifitseerimine

Saksamaal peetakse föderaalvalitsuse energiatõhususe programme energiatõhususekspertide riiklikku nimekirja, et parandada kohalikke energiakonsultatsiooniteenuseid järgmiste vahendite abil:

- a) ühtsed kvalifikatsioonikriteeriumid;
- b) tõendid korrapärase täiendõppe kohta ja
- c) tulemuste pisteline kontroll.

Sloveenia on oma õigusaktis, millega võetakse üle energiatõhususe direktiiv, hoonete energiatõhususe direktiiv ja taastuvenergia direktiiv, ⁽¹⁰⁶⁾ ühist koolitamist/sertifitseerimist käsitlev artikkel, ning sellega saavutatakse koostöö koordineeritud moodulõppe meetodi kaudu.

Horvaatias on arhitektuuri-, ehitus- ja hoonestusteenuste spetsialistide energiatõhususe koolitusprogrammid kestnud alates 2009. aastast. Eesmärgiks on ühtlasi parandada nende inseneride teadmisi, kelle pädevus võimaldab neil käsitleda ehitustööd ja hooned tervikuna energiaomaduste seisukohast.

Liikmesriigid võiksid oma riikliku hariduspoliitika raames kaaluda energiatõhususe lisamist ehitusspetsialistide (nt inseneride ja arhitektide) õppekavadesse ja programmidesse.

2.7.7. Eeldatava energiasäästu ja laiema kasu hinnang – hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõike 1 punkt g

Riikliku energiatõhususe tegevuskava juhendi B lisa punktis 5 on loetletud punktid, mida tuleks eeldatava energiatõhususe ja laiema kasu tõenduspõhise hinnangu koostamisel analüüsida.

Küprose, Leedu, Rootsi, Rumeenia, Soome ja Tšehhi Vabariigi 2017. aasta pikaajalised renoveerimisstrateegiad on hoone renoveerimise laiema kasu mõõtmise püüdluste hea tava näiteks ⁽¹⁰⁷⁾.

⁽¹⁰⁴⁾ <http://finland.buildupskills.eu/>

⁽¹⁰⁵⁾ <http://www.iee-robust.ro/qualishell/en/>

⁽¹⁰⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiiv 2009/28/EÜ taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta ning direktiivide 2001/77/EÜ ja 2003/30/EÜ muutmise ja hilisema kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 140, 5.6.2009, lk 16).

⁽¹⁰⁷⁾ *Assessment of second long-term renovation strategies under the Energy Efficiency Directive*, JRC Science for Policy report (2018).

Programmi „Horisont 2020“ projekti „COMBI“⁽¹⁰⁸⁾ eesmärk oli mõõta -energiatõhususe arvukaid energiaga mitteseotud hüvesid, et lisada need poliitikakujunduse otsustusprotsessi toetavatesse raamistikesse. Projekti käigus töötati välja veebipõhine vahend,⁽¹⁰⁹⁾ mis visualiseerib ja väljendab võimaluse korral rahaliselt energiatõhususe valdkonnas tehtud paranduste laiemat kasu. Kaheksa 21st lõppkasutaja energiatõhususe parandamise meetmest hõlmavad hooneid⁽¹¹⁰⁾.

Praegu on käivitatud arvukalt algatusi, mille eesmärk on vähendada olulusringi CO₂-heidet. Prantsusmaa algatuse „E+C“ eesmärk on energiavaldkonna CO₂ reguleerimine 2020. aastaks. Soome on koostanud vähese CO₂-heitega ehitamisele ülemineku tegevuskava. Eesmärgiks on rakendada 2025. aastaks erinevate hoonetüüpide olulusringi CO₂-heite regulatiivsed piirmäärad. VTT läbi viidud mõjuanalüüsis jõutakse järeldusele, et uues hoones on võimalik vähendada CO₂-heidet aastas kokku 0,5 miljonit tonni. See hõlmab lisakokkuhoidu (lisaks energiasäästuhoonete energiatõhususe läbivaadatud normidele), mis põhineb täieliku olulusringi kontseptsiooni rakendamisel. See on ligi 10 % Soome ELi 2030. aastaks võetud kohustuste täitmise kogumahajäämusest. Saksamaal tuleb föderaalset tasandil („Bundesbauten“) järgida föderaalvalitsuse omandis olevate uute hoonete puhul säästvussuuniseid. Need suunised on koostatud säästvuse hindamise süsteemi „BNB“ (Bewertungssystem Nachhaltiges Bauen) raames ja hõlmavad uute hoonete olulusringi hindamise arvutust ja võrdlusaluseid. Hea näide kohalikult tasandilt on Londoni linnapea keskkonnapoliitika, milles viidatakse kogu olulusringi CO₂-heitele. Käimas on arutelud selle üle, kuidas lisada see kontseptsioon Londoni keskpplaneeringusse, mis peaks valmima 2019. aastal.

Muud vahendid

- *Promoting healthy and highly energy performing buildings in the European Union*⁽¹¹¹⁾ (Tervislike ja väga energiatõhusate hoonete edendamine Euroopa Liidus), JRC aruanne (2017);
- Maailma Terviseorganisatsioon, „WHO housing and health guidelines“⁽¹¹²⁾ (WHO eluaseme- ja tervisesuunised);
- BPiE uuring kogu ELi hõlmava modelleerimise kohta, mis keskendub tervisele, heaolule ja tootlikkusele koolides, kontorites ja haiglates⁽¹¹³⁾.

2.7.8. Mehhanismid, millega toetatakse investeeringute tegemist renoveerimisse – hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 2a lõige 3

Järgmised juhised on seotud finantsmehhanismide liikidega, mille kättesaadavust peavad liikmesriigid hõlbustama.

Veel üks edukate kavade näidete allikas on *Good practice in energy efficiency (energiatõhususe hea tava)* 7. peatükk (viidatud punktis 2.4).

2.7.8.1. Projektide koondamine

- a) Projekti „PadovaFIT!“⁽¹¹⁴⁾ eesmärk on renoveerida mitmepereelamuid energiatõhususe lepingute sõlmimise kaudu. Sellega koondatakse kohaliku omavalitsuse piires nõudlus, rühmitades kõik asjaomased hooned kriitilise massi loomiseks, tagades soodsad majanduslikud tingimused ja garanteerides pakkujate töö kvaliteedi. Alates 2014. aastast on konsortsium kaasanud elamuühistuid kogu Padova linnas (Itaalia), et luua energiatõhusaks renoveerimise nõudlust. Vahepeal on omavalitsus sõlminud hankelepingu erasektori energiateenuse ettevõtjaga, kes sõlmib iga elamuühistuga lepingu ja rahastab seejärel energiatõhusaks renoveerimist, mille eest makstakse energiasäästu kaudu.

⁽¹⁰⁸⁾ <https://combi-project.eu/>

⁽¹⁰⁹⁾ <https://combi-project.eu/tool/>

⁽¹¹⁰⁾ Kaheksa meetet käsitlevad järgmist:

- elamu hoonekarbi renoveerimine + ruumi kütmine + ventilatsioon + ruumi jahutamine (õhu konditsioneerimine);
- uued elamud;
- elamute valgustus (kõik elamud);
- elamute jahutusseadmed (kõik elamud);
- mitteelahoone karbi renoveerimine + ruumi kütmine + ventilatsioon + ruumi jahutamine (õhu konditsioneerimine);
- uued mitteelhooned;
- mitteelhoonete valgustus (kõik hooned) ja
- mitteelhoonete jahutusseadmed (kõik hooned).

⁽¹¹¹⁾ <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC99434/kj1a27665enn%281%29.pdf>

⁽¹¹²⁾ <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/276001/9789241550376-eng.pdf?ua=1>

⁽¹¹³⁾ <http://bpie.eu/publication/building-4-people-valorising-the-benefits-of-energy-renovation-investments-in-schools-offices-and-hospitals/>

⁽¹¹⁴⁾ <http://www.padovafit.it/english/>

- b) Projektis „MARTE“⁽¹¹⁵⁾ töötati välja Marche piirkonna (Itaalia) tervishoiusektori hoonete täielikult energiatõhusaks renoveerimise investeeringud. See hõlmas keerulist rahastamisstruktuuri, milles ühendati sihipäraselt avaliku sektori (ERF) ja erasektori (energiateenuse ettevõtja/energiatõhususe leping) vahendid. Samuti pani see aluse suuremahulisele kordamisele teistes tervishoiustruktuurides (piirkonnas ja mujal Itaalias) ja teistes sektorites, nagu sotsiaalkorterid ja jäätmekäitlus, eelkõige suutlikkuse suurendamise ja energiatõhususe lepingu mudeli -edendamise kaudu.
- c) Projekti „ZagEE“⁽¹¹⁶⁾ raames pakuti Zagrebis (Horvaatia) energiatõhususe ja taastuvenergia investeeringute koondportfelli koostamiseks projektarenduse kohandatud abi. Selle eesmärk oli üldkasutatavate hoonete (linna büroohooned, alg- ja keskkoolid, lasteaiad, tervisekeskused, vanadekodud jne) ja avalike kohtade valgustuse moderniseerimine. Rahastamiskavas kasutati eelarvevahendeid, pangalaene ning riiklikke ja ELi toetusi.
- d) Projekti „ESCOLimburg2020“⁽¹¹⁷⁾ raames on riiklik võrguettevõtja Infrax töötanud välja ühendteenuse munitsipaalhoonete energiatõhusaks renoveerimise kiirendamiseks, hõlmates kõik etapid alates audititest kuni ehitamise ja rahastamiseni. Üldkasutatavate hoonete renoveerimisse on investeeritud üle 20 miljoni euro.
- e) Projekt „PARIDE“ on suurepärane näide „komplektina müügist“ (praegusel juhul avalike kohtade tänavavalgustuse uuendamiseks) ilma asjaomaste omavalitsuste eelnevate investeeringukuludeta ja ühisest hankemenetlusest tulenevate väiksemate tehingukuludega Teramo provintsi (Itaalia) 33 omavalitsuse 25 miljoni euro suuruse energiatõhususe hankeprogrammi jaoks.
- f) Projektis „CITYNVEST“⁽¹¹⁸⁾ tehti võrdlus ja koostati juhised innovaatiliste rahastamismudelite kohta Euroopas hoonete renoveerimiseks⁽¹¹⁹⁾ dokumentides *A review of local authority innovative large scale retrofit financing and operational models* (Ülevaade kohalike omavalitsuste innovaatilistest suuremahulise renoveerimise rahastamis- ja tegevusmodelitest) ja *How to launch ambitious energy retrofitting projects in your region*⁽¹²⁰⁾ (Kuidas käivitada teie piirkonnas ambitsioonikaid energiatõhusaks renoveerimise projekte), milles keskendutakse ühiskondlike hoonete renoveerimise ühtse kontaktpunkti lähenemisviisile.

2.7.8.2. Energiatõhususe meetmete tajutava riski vähendamine

- a) Energiatõhususe meetmete standardimine suurendab investorite usaldust. Toimimisriskide vähendamiseks võib kasutada protokolle ning korraldada protokollide rakendamist ja projektide sertifitseerimist käsitlevaid koolitusi. Euroopa investorite usalduse loomise projekt „Investor Confidence Project“ (ICP),⁽¹²¹⁾ mida toetatakse programmi „Horisont 2020“ kahe projektiga (ICPEU ja I3CP), töötab välja standardprotokolle ja asjaomaseid vahendeid, nagu projekti arendamise andmed. Sidusrühmade võrgustiku kaudu pakub see projekt projektarendajatele tehnilist abi, et sertifitseerida projekte ja programme „investeeringuvalmis energiatõhususe“ (IREE) projektidena. Projekt teeb koostööd ka finantseerimisasutustega, et aidata neil lülitada IREE oma investeerimis- ja laenuandmismenetlustesse.
- b) Säästva energia varade hindamise raamistiku standardimise ja sellest teavitamise projekti („Standardisation and communication of sustainable energy asset evaluation framework“) (SEAF)⁽¹²²⁾ raames arendati välja väiksemate säästva energia projektide hindamise ja võrdlemise (energiatõhusus, nõudlusele reageerimine, taastuvatest energiaallikatest hajustootmine, energiasalvestus jne) jaoks terviklik IT-põhine platvorm, vähendades seega lõhet projekti arendajate ja investorite vahel. Töötati välja vahend (eQuad),⁽¹²³⁾ mis ühendab ICP (*Investor Confidence Project*) protokolle ning sisaldab hindamise, optimeerimise, riskihindamise ja edastamise (kindlustamise) komponenti.
- c) Energiasäästliku hüpoteegi algatuse eesmärk on luua standarditud Euroopa tasandi „energiatõhususe hüpoteek“. Eesmärk on anda soodsamaid hüpoteeklaene hooneomanikele, kes soovivad parandada oma hoonete energiatõhusust, võttes arvesse energiatõhususe positiivset mõju hoone väärtusele ja maksehäiretele. Juunis 2018 algas katseetapp, milles osales rohkem kui 35 panka.

⁽¹¹⁵⁾ <http://www.marteproject.eu/>

⁽¹¹⁶⁾ <http://zagee.hr/>

⁽¹¹⁷⁾ <http://www.escolimburg2020.be/en>

⁽¹¹⁸⁾ <http://www.citynvest.eu/home>

⁽¹¹⁹⁾ <http://www.citynvest.eu/content/comparison-financing-models>

⁽¹²⁰⁾ <http://citynvest.eu/content/guidance-how-launch-ambitious-energy-retrofitting-projects-your-region>

⁽¹²¹⁾ <http://www.eepperformance.org/>

⁽¹²²⁾ <https://www.seaf-h2020.eu/>

⁽¹²³⁾ <https://www.eu.jouleassets.com/about-equad/>

- d) Leidub võimalusi muuta energiatõhusus institutsioonilistele investoritele huvipakkuvaks ja toetada energiatõhususega seotud varade refinantseerimist. Läti Baltikumi energiatõhususe fond (LABEEF) pakub energiateenuse ettevõtjatele pikaajalist rahastamist energiamärgise lepingute ⁽¹²⁴⁾ sõlmimise ja energiatõhususe roheliste võlakirjade emiteerimisega.
- e) Projektis „EUROPACE“ ⁽¹²⁵⁾ töötatakse välja laiendatavat maksupõhist rahastamismehhanismi, mille kohaselt pikaajaline tagasimaksekohustus on seotud pigem vara kui selle omanikuga ning kohalikud omavalitsused tagavad tagasimaksmise kinnisvaramaksuga koos kogutud erimaksu kaudu.

2.7.8.3. Avaliku sektori raha erasektori investeringute suurendamiseks või turutõrgete kõrvaldamiseks

- a) Avaliku sektori vahenditest kaasrahastatavate laenuskeemide näiteid:
 - i) kortermajade ajakohastamise fondid (Leedu); ⁽¹²⁶⁾
 - ii) laenude, tehnilise abi ja toetuste ühendamine kortermajade renoveerimiseks (Eesti); ⁽¹²⁷⁾
 - iii) *Kreditanstalt für Wiederaufbau* (KfW) – toetused ja laenud renoveerimise jaoks (Saksamaa) ⁽¹²⁸⁾ ja
 - iv) SlovSEFF (Slovakkia) ⁽¹²⁹⁾.
- b) Näiteid riskijagamisvahendite (nt laenud, tagatised ja tehniline abi) kohta:
 - i) energiatõhususe rahastamine erasektori vahenditest (PF4EE) ⁽¹³⁰⁾ ja
 - ii) arukate hoonete aruka rahastamise (Smart Finance for Smart Buildings) tagatisvahend (väljatöötamisel).
- c) Praegu töötatakse välja ELi veebipõhist vahendit, et mõista, kuidas kasutada avaliku sektori vahendeid energiatõhususe toetamiseks Euroopas.
- d) Näited selle kohta, kuidas toetatakse energiatõhususe kodanikepoolset rahastamist kohalike omavalitsuste ja energiaühistuste koostöö kaudu, on programmi „Horisont 2020“ projektid „REScoop PLUS“ ⁽¹³¹⁾ ja „REScoop MECISE“, ⁽¹³²⁾ millel on partnereid kogu ELis. Viimati nimetatud eesmärk on suunata vähemalt 30 miljonit eurot taastuvate energiaallikate ja energiatõhususe investeringutesse, sealhulgas kodanike- ja kohalike omavalitsuste poolne kaasinvesteering. Projekti raames on loodud käibefond, et võimaldada ühistute poolt projektidele antavate rahastamisvahendite paindlikku ühendamist. *Omavalitsuste lähenemisviis REScoop* ⁽¹³³⁾ on esitatud juhised avaliku sektori asutustele selle kohta, kuidas toetada eraisikute investeringuid kohalikesse säästva energia projektidesse. Saksamaa energiatõhususe ühisrahastamise platvorm Bettervest ⁽¹³⁴⁾ on maailma esimene energiatõhususe ühisrahastamise platvorm. See rahastab ettevõtete, valitsusväliste organisatsioonide ja kohalike omavalitsuste projekte ning võimaldab saada suurt kasu kulude kokkuhoiust. Kindlaksmääratud protsent säästudest jaotatakse elanike vahel, kuni investering on koos eelnevalt kokkulepitud kasumiga tagasi makstud. VKEd, valitsusvälised organisatsioonid ja kohalikud omavalitsused saavad rahastada oma energiasäästuprojekte ja vähendada CO₂ heidet. Platvorm Bettervest saab protsendi rahastuse kogusummas.
- e) Projekti „QualitEE“ ⁽¹³⁵⁾ (näide tööst ELi-üleste energiatõhususe teenuste kvaliteedistandardite kallal) eesmärk on suurendada investeringuid energiatõhususe parandamisse, luues kvaliteedisertifikaatide raamistikud, mis lähevad kaugemale näidislepingute esitamisest. See hõlmab standardseid kvaliteedikriteeriume, kvaliteedi tagamise protsessi institutsionaliseerimist ja aktiivseid müügievenduskavasid. Lõppkokkuvõttes on selle eesmärk suurendada usaldust energiatõhususe teenuste ja pakkujate vastu, edendades ühist arusaamist teenuse kvaliteedist ja parandades seeläbi investeerimisprogrammide rahastatavust.

⁽¹²⁴⁾ <http://sharex.lv/en/latvian-baltic-energy-efficiency-facility-labeef>

⁽¹²⁵⁾ <http://www.europace2020.eu/>

⁽¹²⁶⁾ <http://www.vipa.lt/page/dnmfen>

⁽¹²⁷⁾ <http://www.kredex.ee/en/apartment-association/>

⁽¹²⁸⁾ <https://www.kfw.de/inlandsfoerderung/Privatpersonen/Bestandsimmobilie/>

⁽¹²⁹⁾ <http://www.slovseff.eu/index.php/en/>

⁽¹³⁰⁾ <http://www.eib.org/en/products/blending/pf4ee/index.htm>

⁽¹³¹⁾ <http://www.rescoop-ee.eu/rescoop-plus>

⁽¹³²⁾ <http://www.rescoop-mecise.eu/>

⁽¹³³⁾ <https://www.rescoop.eu/blog/rescoop-municipality-approach>

⁽¹³⁴⁾ <https://www.bettervest.com/en/>

⁽¹³⁵⁾ <https://qualitee.eu/>

2.7.8.4. Investeeringute juhtimine energiatõhusate üldkasutatavate hoonete fondi

- a) Energiateenususe lepingute kasutamise hõlbustamiseks antava abi näited on järgmised:
- i) lepinguturu korraldajad;
 - ii) raamleping hankelepingute sõlmimise lihtsustamiseks (Ühendkuningriik);
 - iii) praktilised juhised energiateenususe lepingute sõlmimiseks;
 - iv) sellised projektid nagu „TRUST-EPC-South“, milles luuakse standardlähenemisviis, mis võimaldab energiateenususe investeeringute riskianalüüsi ja võrdlusuuringuid -väljatöötatud kinnisvarahindamise vahendiga (Green RatingTM), ning ja
 - v) projekt „GuarantEE“, ⁽¹³⁶⁾ mille eesmärk on laiendada innovaatilisi äri- ja rahastamismudeleid energiateenususe ettevõtjate tulemuslikkusel põhinevatele projektidele keerukamate keskkondade jaoks, nt muutes energiateenususe lepinguid paindlikumaks, et teenindada paremini erasektori kliente või et neid saaks kasutada üüripindade jaoks 14 Euroopa riigis.
- b) Näited algatustest kasutada üldkasutatavate hoonete renoveerimiseks energiateenususe lepinguid ja energiateenususe ettevõtjaid, on järgmised:
- i) RE:FIT (Ühendkuningriik); ⁽¹³⁷⁾
 - ii) EoL (Sloveenia); ⁽¹³⁸⁾
 - iii) 2020TOGETHER (Itaalia); ⁽¹³⁹⁾
 - iv) PRODESA (Kreeka) ⁽¹⁴⁰⁾ ja
 - v) RenoWatt (Belgia) (programmi „Horisont 2020“ projekti „Cityinvest“ partner) ⁽¹⁴¹⁾.

2.7.8.5. Kättesaadavad ja läbipaistvad nõustamisvahendid

- a) Ühe kontaktpunkti lähenemisviisi või hoonete energiatõhusaks renoveerimise ühendteenuse näited on järgmised:
- i) *Energie Positif* (Prantsusmaa) ⁽¹⁴²⁾ elamuühistute renoveerimiseks;
 - ii) *Picardie Pass Rénovation* ⁽¹⁴³⁾ ja Oktave ⁽¹⁴⁴⁾ (Prantsusmaa) ühepereelamute täielikuks renoveerimiseks ja
 - iii) REFURB, ⁽¹⁴⁵⁾ REIMARKT (Madalmaad) ja algatus „BetterHome“ (Taani) hoonete renoveerimiseks.

Projekti „Innovate“ ⁽¹⁴⁶⁾ raames on tehtud mõnede Euroopa parimate näidismudelite ja nende poolt koduomanikele pakutavate teenuste analüüs ⁽¹⁴⁷⁾.

- b) Liikmesriigid võivad luua riiklikke säästva energia investeeringute platvorme (nt ENERINVEST (Hispaania)) ⁽¹⁴⁸⁾, mille eesmärk on
- i) korraldada dialoogi peamiste sidusrühmadega ja nende vahel;
 - ii) koostada tegevuskavu;

⁽¹³⁶⁾ <https://guarantee-project.eu/>

⁽¹³⁷⁾ <https://www.london.gov.uk/what-we-do/environment/energy/energy-buildings/refit/what-refit-london>

⁽¹³⁸⁾ <http://www.eib.org/attachments/documents/elena-completed-eol-en.pdf>

⁽¹³⁹⁾ <https://ec.europa.eu/energy/intelligent/projects/en/projects/2020together>

⁽¹⁴⁰⁾ <https://www.prodesa.eu/?lang=en>

⁽¹⁴¹⁾ <http://www.gre-liege.be/renowatt/25/renowatt.html> (üldkasutatavate hoonete renoveerimise programm, mille eesmärk on parandada nende energiatõhusust, ühendades väiksemad projektid tehniliste, õiguslike, haldus- ja rahaliste takistuste kaotamiseks. https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/012_a2_erika_honnay_seif_dublin_28-09-17.pdf

⁽¹⁴²⁾ <http://www.energiespositif.fr/>

⁽¹⁴³⁾ <https://www.pass-renovation.picardie.fr/>

⁽¹⁴⁴⁾ <https://www.oktave.fr/>

⁽¹⁴⁵⁾ <http://www.go-refurb.eu/>

⁽¹⁴⁶⁾ <http://www.financingbuildingrenovation.eu/>

⁽¹⁴⁷⁾ Inventory of best practices for setting up integrated energy efficiency service package including access to long-term financing to homeowners, Vesta Conseil and Finance (2018).

⁽¹⁴⁸⁾ <https://www.enerinvest.es/en/>

- iii) teha ettepanekuid õigusraamistike parandamiseks ja
- iv) töötada välja ja kinnitada näidisdokumente ja -lepinguid jne, et parandada turu tundmist.
- c) Ühtekuuluvuspoliitika rahastamisvahendite abil võib käivitada üldised nõustamisteenused (nt FI-Compass, ⁽¹⁴⁹⁾ Euroopa investeerimisnõustamise keskus) ning koostada energiatõhusaks renoveerimise rahastamist käsitlevad tehnilised suunised ⁽¹⁵⁰⁾.
- d) Arukate hoonete arukas rahastamine (Smart Finance for Smart Buildings) hõlmab paljusid liidu tasandi algatusi, millega aidatakse liikmesriikidel luua hoonete renoveerimisse investeringute kaasamise toetamiseks asjakohaseid mehhanisme ja hõlbustatakse nende kättesaadavust:
 - i) säästva energia investeringute foorumite algatus; ⁽¹⁵¹⁾
 - ii) algatus „ManagEnergy“; ⁽¹⁵²⁾
 - iii) European Local ENergy Assistance (ELENA); ⁽¹⁵³⁾
 - iv) Horizon 2020: financing energy efficiency calls; ⁽¹⁵⁴⁾ ja
 - v) üldised nõustamisteenused, nt FI-Compass, ⁽¹⁵⁵⁾ Euroopa investeerimisnõustamise keskus ⁽¹⁵⁶⁾.

2.7.9. Näitajad ja vahe-eesmärgid

Projekti „Build Upon“ ⁽¹⁵⁷⁾ raames väljatöötatava renoveerimisstrateegia mõjuraamistik võib olla abiks selle näitlikustamisel, kuidas ühendatud eesmärgid, vahe-eesmärgid ja näitajad võivad pikaajalist renoveerimisstrateegiat raamistada ⁽¹⁵⁸⁾.

2.7.10. Avalik konsulteerimine

Poliitika ja õigusaktide väljatöötamisel tugineb komisjon läbipaistvale protsessile, millesse on kaasatud sidusrühmad (nt ettevõtjad, haldusasutused ja teadlased) ja üldsus. Komisjoni suunised võivad olla liikmesriikidele kasulikud oma konsultatsioonide korraldamisel ⁽¹⁵⁹⁾.

Hoonete energiatõhususe direktiivi nõuded pikaajalise renoveerimisstrateegia üle konsulteerimise kohta (eelkõige selle arendamise kohta) ei ületa olemasolevaid riiklikke kohustusi. Hoonete energiatõhususe direktiivi rakendamine sõltub suurel määral kohalikest algatustest ja erarahastamisest, nii et kodanikuühiskonnal, kohalikel omavalitsustel ning finants- ja investeerimis sektoril on oluline roll, nagu ka hoone- ja ehitussektoril. Hoonete energiatõhususe direktiivis nõutakse ka, et liikmesriigid konsulteeriks strateegia rakendamisel kaasaval viisil.

⁽¹⁴⁹⁾ <https://www.fi-compass.eu/>

⁽¹⁵⁰⁾ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/guides/2014/financing-the-energy-renovation-of-buildings-with-cohesion-policy-funding

⁽¹⁵¹⁾ Avalike ürituste ja riiklike ümarlaudade sari liikmesriikides, mis on pühendatud energiatõhususe rahastamisele. Vastavad menetlused kujutavad endast kogu Euroopa edukate teedrajavate algatuste ainulaadset ja rikkalikku kogumit, eelkõige üldkasutatavate ja eraomandis olevate hoonete renoveerimise valdkonnas; <https://ec.europa.eu/energy/en/financing-energy-efficiency/sustainable-energy-investment-forums>

⁽¹⁵²⁾ Rohkem kui 300 ELis asuvat energiaagentuuri on olulised kohaliku ja piirkondliku energiasüsteemi ümberkujundamise juhid ja esindajad: „ManagEnergy“ toetab neid nende ülesande täitmisel, pakkudes põhjalikku koolitusprogrammi energiatõhususe rahastamise aluste ja Euroopa praeguste parimate kogemuste kohta; <https://www.managenergy.eu>

⁽¹⁵³⁾ <http://www.eib.org/en/products/advising/elena/index.htm>

⁽¹⁵⁴⁾ Ajavahemiku 2018–2020 ajakohastatud tööprogramm on aadressil http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2018-2020/main/h2020-wp1820-energy_en.pdf

⁽¹⁵⁵⁾ <https://www.fi-compass.eu/>

⁽¹⁵⁶⁾ <http://eiah.eib.org/>

⁽¹⁵⁷⁾ „Build Upon“ on ELi rahastatav hoonete renoveerimise koostööprojekt, mis toob koostöökogukonda kokku 13 riigi valitsused ja ettevõtjad, valitsusvälised organisatsioonid ja kodumajapidamised, et aidata koostada ja rakendada riiklike renoveerimisstrateegiaid; www.buildupon.eu. Selle eesmärk on käivitada kogu Euroopas renoveerimise revolutsioon, aidates riikidel välja töötada strateegiad oma hoonefondi renoveerimiseks.

⁽¹⁵⁸⁾ <http://buildupon.eu/wp-content/uploads/2016/11/BUILD-UPON-Renovation-Strategies-Impact-Framework.pdf>. „Build Upon“ märgib, et see raamistik ei ole katse kehtestada parimaid tavasid ja mõjunäitajaid (mis nõuavad edasist tööd), vaid luua lihtsalt selle idee raamistik.

⁽¹⁵⁹⁾ <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/better-regulation-guidelines-stakeholder-consultation.pdf>

Järgmised üldpõhimõtted, mis on kohandatud Ühendkuningriigi valitsuse konsultatsioonijuhendi põhjal (ja eeldavad küsimustikupõhist lähenemisviisi), ⁽¹⁶⁰⁾ võiksid olla kasulikud pikaajalisi renoveerimisstrateegiaid käsitlevas avalikus arutelus ja nende rakendamise jälgimisel: ⁽¹⁶¹⁾

a) Konsultatsioonid peaksid olema selged ja lühidad

Tehke selgeks, milliseid küsimusi esitada, ja piirduge vajalike küsimustega. Küsimused olgu lihtsasti mõistetavad ja kergesti vastatavad. Vältige pikki dokumente.

b) Konsultatsioonidel peaks olema eesmärk

Poliitika edasiarendamisel võtke vastuseid arvesse. Konsulteerige poliitika või rakenduskavade üle, kui need on kujunemisjärgus. Ärge esitage küsimusi teemadel, mille kohta teil juba on lõplik seisukoht.

c) Konsultatsioonid peaksid olema informatiivsed

Andke piisavalt teavet, et konsulteeritavad mõistaksid küsimusi ja annaksid teadlikke vastuseid. Võimaluse korral lisage arutlusel olevate valikute kulude-tulude kohta kinnitatud mõjuanalüüsid.

d) Konsultatsioonid on ainult osa protsessist

Mõelge sellele, kas mitteametlik mitmejärguline konsulteerimine on asjakohane, kasutades uusi digitaalseid vahendeid ja avatud koostöömeetodeid. Konsultatsioon ei tähenda ainult ametlikke dokumente ja vastuseid. See on pidev protsess.

e) Konsultatsioonide kestus peaks olema proportsionaalne

Konsultatsiooni kestus peaks kajastama ettepaneku laadi ja mõju. Liiga pikk konsultatsioon lükkab poliitika kujundamist edasi. Liiga lühike konsultatsioon ei jäta piisavalt aega ja halvendab vastuste kvaliteeti.

f) Konsultatsioonid peaksid olema sihipärased ja kaasavad

Võtke arvesse kõiki sidusrühmi, keda poliitika mõjutab, ja uurige, kas vastav rühm on olemas. Vajaduse korral kaaluge konkreetsete rühmade poole pöördumist. Veenduge, et nad on konsultatsioonist teadlikud ja et neil on sellele juurdepääs. Mõõtke eri sidusrühmade osalemist ja tehke teavitustööd, et kaasata võimalikult erinevaid sidusrühmi.

g) Konsultatsioonides tuleks arvestada konsulteeritavate rühmadega.

Teatavad sidusrühmad võivad vastamiseks rohkem aega vajada. Kui konsultatsioon toimub tervenisti või osaliselt puhkuste perioodil, kaaluge, milline võib olla selle mõju, ja võtke asjakohaseid leevendusmeetmeid, nagu eelarutelu peamiste huvitatud isikutega või tähtsaja pikendamine. Teatavad sidusrühmad, nagu puuetega inimesed ja eakamad inimesed, võivad vajada teavet neile kättesaadavas vormis (nt veebipõhine konsultatsiooniliides või alternatiivsed tekstivormingud).

h) Konsultatsioon peaks olema enne väljakuulutamist kokku lepitud

Enne kirjaliku konsultatsiooni väljakuulutamist jõudke ühisele kokkuleppele, eriti uute poliitiliste ettepanekute korral.

i) Konsultatsioon peaks hõlbustama järelevalvet

Avaldage vastused veebis samal lehel, kus toimus algne konsultatsioon, ja selgitage järgmist:

i) kui palju vastuseid saadi;

ii) kellelt vastused saadi ja

iii) millist teavet need poliitika kujundamiseks andsid.

⁽¹⁶⁰⁾ <https://www.gov.uk/government/publications/consultation-principles-guidance>

⁽¹⁶¹⁾ Abiks võivad olla ka muud, vähem tehnilised, silmast silma peetava avaliku konsultatsiooni meetodid.

j) Vastused konsultatsioonidele tuleks avaldada õigeaegselt

Avaldage vastused 12 nädala jooksul pärast konsulteerimist või selgitage, miks see ei ole võimalik. Võimaldage jätta konsultatsioonide lõpetamise ja poliitika või õigusakti rakendamise vahele piisav aeg.

Vaid vähesed liikmesriigid on dokumenteerinud oma 2014. ja 2017. aasta pikaajaliste renoveerimisstrateegiate konsulteerimisprotsessi. Head tava näitab aga Soome, ⁽¹⁶²⁾ kaasates asjaomased osalejad varases etapis – see suurendab ühiselt väljatöötatud meetmete heakskiitmist.

Soome hoonevaldkonna riiklike õigustike väljatöötamisel konsulteeritakse valdkonna spetsialistide ja peamiste organisatsioonidega, kes osalevad selles töös aktiivselt esialgsete uuringute ja konsultatsioonifoorumite kaudu. Energiasäästuhooned käsitlevate riiklike määratluste ja suuniste ettepanekuid koostatakse ehitus-, hoonete projekteerimise ja planeerimise valdkonna kutseorganisatsioonide aktiivsel osalusel.

Hoonete omanikud ja hoonehalduse organisatsioonid on kaasatud ka energiatõhususe lepingute ülevõtmise riiklike eeskirjade väljatöötamise ja lepingute levitamisse. Koostöö hoone- ja ehitussektoriga ning valdkonna spetsialistide aktiivne kaasamine on taganud seaduste, määruste ja hoonevaldkonna õigustike täitmise kõrge määra.

Teistes sektorites on organisatsioonid leidnud innovaatilisi viise, kuidas tulla kokku ja lahendada probleeme. Projekti „BUILD UPON“ vahendite kogus ⁽¹⁶³⁾ dokumenteeritakse teiste sektorite mitut sidusrühma hõlmavate innovaatiliste dialoogiprotsesside kogemus, mis on aidanud luua koostöökultuuri.

2.7.11. *Energiasäästuga seotud finantsmeetmed – hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 10 lõige 6*

Rahalise toetuse sidumisel hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 10 lõikes 6 sätestatud energiasäästuga julgustatakse liikmesriike kaaluma oma riiklike vahendite tõhusamat kasutamist, andes rohkem toetust mõjusamate tulemuste saavutamiseks ja vähem toetust vähem ambitsioonikatele meetmetele, nt sidudes rahalise eelise (intressi protsendimäära vähendamine, toetusosa protsent) saavutatud tulemustega (energiatõhusus, väljendatuna energiatarbimisena, või energiamärgise klassi alusel). KfW (Saksamaa) kasutab seda mudelit tulemuslikult, andes astmeliselt suuremaid intressivähendusi projektidele, mille tulemusena saavutatakse suurem energiatõhusus.

3. HOONETE ENERGIATÕHUSUSE ARVUTAMISE RAAMISTIK

Hoonete energiatõhususe direktiivi I lisas sätestatakse hoonete energiatõhususe arvutamise ühine üldraamistik ja kirjeldatakse muu hulgas riikide metodoloogiat. Hoonete energiatõhususe poliitika eesmärkide saavutamiseks tuleks energiamärgised muuta läbipaistvamaks, tagades, et kõik vajalikud arvutusparameetrid, nii seoses energiatõhususe vähimnõuete kui ka sertifitseerimisega, on sätestatud ja neid rakendatakse järjepidevalt. Selleks et raamistikku vastavalt ajakohastada, on hoonete energiatõhususe direktiivi I lisa muudetud.

3.1. Kohaldamisala

Selleks et parandada hoonete energiatõhususe arvutamise 33 piirkondliku ja riikliku metoodika läbipaistvust ja järjepidevust, on hoonete energiatõhususe direktiivi I lisa muudetud direktiiviga (EL) 2018/844 järgmiselt:

- a) punktis 1 käsitletakse paremini seda, kuidas hoonete energiatõhusus tuleb kindlaks määrata, ning nõutakse, et liikmesriigid kirjeldaksid oma arvutusmeetodeid kooskõlas hoonete energiatõhususe standarditega;

⁽¹⁶²⁾ Vt: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/5_en_autre_document_travail_service_part1_v4.pdf

⁽¹⁶³⁾ <https://kumu.io/WorldGBCEurope/build-upon-resource-library#build-upon-resource-library>

- b) punktis 2a on sätestatud hoone üldise energiatarbimise või kasvuhoonegaaside heite täiendavad arvnäitajad ja
- c) punkte 3, 4 ja 5 peaaegu ei muudeta; tekst „arvutustes võetakse arvesse“ on lõikest 4 välja jäetud ning arvutustes tuleb arvesse võtta selles loetletud tegurite kasulikkus mõju.

Hoonete energiatarbimise direktiivi artikli 3 kohaselt peavad liikmesriigid võtma vastu hoonete energiatarbimise arvutamise riikliku meetodika. Selle sätted, näiteks need, mis on seotud kulutõhuga taseme arvutamisega (hoonete energiatarbimise direktiivi artiklid 4 ja 5), ⁽¹⁶⁴⁾ jäävad samaks.

Käesolev jagu on üles ehitatud nii, et see hõlmab mitut hoonete energiatarbimise direktiivi I lisa muudetud sätet:

- a) hoonete energiatarbimise kindlaksmääramise ja märkimise kohustused (punkti 1 kaks esimest lõiku, punkti 2 esimene lõik ja punkt 2a) ja
- b) kohustus kirjeldada riiklikke arvutusmeetodeid läbipaistvalt kooskõlas hoonete energiatarbimise standarditega (I lisa punkti 1 kolmas lõik).

Hoonete energiatarbimise direktiivi I lisas esitatud primaarenergia vajaduse arvutamise küsimust käsitletakse eraldi soovitusel hoonete nüüdisajastamist käsitlevate suuniste kohta.

3.2. Hoonete energiatarbimise kindlaksmääramise ja märkimise kohustused

3.2.1. Hoone energiatarbimise kindlaksmääramine – hoonete energiatarbimise direktiivi I lisa (punkt 1)

Hoonete energiatarbimise direktiivi I lisa (punkti 1) kohaselt määratakse hoone energiatarbimise kindlaks „arvutusliku või tegeliku energiakasutuse alusel ning see kajastab [...] tüüpilist energiatarbimist“. See säte ei ole uus. Sõna „aastane“ on välja jäetud vastavalt energiatarbimise määratlusele hoonete energiatarbimise direktiivi artiklis 2, mis muudab kohustuse paindlikumaks.

Läbivaatamisel ajakohastatakse tüüpilist energiatarbimist kooskõlas hoone tehnosüsteemide laiendatud määratlusega (hoonete energiatarbimise direktiivi artikli 2 lõige 3) ja energiatarbimise määratlusega (hoonete energiatarbimise direktiivi artikli 2 lõige 4). Hoone tüüpilise energiatarbimise hulka kuulub energia kasutamine ruumide kütmiseks, jahutamiseks, tarbevee soojendamiseks, ventileerimiseks, sisseehitatud valgustuse ja hoone muude tehnosüsteemide jaoks.

Hoone tehnosüsteemide määratlust on laiendatud uutele valdkondadele, nagu hoonete automaatika ja kontroll, kohapealne elektrienergia tootmine ja taastuvatest energiaallikatest toodetud energia. Liikmesriigid peavad otsustama, kas energiatarbimise arvutamisel tuleks seega arvesse võtta ka teisi energiatarbimise viise (lisaks ruumide kütmisele, jahutamisele, tarbevee soojendamisele, ventileerimisele ja sisseehitatud valgustusele).

3.2.2. Hoone energiatarbimise märkimine – hoonete energiatarbimise direktiivi I lisa (punkti 1 teine lõik ja punkt 2a)

Hoonete energiatarbimise direktiivi I lisa (punkti 1 teine lõik) on sätestatud, et „[h]oone energiatarbimist mõõdetakse primaarenergia kasutust väljendava arvulise näitaja abil ühikutes kWh/(m² aastas)“ ⁽¹⁶⁵⁾.

Kui liikmesriigid otsustavad väljendada energiatarbimist primaarenergia tarbimise suhtena võrdlushoone tarbimise või osana võrdlushoone primaarenergia tarbimisest, peaksid nad selgitama, kuidas see ühikute suurus on seotud primaarenergia kasutamise arvnäitajaga kWh/(m² aastas).

⁽¹⁶⁴⁾ Hoonete energiatarbimise arvutustes energiatarbimise vähimnõuete kehtestamiseks tuleb järgida komisjoni 16. jaanuari 2012. aasta delegeeritud määruses (EL) nr 244/2012, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/31/EL hoonete energiatarbimise kohta ja kehtestatakse võrdlusmeetodite raamistik hoonete ja ehitusdetailide energiatarbimise vähimnõuete kuluoptimaalse taseme arvutamiseks (ELT L 81, 21.3.2012, lk 18).

⁽¹⁶⁵⁾ Vastavalt standardile EN ISO 52000-1, tuleb primaarenergia kasutuse määramisel täpsustada, kas tegemist on energia kogukasutuse, taastumatu või taastuva primaarenergia kasutusega.

Hoonete energiatõhususe direktiivi I lisa (punkt 2a) kohaselt on lubatud liikmesriikidel kasutada järgmisi täiendavaid arvnäitajaid:

- a) energia kogukasutus, taastumatu ja taastuva primaarenergia kasutus ja
- b) kasvuhoonegaaside heide, väljendatud CO₂-ekvivalentkilogrammides m² kohta aastas.

Neid näitajaid võib kasutada lisaks primaarenergia kasutust iseloomustavale arvnäitajale kWh/(m² aastas), kuid mitte selle asemel.

Vajaduse korral võivad liikmesriigid kohaldada energiatõhususe täpsemaks kirjeldamiseks muid näitajaid (lisaks punktis 2a osutatud näitajatele). Kuid ka nende näitajatega ei tohi asendada primaarenergia kasutust iseloomustavat arvnäitajat (kWh/(m² aastas)).

Hoonete energiatõhususe direktiivi I lisa (punkti 1 teine lõik) on sätestatud, et primaarenergia tarbimise näitajat tuleb kasutada energiatõhususe sertifitseerimise ja energiatõhususe vähimnõuetele vastavuse kontrollimise eesmärgil. Liikmesriikidel soovitatakse tungivalt kasutada sama metoodikat ka järgmistes valdkondades:

- a) energiatõhususe arvutamine;
- b) energiatõhususe vähimnõuetele vastavuse kontrollimine ja
- c) energiamärgiste väljastamine.

Kui kasutatakse erinevaid meetodeid, peaksid tulemused olema piisavalt lähedased, et ei tekiks segadust hoone energiatõhususe osas.

Punktis 4 on sätestatud, et energiatõhususe arvutamise meetodites võetaks arvesse alljärgnevalt loetletud tegurite positiivset mõju (st kohalik päikesevalgus, koostoodetud elekter, kaugküte või -jahutus ning loomulik valgus) ⁽¹⁶⁶⁾. Kui mingi tegur ei ole teatavas liikmesriigis tavaliselt kasutusel (nt kliimatingimused ei soodusta päikesevalguse kasutamist; kaugkütte- ja jahutusvõrke ei ole välja ehitatud), tuleks ikkagi kaaluda, kas sellel on positiivne mõju arvutusmeetodile.

I lisa (punkti 1 teine lõik) on sätestatud, et hoone energiatõhususe määramiseks tuleb kasutada arusaadavaid ja uuendustele avatud meetodeid. See nõue kehtib kõigi arvutuse elementide kohta, sealhulgas:

- a) hoone energiavajadus, mis on energiatõhususe arvutamise lähtekoht;
- b) primaarenergia koguvajadus, mis põhineb sellise energiavajaduse analüüsil, millega kaetakse kasutusala vajadused, kasutades riiklikke primaarenergiategureid (PEF);
- c) kohapeal toodetud ja energiakandja kaudu tarnitud taastuvenergia (vastavalt punkti 2 neljandale lõigule tuleb seda arvestada järjepidevalt ja mittediskrimineerivalt);
- d) hoonete energiatõhususe standardite kasutamine;
- e) parim viis energiatõhususe ja taastuvenergia meetmete kasutamiseks, mis on hoonete -energiatõhususe direktiivi keskne teema, ja
- f) siseruumide õhu riiklikult kehtestatud kvaliteedi- ja mugavustaseme arvestamine eri hoonetüüpide energiatõhususe arvutamisel ⁽¹⁶⁷⁾.

3.2.3. Ülevõtmismetmed ja soovitused

Punkti 1 esimese ja teise lõigu muutmise ning punkti 2a lisamise peamine eesmärk on praeguste kohustuste selgitamine. Nende sätete kohaselt on liikmesriikidel järgmised kohustused:

- a) määrata hoone energiatõhusus arvutusliku või tegeliku energiakasutuse alusel;

⁽¹⁶⁶⁾ Standardis EN 12464-1 on kirjeldatud valgustusnõuded siseruumides töötavate inimeste jaoks, kui nad täidavad nägemisega seotud ülesandeid, standardis EN 15193 on esitatud hoonete energiatõhususe arvutusmeetodid ja vastavad näitajad. Uues Euroopa standardis päevavalguse kohta hoonetes (EN 17037, mille avaldas Euroopa Standardikomitee (CEN) 12. detsembril 2018) on esitatud päevavalguse hindamise näitajad ja metoodika, milles arvestatakse geograafiliste ja kliimatiliste erinevustega Euroopas.

⁽¹⁶⁷⁾ Määruse (EL) nr 244/2012 III lisa tabel 4: „Kõik arvutused peaksid vastama samale mugavustasemele. Formaalselt peaks iga variant/pakett/meede tagama vastuvõetava mugavuse. Kui arvutused on erineva mugavustaseme jaoks, ei ole võimalik neid võrrelda“.

- b) määrata kindlaks energiatõhususe arvutuses arvesse võetud energiatarbimine – see peab sisaldama vähemalt ruumide kütmist, jahutamist, tarbevee soojendamist, ventileerimist ja sisseehitatud valgustust;
- c) väljendada energiatõhusus primaarenergia tarbimise kaudu ühikutes (kWh/(m₂ aastas));
- d) kasutada primaarenergia tarbimist väljendavat arvnäitajat kWh/(m₂ aastas) energiatõhususe sertifitseerimise ja energiatõhususe vähimnõuetele vastavuse kontrollimise eesmärgil ja
- e) võtta arvesse kohaliku päikesevalguse, koostootmisel saadud elektri, kaug- või kohaliku kütte- või -jahutusüsteemide ja loomuliku valguse soodsat mõju (punkti 4 kohaselt).

Kuna need nõuded ei ole täiesti uued ja need võidakse juba kohaldada riiklikes või piirkondlikes õigusraamistikutes, soovitatatakse liikmesriikidel läbi vaadata oma hoonevaldkonna õigustikud ja praegused arvutusmeetodid ning tagada ülevõtmise kuupäevaks, et nende ülevõtmismeetmed hõlmavad kõiki täitmata punkte.

Ka võivad liikmesriigid kehtestada punktis 2a osutatud hoone energiatõhususe väljendamiseks täiendavad näitajad. Kui primaarenergia kasutamise kohustuslikule näitajale lisaks on määratud kindlaks täiendavad näitajad, peaksid liikmesriigid nende kasutamise hõlbustamiseks lisama kogu asjakohase teabe, näiteks:

- a) milline on kasutatav ühik;
- b) kas näitajad kehtivad igat liiki hoonete, uute ja/või olemasolevate hoonete korral;
- c) kas neid kasutatakse energiatõhususe sertifitseerimiseks ja/või energiatõhususe vähimnõuete täienduseks, ja
- d) nende arvutamise meetod.

3.3. Riikliku arvutusmetoodika arusaadavalt kirjeldamise kohustus

3.3.1. Hoonete energiatõhususe standardeid järgiv riiklik arvutusmetoodika

Vastuseks suurema võrreldavuse ja läbipaistvuse vajadusele nõutakse hoonete energiatõhususe direktiivis liikmesriikidelt, et nad kirjeldaksid oma riiklikku arvutusmetoodikat kooskõlas Euroopa Standardikomitee (CEN) mandaadi M/480 alusel välja töötatud üldiste standardite ⁽¹⁶⁸⁾ riiklike lisadega.

Igal standardil on A lisa – vorm, mis pakub valikuid konkreetsete meetodite (nt lihtsad või üksikasjalikumad) ja (tehniliste, poliitiliste või kliimatiliste) sisendandmete kohta. A lisa peetakse kasulikuks vahendiks, mille abil liikmesriigid saavad kirjeldada oma riiklikku arvutusmetoodikat ⁽¹⁶⁹⁾.

Kuigi direktiivi (EL) 2018/844 põhjenduses 40 tunnistatakse, et hoonete energiatõhususe standardite kasutamisel „oleks [...] positiivne mõju [...] direktiivi 2010/31/EL läbivaatamisele“, selgitatakse hoonete energiatõhususe direktiivi I lisas, et see ei ole mõeldud nende standardite õigusliku kodifitseerimisena ega nende kohustuslikuks muutmiseks.

Nagu varemgi, on liikmesriikidel vabadus kohandada oma riiklikke või piirkondlikke arvutusmeetodeid oma kohalike ja kliimatingimustega ⁽¹⁷⁰⁾.

3.3.2. Ülevõtmismeetmed ja soovitused

I lisa kohaselt: „Liikmesriigid kirjeldavad oma riigisisest arvutusmeetodit lähtuvalt [...] üldiste standardite riiklikest lisadest“. Liikmesriigid peavad selle nõude täitma hiljemalt ülevõtmise tähtajaks, st 10. märtsiks 2020 ⁽¹⁷¹⁾.

⁽¹⁶⁸⁾ Vt punkt 3.4, hoonete energiatõhususe standardite riiklike lisade selgitus (www.epb.center/implementation/national-annexes).

⁽¹⁶⁹⁾ Energiatõhususe standardi A lisa on tühi vorm, mida saab täita riiklike andmetega ja valikutega. Kui liikmesriik on täitnud ja avaldanud kõnealuse lisa, nimetatakse seda riiklikuks andmeleheks. Kui selle on täitnud ja avaldanud riiklik standardiorganisatsioon energiatõhususe standardi osana, nimetatakse seda riiklikuks lisaks. Liikmesriikide vahel, kes otsustavad avaldada selle riikliku andmelehe osana oma hoone-eeskirjadest, või kes viitavad riiklikule lisale, mille on avaldanud nende riiklik standardiorganisatsioon, ei ole põhimõttelist erinevust.

⁽¹⁷⁰⁾ Nt eri kliimavõtmed, energiataristu praktiline kättesaadavus, kohalikud energiavõrgud, erinevad hoonetüübid jne (st sisemaal ja rannikul võivad tingimused olla väga erinevad).

⁽¹⁷¹⁾ Direktiivi (EL) 2018/844 artiklis 3 nõutakse liikmesriikidelt, et nad teataksid komisjonile ülevõtmise tähtajaks (20 kuud pärast jõustumise kuupäeva, st 10. märts 2020), kuidas nad on üle võtnud või rakendanud hoonete energiatõhususe direktiiviga pandud uued kohustused. Selles teatistes peavad liikmesriigid näitama, et nad täidavad täielikult kohustust kirjeldada oma arvutusmeetodeid vastavalt standarditele.

Liikmesriikidel on selle kohustuse täitmisest teatamiseks mitu võimalust. Üks lihtne võimalus on lisada täidetud lisad üldistele standarditele, kui liikmesriigid teavitavad komisjoni ametlikult hoonete energiatõhususe direktiivi ülevõtmise riiklikest meetmetest.

Läbipaistvuse edendamiseks ja võrreldavuse parandamiseks soovitatakse liikmesriikidel oma arvutusmetoodika kirjeldus avaldada, nt laadides täidetud vormid veebisaidile või lisades need oma ehitusseadustikule jne. Sellisel juhul võivad nad teatada komisjonile kohustuste täitmise tõendamiseks avalikult kättesaadavatest allikatest.

Ka aitab arvutusmetoodika avalikkusele kättesaadavaks tegemine liikmesriikidel täita nõuet, et „[h]oone energiatõhususe kindlakstegemiseks kasutatavad meetodid peavad olema läbipaistvad [...]“ (hoonete energiatõhususe direktiivi I lisa punkti 1 teine lõik).

Kui liikmesriik võtab energiatõhususe standardi riiklikus õiguses täielikult vastu (st ta kasutab standardit (nagu see on) hoonete energiatõhususe direktiivi rakendamist käsitlevate ehituseeskirjade osana), võib ta

- a) paluda oma riiklikul standardiorganisatsioonil koostada A lisa vormil põhinev riiklik lisa – sellisel juhul võib lugeda, et ta on täitnud hoonete energiatõhususe direktiivi I lisa kõnealuse standardi kohta kehtestatud kohustuse, avaldades riikliku lisa koos riiklike eeskirjadega, mis nõuavad kõnealuse standardi kasutamist, või
- b) avaldades täidetud A lisa riikliku andmelekena:
 - i) eraldi dokumendina, millele on viidatud ehituseeskirjades või
 - ii) hoonete energiatõhususe direktiivi rakendamist käsitleva ehitusmääruse lahutamatu osana.

Riiklikku lisa või andmelehte kasutatakse seejärel hoonete energiatõhususe direktiivi nõuete täitmiseks ja standardi kasutamise hõlbustamiseks riigi tasandil.

Kui liikmesriik ei võta hoonete energiatõhususe standardeid vastu täielikult, tuleks standardi A lisa kasutada riikliku arvutusmetoodika ja riiklike valikute kirjeldamise mudelina, et tagada hoonete energiatõhususe direktiivi järgimine.

3.4. Täiendavad kaalutlused

Kuigi energiatõhususe arvutamise üldise raamistiku keskmes on hoonete energiakasutus, võivad liikmesriigid kaaluda muude energiaga seotud aspektide, näiteks hoonete olusringi jooksul kasutatud materjalides kätkeud energia lisamist.

3.5. Hoonete energiatõhususe üldised standardid

Järgmised hoonete energiatõhususe üldised standardid kirjeldavad iga olulist sammu hoonete energiatõhususe hindamisel:

- a) EN ISO 52000-1, Energy performance of buildings — Overarching EPB assessment – Part 1: General framework and procedures; ⁽¹⁷²⁾
- b) EN ISO 52003-1, Energy performance of buildings – Indicators, requirements, ratings and certificates – Part 1: General aspects and application to the overall energy performance; ⁽¹⁷³⁾
- c) EN ISO 52010-1, Energy performance of buildings – External climatic conditions – Part 1: Conversion of climatic data for energy calculations; ⁽¹⁷⁴⁾
- d) EN ISO 52016-1, Energy performance of buildings — Energy needs for heating and cooling, internal temperatures and sensible and latent heat loads — Part 1: Calculation procedures; ⁽¹⁷⁵⁾ ja
- e) EN ISO 52018-1, Energy performance of buildings — Indicators for partial EPB requirements related to thermal energy balance and fabric features — Part 1: Overview of options ⁽¹⁷⁶⁾.

⁽¹⁷²⁾ <https://epb.center/support/documents/m1-overarching-epb/iso-52000-1>

⁽¹⁷³⁾ <https://epb.center/support/documents/m1-overarching-epb/iso-52003-1>

⁽¹⁷⁴⁾ <https://epb.center/support/documents/m1-overarching-epb/iso-52010-1>

⁽¹⁷⁵⁾ <https://epb.center/support/documents/m2-building-such/iso-52016-1>

⁽¹⁷⁶⁾ <https://epb.center/support/documents/m2-building-such/iso-52018-1>

4. SOOVITUSTE KOKKUVÕTE

4.1. Pikaajalised renoveerimisstrateegiad

- 1) Oma sisu ja raamistiku poolest on pikaajalised renoveerimisstrateegiad ulatuslikumad ja ambitsioonikamad kui investeeringute tegemise strateegiad, mida nõuti energiatõhususe direktiivi artikli 4 kohaselt. Liikmesriikidel soovitatakse hoolikalt kaaluma uusi elemente (nt vahe-eesmärgid, näitajad, pikemaajaline tulevikuvaade, otsustavad hetked, halvimate energiatõhususe näitajatega hooned, energiaostuvõimeetus ja arukad tehnoloogiad), et tagada asjakohaste poliitikasuundade ja meetmete võimalikult suur tõhusus. Samuti soovitatakse võtma arvesse ohutusega seotud küsimusi ja kaaluma hoonete energiatõhususe direktiivi artikli 8 nõudeid elektritranspordi ja hoonete tehnosüsteemide kohta.

Vt punkte 2.3.1 ja 2.3.4.

- 2) Liikmesriike julgustatakse võtma oma pikaajalise renoveerimisstrateegia väljatöötamise varases etapis vajalik aeg, et koostada meetmete, mõõdetavate edusammude näitajate ning 2030., 2040. ja 2050. aasta vahe-eesmärkidega tegevuskava. Sihiteadlikud, realistlikud ja selged vahe-eesmärgid on investorite riskide ja ebakindluse vähendamisel ning sidusrühmade ja ettevõtjate kaasamisel pikaajalises renoveerimisstrateegias hõlmatud poliitika ja meetmete rakendamisse otsustava tähtsusega. Sisukate näitajate ja vahe-eesmärkidega tehtav töö on ka eelinvesteering, mis toetab hiljem poliitika ja meetmete rakendamist ning tagab kasvuhoonegaaside heite vähendamise, hoonete CO₂-heite vähendamise ja nende kulutasuva ümberehitamise, aidates seega saavutada liidu energiatõhususe eesmärgi.

Vt punkti 2.3.2.

- 3) Liikmesriikide jõupingutused, mille eesmärk on tagada juurdepääs erinevatele finantsmehhanismidele, et aidata kaasata investeeringuid, on pikaajaliste renoveerimisstrateegiate ja nende eduka rakendamise seisukohast keske tähtsusega. On väga soovitatav, et liikmesriigid võtaksid arvesse arvukaid näiteid tõhusatest ja edukatest mehhanismidest, mida kasutatakse mujal (vt eespool). Lisaks soovitatakse neil kasutada toetust ja eksperdiarvamusi, mis on nende käsutuses arukate hoonete aruka rahastamise algatuse raames, eelkõige (kus seda ei ole veel korraldatud) säästva energia investeeringute foorumit.

Vt punkte 2.4 ja 2.7.

- 4) Eeldatakse, et tugevate pikaajaliste renoveerimisstrateegiatega kiireneb praegu vähe renoveeritavate olemasolevate hoonete kulutasuv renoveerimine. Pikaajaline renoveerimisstrateegia ei ole eesmärk iseenesest, vaid lähtepunkt kohapeal rakendatavate tugevamate meetmete võtmisel ning see toob kaasa kõrgema renoveerimismäära ja täielikuma renoveerimise. Energiatõhususe meetmetest tuleneva võimaliku laiema kasu hindamine võib võimaldada terviklikumat ja integreeritumat lähenemisviisi riiklikul tasandil, rõhutades võimalikku koostööd teiste poliitikavaldkondadega ja kaasates ideaaljuhul muude valdkondade kui energeetika ja hoonete eest vastutavaid valitsusasutusi, näiteks tervise-, keskkonna-, rahandus- ja taristuvaldkonna asutusi.

Vt punkte 2.3.1.7 ja 2.7.7.

- 5) Liikmesriike julgustatakse andma piisavalt aega oma pikaajalise renoveerimisstrateegia väljatöötamise ja rakendamise üle konsulteerimiseks. Avalikkuse kaasamisega võivad konsultatsioonid parandada poliitika tulemusi. Liikmesriigid võivad kaaluda ka sidusrühmade platvormi loomist. Sidusrühmade kindlakstegemine ja nendega sisuline konsulteerimine võib pikaajalise renoveerimisstrateegia edukale rakendamisele oluliselt kaasa aidata. Hoonete energiatõhususe suurendamisega seotud asjaomaste sidusrühmade otsene või kaudne panus on oluline ka pikaajalise renoveerimisstrateegia levitamise ja andmete kogumise seisukohast ning see võib soodustada pikaajalise renoveerimisstrateegia suhtes konsensuse saavutamist ja strateegia heakskiitmist.

Vt punkte 2.3.3 ja 2.7.10.

- 6) Liikmesriikidel soovitatakse tagada tihe koostöö pikaajalist renoveerimisstrateegiat koostavate ametnike ja kolleegide vahel teistes ministeeriumides, kus töötatakse lõimitud riikliku energia- ja kliimakavaga, mille lahutamatu osa pikaajaline renoveerimisstrateegia on.

Vt punkte 2.6 ja 2.7.

4.2. Rahalised stiimulid ja teave

- 7) Liikmesriikidel soovitatakse hoolikalt kaaluda, kuidas tagada, et energiatõhususe parandamise finantsmeetmed hoonete renoveerimisel oleksid seotud eesmärgiks seatud või saavutatud energiasäästuga.

Vt punkte 2.5.1 ja 2.7.8.

- 8) Liikmesriikidel soovitatakse luua andmebaasid (kus neid veel ei ole), et oleks võimalik koguda andmeid teatavate hoonete mõõdetud või arvutatud energiatarbimise kohta ning teha kättesaadavaks anonüümitud andmed.

Vt punkti 2.5.2.

4.3. Hoonete energiatõhususe arvutamise raamistik

- 9) Oma hoonevaldkonna õigustike ja praeguste arvutusmeetodite läbivaatamisel soovitatakse liikmesriikidel kasutada punktis 2a osutatud täiendavaid hoone energiatõhususe näitajaid. Kui kohustuslikule primaarenergia näitajale lisaks on määratletud täiendavad näitajad, peaksid liikmesriigid nende kasutamise hõlbustamiseks lisama kogu asjakohase teabe, näiteks:

- a) kasutatava ühiku;
- b) kas need kehtivad igat liiki hoonetele, uutele ja/või olemasolevatele hoonetele;
- c) kas neid kasutatakse energiatõhususe sertifitseerimiseks ja/või energiatõhususe vähimnõuete täiendamiseks, ja
- d) nende arvutamise meetodi.

Vt punkti 3.2.

- 10) Riiklikku arvutusmetoodikat tuleks kirjeldada arusaadavalt. Oma hoonevaldkonna õigustike ja praeguste arvutusmeetodite läbivaatamisel soovitatakse liikmesriikidel kasutada punktis 2a osutatud täiendavaid hoone energiatõhususe näitajaid. Kui lisaks kohustuslikule primaarenergia kasutamise näitajale on määratletud täiendavad näitajad, peaksid liikmesriigid nende kasutamise hõlbustamiseks lisama kogu asjakohase teabe, näiteks:

- a) kasutatava ühiku;
- b) kas need kehtivad igat liiki hoonetele, uutele ja/või olemasolevatele hoonetele;
- c) kas neid kasutatakse energiatõhususe sertifitseerimiseks ja/või energiatõhususe vähimnõuete täiendamiseks, ja
- d) nende arvutamise meetodi.

Vt punkti 3.3.
